

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 26. april 2011

J.nr. 414-4 - i

Oversættelse af lagtingsdebat angående 1. behandling af lagtings sag 11/2010 (Forslag til Færøernes Forfatning), den 23. september 2010

Oversættelsen er baseret på en udskrift af debatten foretaget til lejligheden af Lagtingets administration. Som grundlag for udskriften er anvendt lydfilet, hvor det som følge af tekniske problemer lejlighedsvis har været vanskeligt at forstå det talte ord, hvilket også har medført, at der visse steder i den oversatte tekst mangler enkelte ord eller sætninger.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Det drejer sig om første behandling af lagtings sag nr. 11/2010: Forslag til lagtingslov om Færøernes forfatning.

Formandskabet har behandlet en anbefaling fra Lagtingets administration om, at det foreliggende forslag ikke er i overensstemmelse med grundloven, lov om Færøernes styrelsesordning og hjemmestyrelsen samt Lagtingets forretningsorden, og det anbefales at bortvise sagen. Formandskabets flertal har ikke godtaget denne anbefaling under anerkendelse af sagens overordnede og særlige karakter og at Lagtinget derfor bør behandle sagen. Det er det. Siden vil vi begynde første behandling af.....

Edmund Joensen (Sambandspartiet)

Jeg vil på vegne af Sambandspartiet anmode om en afstemning om sagen, som Lagtingskontoret anbefaler at bortvise og som alle medlemmer af Lagtinget ved er i strid med Grundloven, Hjemmestyrelsen og Lagtingets forretningsorden, og jeg henviser til § 57, stk. 3 i Lagtingets forretningsorden og vil hermed foreslå, at Lagtinget bortviser sagen.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak. Og det er i henhold til reglerne således som Edmund Joensen påviser, at det er muligt for lagtingsmedlemmer at foreslå en afstemning om denne sag, og det gør vi så. Og jeg skal meddele, at det i henhold til reglerne er således, at der skal være tre femtedele af alle tingmedlemmer som stemmer for bortvisning, det vil sige at det kræver en vedtagelse fra 20 tingmedlemmer, og det stemmer vi om. Vi stemmer nu.

Forslaget faldt, der er 7 stemmer for, 21 stemmer imod og 1 er blank. Sagen kommer derfor under behandling nu.

Jeg skal anmode om ordførerne, men inden det skal jeg oplyse, at der er kommet en anmodning om at vi får forlænget taletid. Det bliver således, at ordførerne får tildelt 15 minutter i stedet for de 10, som er fastsat i Lagtingets forretningsorden.

Og ordførerne er Høgni Hoydal, Helgi Abrahamsen, Poul Michelsen, Hans Pauli Strøm, Karsten Hansen og Kári á Rógvi, og det er Høgni Hoydal, som først får taletid - vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne), ordførertale

Hr. formand.

*”Og tiden den blæste med tryllende ånd,
på liv, som blev levet på eng og ved strand,
En uskrevet historie, en tavs tale,
om folket, som her levede, skabte nation.”*

Således digter Christian Matras i det uvurderligt kostbare digt ”Her legede de i marken melodier ind i sjæl”. Han beskriver den intensitet og den ufattelige daglige bedrift det er, at mere end 40 generationer har skabt en nation i dette land. Lige her – og stik imod alle prognoser – har et folk udviklet eget sprog, egen kultur og har organiseret sine egne politiske og juridiske institutioner.

Det er i vid ustrækning en uskrevet historie og en tavs tale - om det folk, som har levet her og opbygget en nation. Og som har skabt rettigheder og lov og ret for os, som i dag lever.

Og det er en utrolig fortrinsret, som er tildelt os. Dette folk – denne nation – har aldrig afgivet sin ret til at beslutte, hvordan magten skal struktureres, og hvordan rettigheder og pligter skal fastsættes.

Den færøske nation har aldrig bevidst eller ved folkeretlig afgørelse truffet beslutning om at underkaste sig anden grund eller anden lov end den, som vi selv har bygget på og haft bemyndigelse over. Kun én gang er nationen efterspurgt - og da valgte den selvbestemmelsesret og stod fast ved egne rettigheder.

Heldigvis, for ellers ville alle disse påstande om at andre har ret til at fastsætte vores fremtid og at opstille betingelserne for, hvorledes vi ønsker at strukturere os, og for vedkommende, som skal betale, haft noget at henvise til og fundere det på.

Men således er det ikke: Den uskrevne historie og den tavse tale handler om folkets rettigheder her i landet.

Det handler ret og slet om, hr. formand, at indrette demokrati her på Færøerne. Det handler om at komme væk fra det falske billede, som man har forsøgt at pøde ind i os i århundreder, og som den dag i dag bliver gentaget og gentaget: At der findes myndigheder i et andet land, som vi ikke selv har valgt. At der findes embedsfolk og jurister eller politiske partier, som ved kompromisser og hestehandler, har den øverste bemyndigelse på Færøerne. At deres udlægninger går forud for demokrati og beslutninger, som folket selv har truffet på rigtig måde.

Forslaget til forfatning - som snart har været til behandling og under udarbejdelse i 11 år – sætter ord på dele af den uskrevne historie og den tavse tale - og lægger for første gang beslutningen om vores egen forfatning ud til folket at tage stilling til.

Forslaget til forfatning stadfæster simpelthen, at vi har opbygget land og nation og holdt ting i dette land i mere end 1100 år. At vi aldrig har afgivet vores selvbestemmelsesret. At Færøernes folk har den øverste bemyndigelse på Færøerne. At ingen kan træffe beslutninger og sætte love i kraft her, uden at det gøres med grundlag i en ordning, som folket selv har vedtaget eller uden at stå til ansvar overfor folket, som skal leve med beslutningerne.

Forfatningen fastsætter den grundlæggende magtfordeling mellem den lovgivende magt, den udøvende magt og den dømmende magt. Den fastsætter personlige rettigheder og menneskerettigheder for hver enkelt person, som her bor. Den fastsætter regler om, at landets ressourcer er folkets ejendom og at det ikke bare kan foræres bort til enkelte individer eller enkelte stænder. Og forslaget fastsætter klare regler om, hvorledes proceduren er, såfremt magten delegeres bort fra folket til andre myndigheder og hvorledes proceduren skal være, når vi organiserer os som selvstændig nation. At det skal gøres ved folkeafstemning. Og at den forfatning, som folket vedtager, også kun kan ændres ved folkeafstemning.

Hvorledes kan et forslag om simpelt demokrati forårsage så mange protester og uenigheder i 2010 - både fra danske myndigheder, vores egne jurister og fra lagmanden, Edmund Joensen og andre? Fordi vi har selvfølgelig ikke et demokrati, hvis ikke folket har vedtaget sit eget forfatningsgrundlag, og såfremt det er den danske regering, jurister i det danske Justitsministerium, eller enkelte tingmedlemmer og embedsmænd, som beslutter, hvad den færøske nation har ret til eller ikke. Så simpelt er det.

Men hvorfor skal der så alligevel opstå uenighed? Ja, store kræfter, stærke kræfter er på spil for at standse det færøske folks virkelighed til selv at bestemme sin egen forfatning. Vi så dette land. Skrøbeligt vi styrer. Den danske statsminister kommer til Færøerne. Han kommer med en meddelelse om at der findes et dansk notat, som går forud for det færøske folks afgørelse og straks ser vi et parti bakke ud. Og også blandt andre partier er man ved at bakke ud for så vidt angår det simple spørgsmål om demokrati på Færøerne. Jeg håber ikke at det sker og jeg er glad for at det i hvert fald var så stor en andel af Lagtinget, som vedtog at behandle dette forslag og få det videre ud til folkeafstemning.

Men vi ser juristen Bjørn á Heygum, Lars Løkke Rasmussen, Kaj Leo Johannesen, Edmund Joensen og jurister i det danske Justitsministerium med al magt forsøge at standse det færøske folk i at vælge sin egen forfatning.

De siger, at forfatningssagen er ”kørt helt af sporet”, som Bjørn á Heygum formulerede det.

Fuldstændig rigtigt! Forfatningssagen er kørt af de spor – eller jeg ville have sagt: er hoppet af de træskinner, som båden skal slæbes på - hvor der er embedsfolk, danske politikere og skiftende koalitionsflertal på Færøerne, som bestemmer, på hvilket grundlag Færøerne skal regeres.

Vi er hoppet af det spor – af de træskinner – som ikke bygger på demokrati og det færøske folks egne afgørelser. Vi er i stedet hoppet over på demokratiske træskinner.

Vi skal over på de spor eller træskinner, som folket selv har truffet afgørelse om at lægge. Vi skal gå bort fra embedsvælde og magt, som ikke står til ansvar overfor folket, og over på et demokratisk fundament.

Vi skal altså bort fra anarki og junglelov - hvor den stærkeste vinder og tiltusker sig magt - og over til demokrati og egen grundlov, hvor det er selve folket, som har valgt, hvorledes magten organiseres og begrænses. Tiden er inde til at organisere demokrati på Færøerne.

I virkeligheden svarer dette til en ”kopernikansk drejning”. Dette begreb har sin oprindelse fra dengang Kopernikus påviste, at det ikke er solen, der drejer om jorden, men omvendt, at jorden drejer om solen. Og det resulterede jo i protester fra den daværende etablerede magt. Hvorfor? Jo, fordi de så, at såfremt den kopernikanske drejning vandt indpas, så ville de institutioner og den lære, som hidtil havde været gældende, tabe sin magt. Så ville andre muligheder finde fodfæste og selvbestaltede magtinstitutioner kunne ikke bare meddele folket, hvilke holdninger og meninger de skulle have, uden nogen holdbar grund og samtykke.

Såfremt vi ikke baserer os på, at vores egen forfatning skal være direkte vedtaget af folket, så har vi i virkeligheden mindre demokrati end en idrætsforening eller interesseorganisation.

Det er det, vi skal gøre. Vi skal foretage en kopernikansk vending, hvor vi siger, at det ikke er det færøske folk, som får nogen rettigheder, som kan tages tilbage fra nogen andre, men det er det færøske folk, som selv fastsætter sine rettigheder i henhold til folkeretlige procedurer. Det er det, som denne sag handler om. Og så kan man spørge juridiske responsa, op og ned, frem og tilbage at vi ikke har ret til at fastsætte menneskerettigheder. At vi har ikke ret til at fastsætte ejendomsret. At vi har ikke ret til at gøre noget som helst. Så gælder det om at forholde sig til det gamle verdensbillede. Eller man skal turde sige, at folket skal bemyndiges til at beslutte, hvilken ordening der skal gælde på Færøerne.

Selv i de mindste selskaber gælder det, at det kun er generalforsamlingen – altså selskabets medlemmer – som kan ændre eller vedtage selskabets love. Bestyrelsen, som medlemmerne har valgt, kan ikke uden videre vedtage, at således skal reglerne være og uddelegere bemyndigelsen over selskabet til et andet selskab, uden at generalforsamlingen har vedtaget det.

Men den ordening – får vi at vide – skal gælde på Færøerne. Lagtinget skal delegere sine afgørelser og demokrati bort fra folket og vedtage sin egen forfatning – uden at medlemmerne (folket) har vedtaget det og uden at folket har beslutningskompetencen.

Og vi har opbygget en ordening, hvor den valgte bestyrelse, altså Lagtinget, og en bestyrelse, som ikke er valgt, altså Folketinget - at de kan beslutte, hvad folket skal have ret til at træffe beslutning om eller ikke træffe beslutning om. Nu siger man – jamen, vi kan ikke gøre noget, som to Lagting ikke har vedtaget. Nej, selvfølgelig kan medlemmerne, altså folket, beslutte hvilke regler, der skal gælde. Det kan bestyrelserne, som er valgte ikke bare vedtageDet har ikke noget med demokrati at gøre.

Så hvis vi holder fast om det, som vi har hørt igen og igen af lagmanden, Lars Løkke Rasmussen, Edmund Joensen og Sambandspartiet, jamen så har vi stadfæstet – og sig det så bare lige ud – så har vi ikke demokrati på Færøerne. Så bygger vi på embedsvælde, så bygger vi på en natur, som for længst burde være borte. Og tager vi dem på ordet - om at vi ikke har ret til at lægge en sådan lov ud til folket at tage stilling til – jamen, så vil der aldrig være noget land, eller noget andet folk, som bliver selvstændigt.

Hvad mon amerikanerne havde sagt, da de tog selvstændighed? At det kunne de ikke, fordi det var den engelske lov, som var gældende og det ville stride imod den?

Så kan vi sige det modsatte: hvad nu om den nye lov om forfatning blev til virkelighed? Nej, vi kan ikke vedtage, at to Lagting skal vedtage forfatningen, fordi der forinden kun var et Lagting. Så standser alt op. Så havde vi igen stået med norske lov og fårebrevet. Dette er en juridisk ... som jeg altså ikke forstår, ... men så må det bare komme frem. Og så må vi bare vide, at en sådan tænke måde aldeles ikke bygger på demokrati.

Hvis lagmanden siger, som han har sagt, at han er enig med Lars Løkke Rasmussen, og notatet fra det danske Justitsministerium, så må han rejse sig op og sige, at det færøske folk ikke har den øverste myndighed på Færøerne. At vi ikke har rettigheder. At vi kun har mulighed for at gøre det, som nogen andre giver os ret til at gøre. Og så må jeg kun gentage, at rettigheder ikke er noget, som du bare får Rettigheder, virkelige rettigheder, det er noget, som ingen kan tage fra dig. Og det er det, denne sag handler om.”

Alle de protester, som nu bliver fremført imod den færøske forfatning, bygger jo på en ordening med demokrati.

Det siges, at den færøske forfatning strider imod den danske grundlov, loven om Færøernes styrelsesordning, Hjemmestyrelsen, Lagtingets forretningsorden og andet.

Ja, selvfølgelig strider den imod disse love på den måde, at disse love aldrig er blevet vedtaget af folket. Og når vi fastsætter, at det færøske folk har den øverste bemyndigelse i landet – og ikke danske myndigheder eller jurister eller vilkårlige koalitioner på Færøerne – så begynder protesterne. Fordi det er dér og lige dér, at uenigheden ligger begravet.

Forfatningen skal ud til en folkeafstemning - og i den er der fastsat, at Færøernes styrelsesordning samtidig træder ud af kraft. Ifølge protesterne er dette ikke muligt. Fordi to lagting skal stå over en folkeafstemning.

Det har ikke noget at gøre med demokrati.

Såfremt en bestyrelse i et selskab havde vedtaget, at der ikke kan foretages nogen ændringer medmindre to bestyrelser har vedtaget det – uden at selskabets medlemmer efterspørges – ville vi så have opfattet det som demokratisk?

Derfor er det også utroligt at høre lagmanden og Lars Løkke Rasmussen gå rundt og true med konsekvenser, såfremt det færøske folk vedtager en ordning, som ret og slet fastsætter, at det færøske folk selv bestemmer, hvad der skal gælde på Færøerne og at vores ordning må bygge på demokrati.

Jamen, det strider imod grundloven, siger de: Ja, såfremt de derved vil sige, at al magt ligger hos danske myndigheder og at det færøske folk ikke har den øverste magt, så strider det jo selvfølgelig imod denne opfattelse af grundloven. Og så bør de sige det direkte. Men i stedet bliver det pakket ind i bluff og såkaldte ”juridiske notater”. Det er i virkeligheden magtpolitik som omsvøbes i jura.

Og det, som står i dette notat fra det danske Justitsministerium, er: At det færøske folk ikke har den øverste magt på Færøerne. Vi har bare fået den plads, som danske myndigheder tildeler os til at træffe beslutninger.

Men der skal være omvendt bevisbyrde. Lars Løkke Rasmussen, Kaj Leo Johannesen, Edmund Joensen og andre, som protesterer, bør kunne give os svar på:

- Hvor det står skrevet, at vi ikke har ret til at vedtage egen forfatning?
- Hvornår har det færøske folk ved egen folkeafstemning vedtaget, at den danske grundlov udgør den højeste bemyndigelse på Færøerne og at vi derfor ikke har nogen rettigheder som et folk?
- Hvor det står skrevet, at den færøske nation ikke ved en folkeafstemning kan beslutte, hvorledes demokratiet skal organiseres i landet?

Sambandspartiet, samt andre med dem, vil nu påstå, at Færøerne skal vedtage en såkaldt ”styrelsesordning”, hvor der står, at Færøerne er en dansk landsdel og at den danske grundlov er den højeste lov på Færøerne.

Hvis det sker – og folket på Færøerne stemmer for – så har færinger for første gang afgivet den øverste magt i landet og lagt sine rettigheder i hænderne på danske myndigheder. Og da er hele beslutningskompetencen endegyldigt placeret udenfor et færøsk demokrati.

Republikanerne vil aldrig gå med til noget forslag og nogen uklar sti, som kan placere magten og demokratiet bort fra det færøske folk.

Derimod skal vi med en færøsk grundlov placere den fremtidige folkeretlige infrastruktur- og kommunikationsstruktur for Færøerne.

Og imens tunnel- og vejarbejder har domineret færøsk politik, skal det være mit håb at vi også finder en drivkraft til at projektere, grave, sprænge og forbinde de vejbaner, som skal sikre demokratiet på Færøerne fremover.

Vi har en forlods ret til at bygge vores egen grund og indrette demokrati på Færøerne. Lad os anvende den fornuftigt.

Det er ikke rigtigt, at Færøernes folk - at de som vil indføre, at folket har den øverste magt på Færøerne - skal bevise, at de har ret. Nej, vi må få bevis og svar fra vores lagmand i Sambandspartiet,

Bjørn á Heygum og Lagtingets administration på, hvornår det færøske folk overhovedet har valgt, at afgørelsen om vores fremtid skal ligge i den danske grundlov. Eller ligge hos danske myndigheder. Eller ligge i hjemmestyreløven.

Hvad er fælles, når man siger, at det strider imod den danske grundlov, Hjemmestyreløven, lov om Færøernes styrelsesordning, overtagelsesloven eller fuldmagtsloven eller hvad det nu er, danskerne kalder loven, og Lagtingets forretningsorden? Hvad er fællesnævneren for disse? Ingen af lovene er vedtaget af folket. Så selvfølgelig vil en afgørelse truffet af folket stride imod det. Selvfølgelig vil den det.

Den siger bare det, at når man skal foretage ændringer ved lov og når vi skal træffe beslutninger ved lov, så må det bygge på en beslutning truffet af folket. Er der noget galt i det? Det afkræver et svar fra dem, som indædt modsiger dette. Hvem har givet Lagtinget den bemyndigelse? Hvem har givet Lars Løkke bemyndigelse til at sige, at vi ikke ret til dette? Hvornår er den afgørelse truffet? Hvornår har Færøernes folk nogensinde truffet den afgørelse? Det færøske folk er kun efterspurgt én gang. Og da valgte de heldigvis selvbestemmelse. Fordi formålet med den folkeafstemning var at få færinger til at vedtage en ordning, som fik os under en andens magt.

Og lad ingen forløbe sig, da man sad der og der kom en blank stemme fra Folkeflokken til at behandle dette forslag, og påminde om, at for godt og vel tres år siden, seksti år siden, da behandlede man denne sag i Lagtinget. Da var der et parti, som hed Folkeflokken. Partiets formand, og partiets næstformand, sagde bl.a. disse ord – med formandens tilladelse, såfremt jeg kan få tilladelse til at citere?

Lagtingsformanden tillader citering

Formanden sagde, at efter at man havde forhandlet efter anden verdenskrig, så sagde formanden i hjemmestyret i indledningen til forslaget, som vi fik forelagt, at ”vi skulle bekræfte at være en del af Danmarks Rige og omfattet af Danmarks Riges Grundlov.” Dette afviste vi naturligvis blankt. Der er aldrig givet os nogen bemyndigelse til at stavnsbinde nogen færinger. På samme måde siger den anden formand, at færinger naturligvis aldrig kan vedtage eller underskrive at de bliver Jylland, Sjælland, Bornholm, Anholt og Fyn, Lolland, Falster eller noget andet dansk land, idet færinger aldrig har vedtaget det og det har vi heller ikke gjort til denne dag. Og til de som påstår noget andet. Bevisbyrden påhviler dem, at vi ikke har ret til dette.

Og jeg vil meddele på vegne af Republikanerne, at vi aldrig - nogensinde – vil gå med til, at der fremlægges et forslag, som på nogen måde kan så tvivl om, at Færøernes folk vil vedtage sin egen forfatning, hvori man uddelegerer magten til Danmark. Fordi, hvis det er korrekt, som det påstås af lagmanden og af andre, at den danske grundlov er gældende her, jamen, så ligger den øverste magt kun et sted og det er i København. Det vil vi aldrig gå med til. Det vil jeg bare slå fast med syv-tommer søm. Det ville være den største skarnsstreg vi nogensinde kunne gøre i denne sag.

At så det samtidig skal se ud som om, at vi har lagt den ovenover en anden ordning. Det er ikke muligt. Denne forfatning giver alle muligheder, både for sambandsfolk, folk med republikansk overbevisning, folkeflokksfolk og alle andre, som ønsker at organisere sig på Færøerne. At det er op

til folket at beslutte, hvilken fremtidsstatus vi har og hvilken magtfordeling, der skal være, og det må være formålet med denne behandling. Tak, hr. formand.”

Hergeir Nielsen (lagttingsformand)

Så er der nogle bemærkninger. Og den første bemærkning får Kári á Rógvi, vær så god.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Hr. formand. Da vi omtalte denne sag under generaldebatten vedrørende lagmandens Olajtale, var jeg noget pessimistisk og forventede ikke noget resultat i denne valgperiode, men nu blev jeg igen forhåbningsfuld da jeg så, at Sambandspartiet bakkede ud. Nu kan det ikke være helt galt, det vi arbejder med, og hr. formand, - er De ikke enig med mig i det synspunkt, at vi nu er frigjort af det forlig, som vi bl.a. indgik med Helga Abrahamsen og andre på Sambandspartiets vegne om et bestemt indhold? Nu står vi igen frie til at debattere indholdet i forfatningen, og da jeg selv under første behandling og den videre udvalgsbehandling af sagen vil lægge vægt på indholdet i forfatningen, så står jeg meget frit, og så vil jeg gerne vide, om han har fået nogen antydninger om, hvorvidt lagmanden har nogen mening i denne sag – altså som jeg forstår på lagmanden, så vil han blive siddende, uanset hvilken landsstyrekoalition vi har. Så han vil vel gå med til, at vi vedtager forslaget udenom Sambandspartiet.

Tak, hr. formand.

Hergeir Nielsen (lagttingsformand)

Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Ja, hr. formand – jeg er forbavset over, at et parti, som har deltaget i arbejdet i 10 år, og som har haft to partirepræsentanter i et udvalg, som nu har fremlagt et forslag til Lagtinget til stillingtagen, bakker ud så snart der blæser en vind fra danske myndigheder. Jeg synes det er rædselsvækkende, at det i hvert fald i 2010 er muligt – man skulle muligvis have forstået det for hundrede år siden – men at man i 2010 hopper fra et indgået forlig – hopper fra af den årsag, at Færøernes folk ikke har den øverste bemyndigelse. Det er jo det, som den danske regering siger, det er fordi den danske grundlov Danmark. Det forbavser mig, og selvfølgelig må de partier, som nu har stemmet for at behandle forslaget, selvfølgelig gøre arbejdet færdigt og så håbe på, at ikke alle sambandsfolk er repræsenteret ved dem, som nu sidder i Lagtinget. Jeg tvivler på, at der findes sambandsfolk, som vil skrive under på, at den øverste bemyndigelse ikke ligger på Færøerne. Jeg tror ikke på det. I øvrigt vil jeg foreslå, at denne sag går direkte til anden behandling eller bliver henvist til et nyt § 25-udvalg med to repræsentanter for de større partier og en repræsentant fra de små partier.

Hergeir Nielsen (lagttingsformand)

Ja, tak. Så er det Bjørt Samuelsen, som får ordet til en bemærkning, vær så god.

Bjørt Samuelsen (Republikanerne)

Ja, tak hr. formand. Igennem ti år har Sambandspartiet været med til at udarbejde og formulere et forslag, som alle partier har været med til at forelægge for Lagtinget i den sidste lagttingsamling og i dag oplever vi så at partiet, som sidder med regeringsmagten, forsøger at forhindre det færøske

parlament i at behandle et forslag til forfatning, som man har anvendt ti år på at udarbejde. Vi har også hørt lagmanden udtale, at det er af stor betydning at vi får en ny forfatning for Færøerne. Men det viser sig så i dag, at lagmandens ord ikke holder stik. Jeg vil spørge Høgni Hoydal, er det virkelig så galt, at man kan udlægge dette som, at det største parti i landet, som sidder med mest magt i regeringen i dag, faktisk mener det, at færinger ikke selv skal kunne afgøre sin fremtid, og dermed at det færøske folk ikke skal have den øverste magt på Færøerne? - Er det virkelig så galt? Tak for det.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja, tak. Siden er det Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Jeg kan ikke svare på vegne af Sambandspartiet. Jeg har kun sagt, at bevisbyrden må påhvile Sambandspartiet. Altså må bevisbyrden påhvile de jurister, som har fuld ret til at modsige dette. Men så må de også besvare spørgsmålet. Fra hvem stammer den bemyndigelse, som giver dem ret til at gå ud og påstå, at Færøernes Lagting ikke må vedtage en forfatning, som kun kan sættes i kraft af folket? Og der ligger også en meget stor bevisbyrde på vedkommende, som er valgt til lagmand på Færøerne og som sætter sig imod et forslag, som alle partier i Lagtinget er enige om. Fordi en dansk jurist, en dansk statsminister og nogle andre har sagt, at den øverste magt ikke ligger på Færøerne. Den bevisbyrde er meget, meget stor og i virkeligheden afslører den alt dette spil. Den afslører også hvor meget man vil indpode i færinger, men som ikke er sandt. Da det handler om den virkelige magt, jamen så kommer – kan man sige – protesterne og så bakke nogle ud. Det er historien om den færøske forfatningssag, og jeg håber.....

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja, tak. Siden er det Bjarni Djurholm, som har en bemærkning, vær så god.

Bjarni Djurholm (Folkeflokket)

Tak for det. Hr. formand.

Jeg kunne tænke mig at få at vide, hvad Høgni Hoydal siger til, at for at undgå bestandige tovtrækkerier frem og tilbage, at vi tager stilling til at tage en folkeafstemning om forholdende mellem Færøerne og Danmark. Således at vi simpelthen får klareret det hele, så vi ved, hvor vi står og ikke forsætter med tovtrækkerier den ene og den anden vej. Ellers vil jeg påminde Høgni Hoydal om, at vi den 11. januar 2001 tror jeg det var - da blev en proklamation udarbejdet, som sagde, at ”vi skal arbejde indenfor rigsfællesskabets rammer og under grundloven”. Da kaldte Høgni Hoydal dét for hurtige skridt frem mod selvstændighed. Det var dengang.

Tilbage til det andet spørgsmål. En folkeafstemning ville være på sin plads nu - vi kunne bare tage den til efteråret.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja, tak, så er det Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Ja, jeg er ked af at debatten om demokrati og det synes jeg er synd og skam. Men påstanden om at jeg skal have støttet noget ... Det stemmer ret og slet og aldeles ikke. Det næste er det, at årsagen til at den forhenværende selvstændighedskoalition ikke holdt er, at Folkeflokket ikke turde ud i en folkeafstemning, som kun skulle stadfæste, at Færøernes folk havde ret til at tilrettelægge sit eget system ved at reducere bloktilskuddet, at overtage sagsanliggender og efterfølgende afholde en folkeafstemning da det var gjort. Folkeflokket bakkede ud og Bjarne Djurholm valgte det, og som var særlig vred og kom med trusler mod Annfinn Kallsberg om jeg ved ikke hvad, hvis han gik med til folkeafstemningen og derfor var det Vi er altid til rede at afholde en folkeafstemning, men der er andre, som altid hopper fra. Det er en skam.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak. Så er det Helgi Abrahamsen som har en bemærkning, vær så god.

Helgi Abrahamsen (Sambandspartiet)

Ja, tak. Hr. formand, jeg bed mærke i, at Høgni Hoydal henviste til en statsminister, som vi ikke har valgt. Nu er det således at tungen på vægtskålen i det danske Folketing er en færøsk folketingsmand, så hvis nogen har valgt den danske statsminister, så er det færinger. Men nu spørger jeg Høgni Hoydal: ønsker Høgni Hoydal et forlig om en forfatning, som ikke i sig selv ændrer på de rigsretlige forhold? Ønsker han et bredt forlig, som ikke i sig selv ændrer på de rigsretlige forhold? Tak.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja, tak. Så er det Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Med meget saglige argumenter og vi ved godt, hvad denne sag handler om, både undertegnede og den højt respekterede tingmand, Helgi Abrahamsen. For det første at sige, at det færøske folk har valgt den danske statsminister – hvorledes står den danske regering til ansvar overfor det færøske folk?

Danske ministre træffer afgørelser om hvalfangst, om vores udenrigsforhold. Står de nogensinde til ansvar overfor det færøske folk? Nej, det gør de ikke. Og det er ikke demokrati. Så enkelt er det.

Det næste, som Helgi Abrahamsen spørger om - ja, vi har slået kolbøtter og lavet flik-flak for at opnå enighed om dette, med den forudsætning, at vi ikke er enige om hvad den rigsretlige stilling er. Helgi Abrahamsen påstår, og det samme gør lagmanden, at Færøernes folk engang har meldt sig ind i Danmark. Det har Færøernes folk aldrig gjort så der er vi ikke enige.

Derfor har jeg sagt, at dette kun handler om at sige, at magtfordelingen mellem Lagtinget og landstyre og domstolene bliver fastsat i en forfatning og at Færøernes folk har beslutningskompetencen på det tidspunkt, hvor vi enten organiserer os som selvstændig nation eller vælger at melde os ind i et andet land eller ind i EU og så videre.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak. Dernæst er det Karsten Hansen, som har en bemærkning, vær så god.

Karsten Hansen (Centerpartiet)

Ja, tak, hr. formand. I paragraf 1 står der, at Færøerne er et land, at færinger er en nation og at al magt ligger hos det færøske folk. Har Høgni Hoydal nogensinde troet på, at når det kom dertil, at Sambandspartiet ville stemme for et sådant forslag? Er man virkelig så naiv at man troede det? For deres anker ligger ikke i dette land. Det ved vi. Dét, som er betingelsen for et demokrati i ethvert land er, at det er det folk, som bor i pågældende land, som træffer beslutningen. Under det værende system ved vi, som man siger, at vi er blevet ”overrulet” utallige gange, når danskerne har sat love i kraft og kommet med indirekte trusler fra.....

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak. Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Nej, jeg er helt enig med Karsten Hansen i hans beskrivelse af situationen. At vi i virkeligheden – og det er hårdt at sige det - i virkeligheden er det anarkiet, som bestemmer. Det vil sige, at den stærkeste vinder. Den, som har penge at true med, vinder.

Det gælder både i forholdene mellem Færøerne og Danmark og desværre også internt hos os selv på Færøerne, idet vi aldrig har organiseret os på et folkeretligt grundlag. Men når Karsten Hansen spørger, om jeg har haft noget håb om at Sambandspartiet vil støtte forslaget, så må jeg sige ja, det har jeg faktisk haft. Fordi at Helgi Abrahamsen, som vil kommer herop efter mig, har sagt det – og det kan han selv bekræfte – at selvfølgelig kan at det færøske folk har den øverste magt, og så har jeg spurgt, kan vi skrive det ned? Og han har sagt, selvfølgelig kan vi det.

Uanset vores uenighed om historien og alt det - det kan vi parkere. Man skal bare stadfæste, hvor vi står nu og dét grundlag, som vi i fællesskab kan bygge på må være alt det andet. Det er kernen i et demokrati. Vi kan være uenige om alt andet – man behøver ikke at være enig om alt for at blive selvstændige. Eller for at melde sig ind i Danmark. Vi må bare blive enige om, at ingen kan træffe beslutninger hen over vores hoveder. At det kun er folket i dette land, som kan træffe beslutninger.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Så er der ikke flere bemærkninger i denne omgang. Vi går videre til den næste taler og det er Helgi Abrahamsen, vær så god.

Helgi Abrahamsen (Sambandspartiet), ordførertale

Hr. Formand. Til debat er lagtingssag nr. 11, forslag til lagtingslov om Færøernes forfatning, som lagtingsmanden Poul Michelsen har forelagt. Det er samme forslag, som blev forelagt for Lagtinget den 6. marts i år. Det var således at forslaget ikke blev færdigbehandlet og udgik til Olaj og det skulle så fremlægges om igen, og der har været nogle uenigheder i forbindelse med det, men vi er så kommet dertil, og vi må således tage sagen derfra.

I bemærkningerne til forslaget står der, at 5 partier ”i enighed” fremlagde forslaget den 6. marts, men Centerpartiet fremlagde det med forbehold.

Jeg synes ikke at det er helt rigtigt.

Som jeg husker det, så ville Centerpartiet aldeles ikke være med til at fremlægge det, men det var en fejl, som gjorde, at partiet alligevel kom til at stå som forslagsstiller. Desuden mener jeg, at alle partier havde bestemte forbehold; dog var der enighed mellem disse partier i § 25-udvalget om, at forslaget skulle forelægges Lagtinget til behandling.

Eftersom det er det samme forslag, vil jeg ikke gentage det jeg sagde under den første behandling, men jeg vil sige noget om de uenigheder, som har været om denne sag over sommeren.

Den grundlæggende uenighed i debatten har drejet sig om, hvorvidt forslaget ændrer de rigsretlige forhold eller ikke.

Det er meget vigtigt, hvis vi skal opnå en bred enighed - også ved en folkeafstemning - at spørgsmålet om det rigsretlige forhold står fuldstændigt klart. Og jeg kan meddele, at Sambandspartiet ikke vil tilslutte sig forslaget, hvis der hersker nogen tvivl om det spørgsmål. Men når det er sagt, så tvivler jeg ikke på, at det kan lade sig gøre at tilpasse forslaget således, at ingen tvivl er angående disse forhold - vel at mærke forudsat at der er vilje dertil.

Det er korrekt at grundlovsarbejdet, som det oprindeligt hed, var en del af arbejdet som havde til formål at organisere Færøerne som en suveræn stat. Men de sidste mange år har der ikke været forbindelse mellem disse to sager.

Det er en ulempe med forslaget som det nu foreligger, at mens det står nogenlunde klart, hvad vi kan blive, så står det uklart, hvad vi er.

Skal det stå tydeligt at vi skal kunne løsrive os, så må det også stå lige så klart, hvem vi skal løsrive os fra.

Skal vi i fremtiden afholde en folkeafstemning om løsrivelse, og lad os forestille at forslaget ikke får tilslutning ved folkeafstemningen, så må det stå helt klart, hvad vi så gør. Vi kan ikke afholde en folkeafstemning, hvor "ja" betyder løsrivelse mens "nej" ikke betyder union.

Dette må fås på plads under udvalgsarbejdet.

Debatten har i den seneste tid for det meste været en juridisk debat og ikke en politisk. Dette er første gang at den almindelige færing, som loven skal omfatte, har kunnet følge med i debatten. Men dét, som jeg synes har været yderst beklageligt i denne debat er, at juristerne har snakket forbi hinanden.

Juristerne i det danske justitsministerium udtaler sig fremdeles, som om formålet med forslaget er at løsrive Færøerne fra rigsfællesskabet, mens andre siger, at det er ikke således. Er det fremdeles så vanskeligt at forstå, at dette ikke er formålet, ja lad os så under udvalgsbehandlingen få det skåret så godt ud i pap, at der ikke hersker nogen tvivl om, at dette forslag ikke ændrer den rigsretlige stilling.

Det synes jeg også er nødvendigt, hvis vi skal få det færøske folk til at tilslutte sig dette forslag ved en folkeafstemning.

Dette forslag skal ikke i sig selv ændre noget på det rigsretlige område, men det skal stå helt klart, hvilke procedurer der skal følges, såfremt vi vil løsrive os.

En sætning, som har været debatteret meget, er sætningen ”al magt i landet ligger hos det færøske folk”.

Selv har jeg ikke haft nogen problemer med sætningen, fordi jeg mener at det færøske folk frit vælge om de f. eks vil være med i rigsfællesskabet eller ikke. Deri ligger, at magten ligger hos det færøske folk.

Men magt betyder ikke anarki. Vælger vi at være med i rigsfællesskabet, så indebærer det, at vi bl.a. må tilpasse os den danske grundlov. Vælger vi på den anden side at blive en selvstændig stat, så ligger andre juridiske forpligtelser i det.

At have magt er ikke det samme som at være fri af alle juridiske forpligtelser.

Magten ligger hos det færøske folk. Det færøske folk sår selv lov til at bestemme sin fremtidige kurs, men ethvert valg har konsekvenser.

Dette er ikke anderledes end situationen, når folket går til lagtingsvalg for at vælge sine lovgivere. På valgdagen ligger al magt hos vælgeren, siger vi, men det betyder ikke, at vælgeren ikke skal overholde landets love på valgdagen.

Selvfølgelig skal vi respektere den danske grundlov så længe vi er en del af det danske rige. Derom kan der ikke herske nogen tvivl. Men samtidig har det færøske folk magt til at afgøre, hvorvidt vi skal være en del af det danske rige eller ikke.

Sidst, da forslaget blev fremlagt, havde jeg faktisk forventet, at medierne ville behandle forslaget og at vi ville få en offentlig debat om det. En debat, som kunne belyse sagen for det færøske folk. Men den debat kom aldrig. I stedet kom der en anden debat, som kun handlede om uenigheder, jura, om hvad der var muligt og hvad der ikke var muligt.

Jeg håber at debatten denne gang bliver bedre, men jeg må vedgå, at da jeg i går aftes hørte en journalist spørge lagmanden, hvad han ville foreslå sine koalitions partnere at stemme i dag, så tabte jeg modet. Idet, hvis journalisterne, som skal belyse sagen for den færøske befolkning, ikke sætter sig mere ind i denne sag, at de tror, at lagtinget stemmer samme dag, som forslaget er til første behandling, så bliver det vanskeligt at få nogen god behandling.

Hr. formand.

Til sidst vil jeg gentage, at der virkelig skal laves nogle ændringer i dette forslag for at Sambandspartiet kan tilslutte sig det, men jeg har aldeles ikke tabt håbet om, at det vil være muligt at opnå enighed om disse ændringer.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Så er der nogle bemærkninger. Og den første bemærkning får Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Som jeg nævnte tidligere, så synes jeg, at vi har et godt samarbejde, også her i forfatningsudvalget, og det er det, som uenigheden handler om. Og det er aldeles ikke mærkeligt, fordi det er nemlig – hvad er det, vi skal ..., har det færøske folk nogensinde meldt sig ind i Danmark? Har vi nogensinde vedtaget den danske grundlov og er man enig i de udlægninger, som nu kommer fra lagmanden og den danske statsminister og justitsminister om, at den øverste magt ikke ligger på Færøerne, men hos det danske folk og hos danske myndigheder? Og det vil jeg spørge Helgi Abrahamsen.

1. Hvornår har det færøske folk vedtaget den danske grundlov?
2. Er han enig med det, som står i det her notat om, at netop det, at vi har skrevet, at det færøske folk har den øverste magt på Færøerne, strider imod den danske grundlov og
3. Såfremt det er sådan, at Helgi Abrahamsen ønsker at vi skal vedtage den danske grundlov nu, så er den øverste magt ikke placeret her - så er den i København.

Helgi Abrahamsen (Sambandspartiet)

... den danske grundlov er aldrig blevet vedtaget, hverken af det danske folk eller af det færøske folk. Det var nemlig sådan, som vi så ofte har påpeget i forbindelse med dette arbejde, så bygger vi videre på det, som lå forud. Inden den danske grundlov blev vedtaget, havde den danske konge enevælde, og det var han, som kom med den danske grundlov, og derfor er der hverken tale om adelen eller det danske folk, som den.....

Notatet, som Høgni Hoydal læste op fra, jeg ved ikke hvad det er for et notat, men fra det danske Justitsministerium.

Når jeg nogle gange ser et juridisk notat, så får jeg lyst til at forsvare mig. Men jeg er ikke jurist og derfor er det vanskeligt for mig at forstå det. Man snakker om et notat og man får en følelse af, at de, som har skrevet det, har forstand på jura, men ikke på politik.....

Dette skyldes en virkelighed, som eksisterede inden hjemmestyreløven trådte i kraft, så jeg må sige, at jeg er ikke helt enig i alt det, som står i det der notat.

Hans Pauli Strøm (Socialdemokratiet)

Ja, jeg vil takke Helgi Abrahamsen for en klar tale. Jeg genkender ham i denne tale fra det udvalgsarbejde, som udarbejdede det forslag, som vi kan behandle i dag. Jeg er også enig med ham i, at dette er det centrale spørgsmål, således som Helgi Abrahamsen formulerede det, at det er muligt. Og da sagde han, at der ikke skal herske nogen tvivl om, at det er muligt at tilpasse forslaget således at der ikke hersker nogen tvivl om den rigsretlige stilling, og så supplerede han også med, at vi har en grundlæggende opfattelse af, at forslaget ikke vil påvirke den rigsretlige situation. Deri er jeg

enig med Helgi Abrahamsen og ud fra den forudsætning synes jeg også, at vi kan gå ind i arbejdet i et udvalg, som skal fremlægge en betænkning med den samme positive og konstruktive

Helgi Abrahamsen (Sambandspartiet)

..... men selvfølgelig mener jeg, at vi skal arbejde sammen om det her, såfremt det skal give nogen mening at udarbejde en forfatning for Færøerne. Så må det gøres på sådan en måde, at Færøernes folk kan stå sammen om den. Og vi magter ikke at få Færøernes folk til at stå sammen om den, hvis spørgsmålet om rigsfællesskab og løsrivelse er en del af sagen. Derfor må det spørgsmål udelades; det skal ikke være et spørgsmål om et rige eller ... det skal være et spørgsmål om en grundlæggende forfatning for Færøerne og kun det.

Marjus Dam (Sambandspartiet)

Ja, jeg synes at Helgi Abrahamsen har fortjent ros for sin tale, det synes jeg; og den viser, at Sambandspartiet – selvom vi er ret misfornøjede med, at forslaget blev fremlagt - at vi kun må konstatere, at det er kommet til behandling og at vi vil gøre vores positive indflydelse gældende på forslaget og især det, at vi må udarbejde forslaget således, at der – når vi har vedtaget dette forslag - ikke hersker nogen tvivl om, at vi stadigvæk befinder os i rigsfællesskabet indtil man helt specifikt har taget stilling til det spørgsmål. I øvrigt vil jeg spørge Helgi Abrahamsen om han ikke synes, at der er lidt uheldigt, at forslaget bliver fremlagt for Lagtinget når lagtingsadministrationen har frarådet det, idet det strider imod alle overordnede love.

Helgi Abrahamsen (Sambandspartiet)

Jeg er helt enig med Marjus Dam i, at når et forslag kommer til tinget, så er man nødt til at behandle det ... det er derfor, vi er valgt, og vi ... kun forslag, som vi er enige om. Såfremt man kun behandler forslag, som vi ville støtte, så ville man hurtigt kun arbejde halv tid, men således skal det bare være; at vi må behandle dette forslag, selvom vi ikke er enige om alt. Det er så formandsskabet, som har fået en anmodning om bortvisning, ... ikke gjort; ja, det er det, men så blander jeg mig heller ikke op i formandsskabets konklusion. Formandsskabet har så valgt at lægge det for tinget, og så er det det samme om igen, enig og uenig, det er det er bare sådan.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Jeg vil også takke for en tale som var god og forståelig; vi har en mand, som har sat sig ind i sagen; synd at Edmund Joensen ikke lyttede til den. Vi andre får en følelse af, at Sambandspartiet har nogle interne nuanceforskelle i forhold til denne sag. Kan han så give os nogen nærmere oplysninger om det, som jeg forsøgte at spørge den første taler, nemlig, hvad Sambandspartiet især vil gøre, fordi Helgi Abrahamsen kan forestille sig, at dette, som nu er fremlagt, kan blive vedtaget. Det er ikke hypotetisk. Han har selv været med til at fremlægge det en gang tidligere. Hvad vil Sambandspartiet gøre, såfremt dette stort set er det, som bliver vedtaget? Vil Sambandspartiet gå ud af koalitionen, vil partiet nægte ... eller noget andet, eller vil partiet anstændigt ligesom tage situationen til efterretning?

Helgi Abrahamsen (Sambandspartiet)

Jeg skal ikke svare for, hvad vi kommer til at gøre, men han (lagmanden) er formand i Sambandspartiet, og jeg er ordfører for Sambandspartiet.

Selvfølgelig har jeg talt med lagmanden om den situation. Jeg kan hilse Kári á Rógvi – spørgeren, at såfremt vi får et som ikke ændrer på de rigsretlige forhold, så skal lagmanden nægte at komme med forslaget. Undskyld, således opfattede jeg spørgsmålet.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Så er der ikke flere bemærkninger i denne omgang. Vi går videre til den næste taler og det er Poul Michelsen, vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokket), ordførertale

Vi behandler forslag til ny forfatning eller Færøernes forfatning. Forslaget har jeg fremlagt, og jeg vil tilføje, at jeg har lagt det frem. Årsagen er, at det udvalg, som skulle have fremlagt forslaget – det var et udvidet retsudvalg, der arbejdede med forslaget, organiseret af et § 25-udvalg – ikke afholdt noget møde, men kun afholdt møder om at forberede mødet, men kom så til slut til den konklusion, at man skulle fremlægge forslaget efter Olaj. Og det var det, som udvalget besluttede. Jeg havde regnet med, at formanden i det udvalg ville fremlægge forslaget, men enden blev så den, at vi blev enige om, at det bedste var, at jeg som formand i det udvalg, som havde udarbejdet forslaget, skulle fremlægge det, således at forslaget bevarede sin neutralitet og den enighed, som forslaget er udarbejdet i henhold til.

Jeg skal således takke formandskabet for, at de har givet tilladelse til, at denne proces kan fortsætte. Og jeg synes, at Helgi Abrahamsen sagde noget virkelig fornuftigt. Det gjorde han for så vidt for udvalget på en mægtig fin og flot måde, nemlig, at når det kniber med et motorik, som faktisk har forstyrret hele behandlingen af denne sag, også den offentlige behandling, for pressen har forsømt sin opgave ved ikke at belyse sagen, ... og at den juridiske kompetence her i huset ikke ville tillade en behandling i tinget, som har været 12 år undervejs, når man har sagt, at dokumentet er et politisk dokument – en politisk enighed, som selvfølgelig skal ses i en større kontekst, som selvfølgelig skal behandles. Det, som står heri, er, at forslaget er egnet til at tage under behandling, og årsagen til, at det er egnet at komme under behandling er, at vi har valgt at opnå enighed ... med samme ... fra lagttingsadministrationen, at vi ikke ønskede flere meninger end den ene, og så siger det sig selv, at det er en ufattelig vanskelig opgave og lidt nedgørende, at når man skal samarbejde med 10 medlemmer og det ... en konsensus, og at man skal være enig om alle bestemmelserne. Så er det ufattelig vanskeligt, når man kender den politiske virkelighed, sådan som den ser ud i øjeblikket.

Således som udvalget behandlede dette, så nærmede fløjene sig utroligt meget i processen. Fordi, når vi belyser os selv, så findes der ikke nogen uenigheder, utrolig få uenigheder, når færingen – uanset om han går ind for rigsfællesskab eller selvstændighed hvor vi står, så bør man finde en enighed, en konsensus om nogle aktuelle ting, som vi kommer i konflikt med. Det vidste vi, men vi kunne ikke udarbejde de differentieringer i udvalget. Man siger i betænkningen, at man præmierer visse ting, som man tror, at medlemmerne af tinget har særskilte meninger om, når de kommer til behandling i tinget og når vi behandler sager i tinget, så er det ikke ensbetydende med, at det er en ... for livet. Dette er en demokratisk proces, som vi forbereder til en længere proces ... det færøske folk Så det må være alt eller intet. Det ville være mærkeligt, og det har vi heller aldrig påstået. Når man er utilfreds med, at ... og de udtalelser, som er kommet, ... fastsat nogle betingelser i forslaget, inden vi begynder, og det er nemt at gøre, og jeg synes, det giver os en mulig-

hed for at arbejde videre med dette ... at få lov til at arbejde med dette, idet det arbejde, som hidtil er gjort, og jeg synes heller ikke, at vi nærmer os en enighed. Det er i hvert fald således, som jeg ser det.

Selve forslaget synes jeg er velformuleret. Der er nogle korte formuleringer, som indeholder og det er et af formålene med loven. Bliver den vedtaget, så bliver den vedtaget af folket. Og skal den ændres, så skal den også ændres af folket. Vi er enige om ... se det, at de formuleringer, som udarbejdes så elastisk, at de passer til den samtid, som vi nu må forvente vil komme, således at der ikke idet, det med at ændre ... der er så mange andre lande, som har problemer af, at formuleringerne er mere præcise, og andre nationer er gået bort fra at anvende folkeafstemninger. Den svenske grundlov er bl.a. ikke baseret på folkeafstemning. Det er baseret på, at tinget behandler og ændrer lovene – sandsynligvis med nogle begrænsninger om, hvordan man kan gøre det.

Det, som jeg synes, har kendetegnet dette arbejde - det må jeg sige - er, da meddelte vi helt klart, at forslaget skal give plads til en lov, som skal fastsætte, hvorledes processen går over i en ny situation, og hvor der er lovgivning som for eksempel retssystem, retssystemet er ikke færøsk sagsanliggende, det ved vi godt. Men spørgsmålet er, hvorledes vi synes at et retssystem skal se ud. Hvis der skulle opstå et problem der, så men forslaget er udarbejdet med den hensigt, at det ikke er altomfattende. Det tager hverken stilling til rigsfællesskabet eller til løsrivelse. Men det tager stilling til, hvilken opfattelse færinger har af sig selv. Og det betyder at opnå ro til at have et sådant koncept. Det har så nogle troet, at det var formålet, at færinger vil søge efter sin egen identitet. Såfremt et højere formål med dette havde været, tinget er skruet sammen på den måde, at halvdelen af tinget ikke kan tale sammen. Sambandspartiet og Republikanerne kan ikke indgå en koalition, og derfor er det altid midterpartierne, dvs. Folkeflokkene, Socialdemokraterne, Selvstyrepatriet og Centerpartiet, som må udfylde den anden fløj.

Når jeg ser på dette, så findes der bl.a. forhindringer for, at vi får en skolereform, der findes forhindringer for at vi får en fiskerireform, der findes forhindringer for at vi får, fordi der findes to parter, som melder pas til det arbejde, som bliver udført i tinget. Det synes jeg i sig selv bør udgøre et grundlag for at vi får et fællesdokument, som kan være en mulighed for, at de unge på Færøerne kan samarbejde i en regering. Hvis det kan lade sig gøre – det burde kunne lade sig gøre, men det gør det bare ikke – det er en af de ting, som jeg synes er en mangel ved færøsk politik – det er det, at vi finder et fælles

Jeg er i hvert fald overbevist om planen dette arbejde har i 12 år ligget i tinget. Såfremt man ikke kan opnå et forlig nu – og det er dog klart, at når man taler om et forlig, så er det fordi, at det ikke er hos Høgni, som får adgang. Det, som man tillægger sådanne forlig, det er at indgå et forlig, og det betyder så, at der må findes et sted, hvor alle parter kan mødes. Og det værste er selvfølgelig, i værste fald.... i hvert faldet organiseret flertal står bag det forslag, som kommer fra udvalget – dette med en bevisførelse, som både i tinget har sit og videre til det færøske folk, hvor det får sin godkendelse – det må være en forudsætning. At udvide den nationale identitet ved at lægge dette ud til folkeafstemning og den ene part vinder eller taber, det synes jeg ikke at nogen af os, som færøsk politik, har nogen særlig interesse i. folkeafstemning, det skal i hvert fald være så bredt funderet, at vi har den energi, som skal til. Men det er et andet, som også skal siges i denne sammenhæng. Såfremt man går ud til det færøske folk med en afstemning, som

ikke indeholder det, at det færøske folk har den øverste bemyndigelse, såfremt dét ikke er essensen i afstemningen, så giver en folkeafstemning efter min opfattelse ikke nogen mening.

Så jeg støtter det forslag, som Høgni Hoydal foreslog om dette, at lægge forslaget i et § 25-udvalg, hvor der er 2 medlemmer fra hvert af de store partier og 1 medlem fra henholdsvis Centerpartiet og Selvstyrepatriet. Og hvor de tager dette forslag som grundlag for det arbejde, som nu kan lykkes til at tage forskellige andre ting op, som der er uenighed om og gennemgå forslaget endnu engang og håbe på, at hvorledes det skal komme til at virke i dagligdagen.

Her er altså behov for et forlig, og jeg har i hvert fald ingen grund til at tro det, at det udvalg, som står bag dette forslag i dag, ikke støtter forslaget. Det er jeg rimelig sikker på. Jeg ved altså ikke, hvorledes de personer, som kommer til at forme det kommende udvalg, vil se på dette, men jeg har i hvert fald gjort mig – at vi, som har udført dette arbejde har, under de givne forudsætninger gjort det, som vi skulle gøre. Det, som står her, det vi mener, og det er også Jeg er utroligt glad for at man behandlede selve forslaget, men jeg synes ikke, at angående det, som er blevet sagt har slet ikke gjort noget ved den del, og det er lidt af en skam. At man så begynder at pille det ad her – det ser jeg ingen mening i. På den anden side håber jeg, at dette udvalg vil arbejde væsentligt hurtigere end forrige udvalg gjorde og at de for den sags skyld kan præsentere et forslag. Forslaget bør blive præsenteret nu til efteråret.

Tak, hr. formand.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Så er der bemærkninger – Høgni Hoydal vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Hr. formand – når man har arbejdet med denne sag i 12 år – og endda uden at sige for meget tror jeg – måske været med til at formulere hver eneste sætning i forslaget sammen med Kári á Rógvi – så får man at vide, at man er placeret ude i en fløj – altså er der nogle, som er enige med mig i, at forslaget til Færøernes forfatning handler om det færøske folks rettigheder – det handler ikke om forholdene til Danmark. Det handler ikke om forholdene til EU. Det fastsætter kun procedurer for, hvorledes man organiserer sig. Kender det ligesom nogen grundlov i Danmark, Norge eller i Island, som for eksempel fastsætter, hvorledes deres forhold er til EU. Der har været enighed om, at de forhold ikke er en del af dette her. Det er kun fastsat, hvordan vi forhandler med danskerne og organiserer os som nation m.m. Hvorledes vi gør det er op til folket at beslutte. Og da synes jeg at det er meget mærkeligt at blive beskyldt for at være ude i en fløj – at vi skal udgøre en forhindring for en bank med fiskedage og andet – vi siger altså kun, at på Færøerne bestemmer det færøske folk – kan det kaldes at være ekstrem?

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Poul Michelsen – vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokket)

.... Høgni Hoydal og Kári á Rógvi ... formuleret hver eneste sætning. Jeg synes, at når man i så mange timer har siddet og formuleret, så skulle de have en god baggrund i to store betænkninger,

som i forvejen er udarbejdet det ved jeg ikke. Angående betænkning nummer to, da sad jeg i udvalget politikere at udforme sætningerne. Det, som jeg snakker om, dette dokument skal på en eller anden måde samle os og der skulle være mulighed for, at Lagtinget kan arbejde uden at jeg snakker for så vidt bl.a. om ville være muligt at få en fiskerireform sammen med Sambandspartiet eller sammen med Republikanerne, det får du ikke sammen med Folkeflokket. Det ville være muligt, men det er ikke muligt af andre årsager, idet Sambandspartiet og Republikanerne kan ikke gå sammen. Og sådan er det med denne kombination af forskellige fundament, hvor der er flere muligheder for at danne koalition.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Tak for det. Så er det Kári á Rógvu, som får 1 minut til en bemærkning – vær så god

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Hr. formand. Er taleren ikke enig med mig i, at det eneste, som ikke er muligt, er at udarbejde et forslag, som helt klart viser, hvordan situationen er. Det er i hvert fald det eneste, som vi med 100 procents sikkerhed ifølge Helgi Abrahamsen ikke kan gøre, idet den eneste mulige enighed er netop meget uklar, således at enhver kan genkende sig forslaget. Derfor er det ikke en mulighed.

Såfremt vi når dertil at vi vedtager dette, som nu ligger på bordet, eller noget som ligner dette – kan så nogen fortælle mig det, som jeg har forsøgt at spørge de foregående talere om – hvad der så end sker med det siddende landsstyre – hvad sker der med Lagtinget – får vi lov til at vedtage det – bliver det stadfæstet af lagmanden – bliver det bekendtgjort – bliver de grundlæggende principper som er i kraft respekteret såfremt vi vedtager dette forslag – eller er der nogen mening i at fortsætte med at behandle dette.

Tak, hr. formand.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Tak – så er det Poul Michelsen, som får ordet til at svare – vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokket)

Det forslag, som er til behandling her i Lagtinget, det kan altså godt have flere versioner af forskellige ting. Så der vil komme en afstemning her – jeg kan ikke se, at det som er fremlagt her og vedtaget af tinget, ikke skal have samme gyldighed, som tinget har besluttet, at det skal have. Så jeg er meget sikker på, at det, som tinget vedtager, det bliver implementeret.

Jógvan á Lakjuni (Folkeflokket)

Ja, tak – så er denne omgang færdig, og Hans Pauli Strøm får ordet, vær så god.

Hans Pauli Strøm (Socialdemokraterne), ordførertale

Hr. formand. Det er min tro og det er også mit håb, at når vi nu igen går i gang med at behandle forslaget til forfatning, så bliver det for sidste gang, fordi vi denne gang vil nå i mål. Og der ligger derfor også et stort ansvar på de politiske partier, at vi alle åbent og ærligt arbejder med den ene målsætning om at færdiggøre det arbejde, som nu har påhvilet os i så mange år og som vi har stået i stampe med i så mange år, og som alle ønsker, at vi færdiggør. Modsat tvivler jeg dog heller ikke

på, at såfremt det skulle lykkes de forskellige parter igen at grave sig ned i skyttegrave, så vi ikke opnår enighed i sagen, så bliver ingen betænkning fremlagt. Og så bør dette arbejde dø og begraves for altid om det ville ske og derfor regner jeg med, at dette bliver sidste gang at vi går i gang med denne behandling. Enten når vi i mål i denne lagtingssamling og det vil sige enten med en fuldtræffer eller cirka det om en enighed i sagen, eller ender det igen i en debat med det resultat, som vi så ofte strides om, og kan ikke føre til den udvikling, som er formålet med dette. Nemlig den politiske udvikling, udviklingen af det færøske samfund.

Jeg vil sige det således: vi har i denne sag et skud tilbage i bøssen, og det er at færdiggøre arbejdet. Vi har hørt taler fra nogle af ordførerne, som giver et vist håb om, at det vil lade sig gøre. Vi snakker ofte om dette arbejde, som begyndte under løsrivelseslandsstyret fra 1998. Jeg synes ikke, at det er rigtigt. For det første, så var det ikke et arbejde, som skulle samle det politiske system, eller samle folket på Færøerne i en national enighed om en fælles forfatning. Det tror jeg at alle ved. Det var en plan for den halvdel af folket og partierne, som ville have løsrivelse, og vi ved også, at den plan ikke blev til noget. Jeg synes at vi skal gå lidt længere tilbage end det, som skete dengang. Vi skal tilbage til 1996, da forhenværende lagmand Marita Petersen, som også var forhenværende formand for lagtinget, som på vegne af Socialdemokraterne fremlagde et forslag til beslutning, som lød således med formandens tilladelse:

Lagtinget vedtager at nedsætte et udvalg i henhold til § 25 i lagtingets forretningsorden at forberede nedsættelse af et forfatningsudvalg at behandle Færøernes forfatningsmæssige og rigsretlige stilling, og så har udvalget udnævnt repræsentanter til at arbejde med det og det. Jeg synes at Marita Petersens begrundelse dengang er meget interessant. Hun siger således: På Olaj i år trådte den nye lov om Færøernes styrelsesordning i sin helhed i kraft. Det vil sige, den lov som blev vedtaget i 1994. Denne lov afløste de to love om Færøernes styrelsesordning i særlige anliggender og lov om Færøernes bemyndigelse, som sammen med hjemmestyreloven er den lovgivning, som Færøerne har været regeret efter. Eller med andre ord, den lovgivning, som kunne have været nævnt Færøernes styrelsesordning. Den nye lov om styrelsesordning, som Marita Petersen er derfor kun en del af denne lovgivning. For at gøre arbejdet færdigt, bør der nu blive fastsat ... ved at behandle spørgsmålet om Færøernes rigsretlige stilling. Jeg synes ikke, at der er en mere rigtig måde at motivere arbejdet på.

Da vi fik ny lov om Færøernes styrelsesordning fastsatte vi, hvordan landets øverste politiske organer skulle arbejde, hvorledes lagting og landsstyre skulle arbejde, men alt andet mangler vi stadigvæk at fastsætte bestemmelser om i en lignende samlet lovgivning. Det vil sige, hvorledes vores land skal organiseres indadtil, hvorledes vores land skal organiseres blandt borgerne, hvorledes systemerne skal være mellem myndigheder og borger og også, hvorledes vores land skal organiseres udadtil, blandt andet i det rigsretlige samarbejde eller rigsfællesskab, som vi er en del af, men som formulerer ud fra vores egen opfattelse af det.

Den betænkning, som udvalget afgav dengang, synes jeg er meget interessant. Det var en koalition, hvor Edmund Joensen var lagmand og formand, og foruden Sambandspartiet, så var der Folkeflokkken og Arbejderpartiet. Og jeg synes også at det fremgår af betænkningen, hvor det er, at Sambandspartiets repræsentanter siger, at det er ikke nødvendigt at gøre noget med denne sag, det behøves ikke, og det er lidt sjovt, når den del, som kommer fra Folkeflokkken, som siger at - eller som

henviser til regeringsgrundlaget, som de havde dengang – der skal ikke ske nogen ændringer i det rigsretlige forhold, medmindre der er fuld enighed om det i koalitionen. Det vil sige hehe ... at det i sig selv er en forhindring for, at noget som helst kunne ske.

I betænkningen henviser Republikanerne til sit eget forslag om Færøernes fremtidsstilling, og så har Marita Petersen fremlagt en ret omfattende betænkning, hvor hun endnu engang begrundet forslaget og hvorfor hun synes, at det er så nødvendigt at få det vedtaget.

Det, som jeg synes er meget interessant at henlede opmærksomheden på, at der med argumentationen i betænkningen bliver lagt utrolig stor betydning i dette. At man ikke med nogen formuleringer og ingen steder i procedurerne må komme dertil, at nogle partier på forhånd er udelukket. Det nævnes flere steder med hendes egne ord, hvor betydningsfuldt det er, at man ikke fastlåser behandlingen, så alle kan deltage i behandlingen og at alle partier deltager. Det vil sige, at det er det samme point, som har været gældende for arbejdet i de seneste år. At det, som skal blive resultatet, er en forfatning, som bliver båret af alle politiske partier.

Og så er også dette med hovedprincippet for arbejdsmetoden, som den ser ud og også i øvrigt, men også det mere politiske argument, som blandt andet tager sit udgangspunkt i selve hjemmestyreløven, hvor hun henviser til, at hjemmestyreløven har givet færingen mulighed og frihed til at udvikle og styre det færøske samfund, og minsandten om ikke det var sket, men så henviser hun til nogle tvivlsspørgsmål, som findes i de gængse forhold, nogle tvivlsspørgsmål, som hun selv som lagmand kom til at mærke måske mere end nogen anden politisk leder på Færøerne i den tid lige efter at vores samfund røg så bragende fallit. Så hun talte af barsk erfaring om, hvorfor de formelle bestemmelser, som dengang ikke var tydelige nok og heller ikke nødvendige, og ej heller gav de færøske myndigheder de nødvendige instrumenter til at sikre det færøske samfund. Og derfor var det argumentationen til at få formuleret en ny færøsk forfatning.

Som flere andre har nævnt, så er der ingen årsag til at gå ind i selve forslaget, når Men jeg vil sige, at jeg synes det var rigtigt at forslaget blev fremlagt igen i samme form. Idet betingelsen om at forslaget først skulle tilpasses og at forhindringer derved først skulle ryddes af vejen, inden det skulle fremlægges, det er det samme som at sige, at vi aldrig ville have fået en debat og vi ville aldrig have fået noget forslag at behandle i noget udvalg. Jeg forstår selvfølgelig argumentationen eller begrundelserne. Både begrundelserne for det formelle eller fra Lagtingskontoret og måske også dem fra Sambandspartiet om, at der findes visse forhold, som ikke er i overensstemmelse med den virkelighed, hvorunder vi er organiseret, således som vi er organiseret politisk. Men for at kunne gøre de nødvendige tilpasninger som alle, alle partier kunne enes om, så måtte forslaget fremlægges så vi kunne få det fra udvalget, og det er jeg glad for at vi får lov til. Man kan også stille det principielle spørgsmål nu, som man stillede dengang for enten 10, 12 eller 14 år siden. Det er spørgsmålet om dette overhovedet er nødvendigt. Men argumentationen er den samme. At der findes så enormt mange områder, hvor vi ikke selv har nogen formuleringer, ingen politiske bestemmelser om, hvorledes vi ønsker at organisere vores land indadtil. Og det er korrekt. Det er hovedindholdet i et forfatningsforslag. Det er hvorledes vi organiserer vores egen civile og politiske magt. Hvorledes ansvar og krav fra borgerne, mellem borgere, mellem lande, hvorledes det skal organiseres.

Jeg synes også, at det er ekstremt vigtigt at få formuleret vores egen opfattelse af det samarbejde, det rigsretlige samarbejde, som vi er en del af eller en del i. At det er et samarbejde, som bygger på et jævnbyrdigt samarbejde mellem jævnbyrdige parter og at det ikke findes et underordningsforhold.

Der er nogen, som har sagt, at det formelt ikke kan lade sig gøre at have en færøsk forfatning, når vi har en rigsgrundlov. Jo, det kan sagtens lade sig gøre og det er heller ikke noget originalt i at have det. Vi kender fortilfælde, flere. Vi har det hollandske kongerige, som tit er blevet nævnt som fortilfælde, hvor man har en rigsgrundlov og så har man de forhenværende kronkolonier og de hollandske Antiller, som har hver sin – de kalder det endda for grundlov - men som er organiseret som del af det hollandske kongerige. Så de, som tror, at dette er noget som ikke er blevet brugt før, må tro om igen. Vores politiske betingelse for at det skal kunne fungere er den, som det blev sagt tidligere, og det er at selve forslaget ikke er et forslag, som skal ændre vores rigsretlige stilling, men sætte vores egne ord på vores opfattelse af vores rigsretlige stilling. At vi placerer det princip øverst, hvoraf al magt kommer fra. Som til eksempel er folket – demokratiet er folkets styre. Vi anvender det ord, det færøske ord folkestyre om vores styrelsesordning. Selvfølgelig kan magten ikke komme fra andet sted og den magt, som vi er organiseret i, er noget som vi giver myndighederne, lagtinget og landsstyret bemyndigelse til at udøve på vegne af vore borgere.

Jeg regner med og tager det for givet, at når arbejdet med dette forslag bliver lagt i et udvalg, så er det for at udarbejde de tilpasninger, som er nødvendige for at forslaget kan blive implementeret, træde i kraft med fuldt flertal eller en fuld enighed i lagtinget således at det også kan blive et forslag, som folket kan tage til sig og ikke noget, som er udarbejdet i uenighed eller som en del føler sig nødsaget at leve med, idet det er noget man er nødt til at underlægge sig. Hr. formand, Vi tilslutter os forslaget om at det lægges til et § 25-udvalg. Og vi vil også lægge kræfter i og vægt på at færdiggøre arbejdet således at der engang – muligvis når flagdagen nærmer sig – kan fremlægges og forslaget vedtages af Lagtinget, således som det til den tid vil se ud.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Kári á Rógvi vær så god.

Kári á Rógvi (Selvstyrepærtiet)

Hr. formand. Jeg læste for nylig forslaget fra Marita Petersen igennem og jeg har samme opfattelse som den højtærede taler, som refererede til hendes tanker. Men den gang valgte Folkeflokken jo at henvise til et regeringsgrundlag som sagde, at der ikke skulle ske noget. Nu har Folkeflokken så fået det ind i et regeringsgrundlag, at noget skal ske. Og foruden Folkeflokken og Socialdemokraterne, så er Sambandspartiet vel også med. Kan han redegøre for, hvorledes den interne kommunikation er, når Sambandspartiet nu vil bortvise et forslag fra behandling, som den selv har været med til at fremlægge tidligere. Så må vi andre vel kunne få oplyst lidt om, hvilke udsigter der er til, at Sambandspartiet vil give efter og komme med igen. Så vi får at vide om det er værd for os at bruge kræfter på det her og som jeg har forsøgt at få et svar på flere gange i dag; kommer den siddende regeringsleder til at stadfæste forslaget.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Hans Pauli Strøm vær så god.

Hans Pauli Strøm (Socialdemokratiet)

..... men jeg tror at jeg kan svare på den måde, at forslaget til forfatning ikke er en sag for koalitionen.

Forfatningslovforslaget har aldrig været til behandling som en sag, som koalitionen havde planer om at realisere. Vi havde i vores regeringsgrundlag, eller har, at vi igen ville igangsætte det arbejde, som var standset op og fuldføre det, men ikke således at det er koalitionen som har en bestemt plan om at gennemføre sagen, idet det er en sag for Lagtinget, til alle partier at gennemføre og således blev det sent til Lagtinget og forelagt. Det var ikke landsstyret, som fremlagde forslaget for Lagtinget som repræsentant for noget koalitionsflertal og i den åbenhed må arbejdet både behandles og også gennemføres. Ikke som en sag, hvor nogle partier står som ejer, men som en sag, som alle partier har del i.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Tak. Høgni Hoydal får en bemærkning.

Høgni Hoydal (Rrepublikanerne)

Jeg enig med Hans Pauli Strøm i, at det er specielt vigtigt når vi behandler en forfatning, en grundlov, et grundlæggende dokument om hvorledes landets magt internt er organiseret, at man først og fremmest opnår brede forlig. Jeg har undret mig lidt over, at Hans Pauli Strøm ligesom har antydnet, at løsrivelseskoalitionen ikke ønskede dette.

Løsrivelseskoalitionen havde et flertal; den kunne godt med sit flertal have vedtaget en grundlov, hvis det var det, man ville; men er det ikke korrekt, at lige fra begyndelsen, da det første grundlovsudvalg blev nedsat, da var det en betingelse, at alle partier skulle være ligeligt repræsenteret; de store partier med to og de små med en; og det er således det har været arbejdet. Man har aldrig haft planer om at Det er det første. Og det andet er det, som Hans Pauli Strøm kan være enig med mig i, at en forfatning er en demokratisk infrastruktur, der ikke har som betingelse, at alle personer i et land er enige; men den lægger nogle rammer for - nogle rammer for, hvorledes man behandler uenigheder, derunder selvfølgelig også vores forhold i udlandet, idet jeg ikke kender noget land som har fastsat

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Tak, så er det Hans Pauli Strøm.

Hans Pauli Strøm (Socialdemokratiet)

Jeg har tit syntes, at hele den lange proces – altså helt tilbage fra 1996 og også fra 1998 og så videre, har haft enorm betydning for den politiske udvikling på Færøerne, for vores politiske bevidsthed, hvorledes vi opfatter vore egne forhold og hvorledes vi opfatter vores rolle som for folk og også for det samarbejde, som vi deltager i internationalt og så videre. Så alt det har været til uvurderlig gavn og positiv proces; og også at det først og fremmest handler om at fastsætte de grundlæggende rammer for, hvorledes vi skal arbejde, fungere og leve, og også behandle politiske tvivls- og stridsspørgsmål.

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Tak, så var denne runde overstået og vi går til næste ordfører. Karsten Hansen har ordet, vær så god.

Karsten Hansen (Centerpartiet), ordførertale

Tak for det, hr. formand. Det er forslag til lagtingslov om Færøernes forfatning, som er under behandling. Hele nationen har ventet i spænding for at se, hvordan røgen ville se ud i morges, da formandskabet endnu engang havde behandlet dette spørgsmål. Vi var dog flere, som ikke var i tvivl om, hvad resultatet denne gang ville blive. Jeg synes det er en selvsagt ret for vores Lagting at kunne behandle de sager, som vi skønner, er nødvendige. Og denne sag bortfaldt jo af tekniske årsager, kan man sige, og skulle den så fremlægges igen. Og så tog Poul Michelsen så stilling til at forelægge den for tinget, velsagtens fordi der ikke var nogen udsigt til, at den ville komme i tinget, i hvert fald ikke nu. Det synes jeg så at sige var en korrekt afgørelse.

Det er Lagtinget, som skal behandle dette forslag, og det er Lagtinget som skal træffe beslutning i alle betydningsfulde forhold, som vedrører vores land og over det findes der kun en folkeafstemning, som dette også ser ud til at gå i retning af.

Det, som man måske kan spørge om, fordi nu snakker man igen om at dette skal i et § 25-udvalg, og det kan måske være rigtigt, såfremt der skal foretages ændringer og alle ved, at når det gælder Centerpartiet, så har vi ønsker om nogle ændringer. I øvrigt tilslutter vi os forslaget, såfremt man når i mål med det.

Det er utroligt vigtigt for os, efter at det efterhånden er 10-12 år siden man påbegyndte at udarbejde en grundlov for Færøerne og det tog lang tid, at blive enig om, hvad dette barn skulle hedde og der var enighed om, at det ikke måtte være grundlov. Og det vel sagtens fordi, at man et eller andet sted i dette rige har en grundlov, som ikke alle færinger, i hvert fald ikke direkte, har været indblandet i. Jeg synes at formuleringen i § 1, selvom jeg ikke selv havde regnet med – som jeg nævnte lige før i bemærkningerne – at Sambandspartiet ikke ville overkomme at bære dette i mål, så synes jeg alligevel at det er godt at have fået en formulering om, at Færøerne er et land og færinger en nation og at al magt i landet ligger hos det færøske folk. Når den danske statsminister kom herop og ligesom kridtede banen op og andre politikere har gjort ligesådan. Nogle påstår at i riget og vi er nogle som siger, gid det var så vel, men så simpelt er det ikke. Men det er ganske tydeligt, at disse formuleringer rammer noget centralt på Christiansborg, noget som de ikke ønsker.

Færingernes og tingets opfattelse at man skal bygge på § 1. Man stadfæster, at vi er et land og en nation og at al magt ligger her og ikke andre steder. Og det er utroligt vigtigt at holde fast om det, fordi der er ingen grund til

Nu ved vi, at dette efterhånden har kostet nogen millioner og siden alt nu skal i et § 25-udvalg, så kan der hurtigt gå flere år med det. Man kan sige, at Hans Pauli Strøm var lidt optimistisk og satte flagdagen (25. april, red.), som mål. For ikke så længe siden plejede tinget at gå hjem i sommerferie på flagdagen og såfremt betænkningen ikke forelægges tinget førend på flagdagen, så bliver det smidt på porten endnu engang og det var så det.

Jeg synes ikke at vi kan leve med at have et evigt klokkeværk i et forslag til forfatning, som man bliver ved med at forhandle og ændre i, fordi man i det danske ting ikke er enig, ikke vil, at vi skal have magten i vores eget land og at vi skal træffe den yderste afgørelse. Vi har jo gentagne gange oplevet, det var måske mere før i tiden, at man for eksempel satte rigslovgivning i kraft udenom Lagtinget. Det er ikke så længe siden, at man sidst gjorde det. Og det må så være fordi de mener at have bemyndigelse til at foretage ting ned over vores hoveder og her har vi så et forslag, som, hvis det bliver vedtaget, forhindrer sådant noget.

Det er ingen hemmelighed, at det er Jenis av Rana, som har siddet i udvalget i alle disse år. Og der er foregået en strid om § 8, som omhandler retten til liv. Og for os er det et centralt og afgørende punkt, at man også sikrer det ufødte barn og jeg tvivler ikke et øjeblik på, at i hvert fald 90% af tinget er enig om, at det bør man gøre og dette er ligesom i sangen "dette er øjeblikket" at sige det, at vi kan vende tilbage, vi kan vende tilbage næste år eller om 2 år. Når dette er vedtaget, det ved vi, at såfremt man ikke har mod til at sikre barnet liv som andre, så bliver det ikke gjort. Vi ved selvfølgelig, at landene omkring os har en helt anden holdning på det område end de fleste færinger. Jeg synes ikke at vi skal finde os i bare at drive med strømmen, det har vi gjort alt for tit. Vi får jo til daglig en hob af elektronisk mail ind på vores systemer angående grindedrab og hvert af sit. Det er fordi at færinger mener at det er nogle rettigheder vi har og som vi vil fortsætte med på en så forsvarlig og human måde som muligt. Og det er også blevet meget bedre og kan måske blive endnu bedre. Men det er utroligt vigtigt, at vi som færinger har mod til at sige, at ja, men her er det os, som trækker linjerne op og her er det os, som har magten i landet og det er det færøske folk, som har den endelige ret til at træffe afgørelsen, og ikke altid synke i knæ fordi naboen, eller de andre omkring os gør tingene anderledes. Vi bør have mod til at værne om det samfund, som vi har fået overleveret fra vores forfædre, og dermed er det så sagt, at vi ikke skal være fordi det altid har været nødvendigt med et bredt samarbejde med lande og nationer omkring os, således at vi kan handle med alt og andre omkring os.

Det var nogen som nævnte, hvordan verden ligesom har ændret sig meget. Vi har en debat kørende om udlændinge, som er ombord på færøske skibe, alt imens vi hører om virksomheder, som flytter til Kina for at producere færøske varer etc. Så verden er sammenskruet helt anderledes end den var tidligere eller også, men det bør ikke, eller des mere kan man sige at vi bør holde fast om de kerneværdier, som vi har som samfund. Jeg synes at vi bør, når eller såfremt dette forslag nu igen havner i et udvalg, så inden det kommer til afstemning bør få det med, således at vedtagelsen bliver truffet på et så bredt grundlag som overhovedet muligt. Det er det, det handler om. Og Centerpartiet vil også utroligt gerne have denne forfatning nu. Hvor parat det politiske system, den magt vi nu har

Jógvan á Lakjuni (1. næstformand)

Ja, tak, så er der bemærkninger. Først Heini O Heinesen.

Heini O. Heinesen (Republikanerne)

Dette er et spørgsmål til Karsten Hansen, som burde kende historien lige så godt som jeg. Vi er næsten jævnaldrende. Såfremt det er et spørgsmål om løsrivelse eller rigsfællesskab, så var det således, at der blev afholdt folkeafstemning i 1946, og Karsten Hansen kender det rigtig godt, det som skete efter den folkeafstemning, hvor et flertal af folket stemmede for løsrivelse. Dengang udøvede dan-

skerne statskup på Færøerne. Jeg kan ikke se, at dette forslag skal ændre situationen med det pågældende statskup, men det er anderledes med det andet, såfremt man er nået til enighed med Sambandspartiet angående dette og vil have noget vedtaget, som er en meddelelse fra det færøske folk. Så kan man ikke tale om rigsfællesskab eller løsrivelse. Så må der være nogen som siger, at vi skal beholde det bestående, og derfor kunne jeg tænke mig at vide, hvilken mening Karsten Hansen har om det her, at man nu forsøger

Karsten Hansen (Centerpartiet)

Vi havde dengang en folkeafstemning, og den vandt, og det var sørgeligt, det som skete dengang og som siden er sket. På den anden side må vi bare drage den konklusion, at brikkerne ikke er flyttet og dette forslag – og dette forslag lægger op til at flytte nogle brikker. Såfremt Sambandspartiet tilslutter sig forslaget og stadfæster at det handler om beslutningsbeføjelsen, så er man i hvert fald kommet videre. Og det kommer ikke fra ingenting, at danskerne bevæger sig på stolen. Jeg tror at dette kan flytte os lidt, men dette medfører ikke løsrivelse.

Alfred Olsen (Sambandspartiet)

Jeg vil takke Karsten Hansen for en god og anstændig tale, men når han så siger at Centerpartiet, Han deltog i arbejdet med at forberede det her og det var netop det her med § 8, dette med det ufødte barn, som medførte at Centerpartiet ikke var med til at fremlægge forslaget. Men nu lægger Karsten Hansen op til, at det er muligt. Er det fordi at Centerpartiet har ændret holdning til just § 8 i det foreliggende forslag, når Karsten Hansen nu siger, at man måske kan nå til enighed, når det var dette som var årsagen til, at man ikke kunne opnå et forlig.

Karsten Hansen (Centerpartiet)

.... vi håber at opnå et forlig, men det der er en betingelse, en absolut betingelse for Centerpartiet – at vi også ønsker at sikre det ufødte barn. Derfor tror jeg også, at majoriteten i lagtinget ønsker det samme. Jeg kan ikke forestille mig at for eksempel Folkeflokken og andre partier vil sige, at vi dropper det ufødte barn for at køre forslaget igennem, men hos os er det Og når jeg siger det, så mener jeg det.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet), ordførertale

Selvstyrepartiet har fastsat i sin programklæring, at vi skal have en færøsk grundlov, og vi står fast ved det synspunkt. Selvstyrepartiet har også i programklæringen andre sager. I denne forbindelse er det ikke mindst relevant, at vi opnår at få en direkte valgt lagmand, for eksempel en valgt regeringsleder, og Selvstyrepartiet har deltaget i det arbejde, som hidtil er gjort. Selvstyrepartiet har været repræsenteret i de udvalg, som har arbejdet med denne forfatningssag, og har været med til at fremlægge det første forslag i et forsøg at opnå fuld enighed i Lagtinget. Fordelen med det, som skete i morges – hr. formand – var, at vi er frie af det forlig, så nu kan vi lægge større vægt på det indholdsmæssige arbejde. Og hos os er der ingen tvivl om, at det er indenfor vores bemyndigelse at vedtage en forfatning, og i al beskedenhed, så har jeg selv ført pennen hvad angår det udenrigspolitiske og hvad angår Danmark.

Jeg har ikke mere at tilføje og især ikke til det, som er kommet frem i dag. Og det giver mig, som jeg plejer at sige om retssystemet, giver mig ikke anledning til at ændre synspunkt.

Hr. formand, jeg skal straks støtte, at vi giver et svar til det mistillidsbrud, som skete i morges ved at fratage Retsudvalget og den særlige formand i retsudvalget dette arbejde. Og det vil jeg anbefale tinget til at gøre, så vi får en anden ledelse, så det bliver muligt at arbejde videre med forslaget.

Hr. formand. Indholdsmæssigt anmoder vi først om at lægge vægt på at få dette med at vælge vores regering direkte lagmand, som vi siger på færøsk. Vi mener, at vi til dagligt på Færøerne er vidne til, hvor meget bedre det ville være, såfremt vi havde en regeringsleder, som havde sit eget mandat, som var stærk, som kunne have ført politik, og ikke kun sidder i baghånd som en eller anden koordinator af et uvildigt landsstyre, som sidder og styrer de enkelte områder.

At få en direkte valgt regeringsleder på vegne af et mandat ville også medføre det, som Poul Michelsen så ofte har været inde på. At alle parter i Lagtinget ville kunne samarbejde. At vi ville opnå forlig på kryds og tværs i forskellige sager. At det ville være muligt få flere koalitioner i tinget på samme tid, som kunne finde løsninger på forskellige sager, eller som de gør i andre lande.

Hr. formand, jeg tillader mig også at minde om, at denne bestemmelse, som er vedhæftet dette forslag, om, at medlemmer af tinget kun er bundet af deres overbevisning hellere burde være et forbud mod politiske partier og blive praktiseret hårdt.

I Folketinget og i Rigsdagens Landsting var der i sin tid blev det kraftigt påtalt, såfremt nogen anvendte ordet parti. De var nødt til at bruge synonyme, så som jeg og mine venner – jeg og mine kolleger og deslige idet man mente, at alt som binder medlemmer af tinget var af det onde. Desværre kan vi nok ikke helt komme væk fra partierne, men det er en ulempe, at vi har partier og koalitioner, idet det medfører, at de flertal som Poul Michelsen nævnte tidligere i dag – hvor der er flertal for en fiskerireform, hvor der er flertal for en skolereform, hvor der er flertal for enormt meget, men vi kan ikke samarbejde, fordi vi har bundet os til nogle koalitioner. Og især den, som sidder just nu, er en af de meste grelle. Navnlig fordi de kun er enige om at fordele nogle landsstyreposter – der er ingen politik, som i øvrigt binder dem sammen.

Og det var motivationen for at gå ud af CHE (landsstyret) og tilbage til ABC2 eller bak, som vi muligvis har en tendens til at kalde BAC, at fordele udvalgspladser. Og dermed har vi i øjeblikket et styre, som ikke har nogen succeskriterier at leve op til andet end at stadfæste, at udvalgsfordelingen er gjort. Hvis vi i stedet ville overgå til et mere eller mindre direkte folkestyre med direkte valg af regeringsleder, så havde vi haft en regering, som kunne udnævne dygtige landsstyrefolk, i stedet for at få en kabale til at gå op; og som kunne komme med forslag til politik, og så kunne politikken blive vedtaget i tinget og så ude i landsstyret. Det vil Selvstyrepartiet lægge stor vægt på, at få en direkte valgt regeringsleder med i denne forfatning.

Så er det dette med juraen, hr. formand. Vores opfattelse er, at grundlovsarbejdet nåede sit højdepunkt, da den første flagdagsbetænkning blev udarbejdet. Planen var jo, at der skulle komme en betænkning fra udvalget to flagdage i træk. Det blev så forsinket, således at den næste betænkning ikke blev en flagdagsbetænkning, men hr. formand, jeg synes nu ikke, at forslaget, at arbejdet hidtil har toppet

Der er mange rettigheder og andre magtbegrænsninger, som burde blive medtaget i arbejdet igen – ikke mindst det, som vedrørte magtbestemmelser, undersøgelsesbestemmelser, grænsebestemmelser, lighedsbestemmelser og så det, som alligevel er taget med om ressourcer. Og jeg tillader mig at

minde om, hr. formand, at når dette bliver vedtaget og sat i kraft, så bliver det en helt anden situation angående regler om ressourcerne. Blandt de store fremskridt i dette fremlagte forslag findes trods alt dette, at vi lægger vægt på, at såfremt folkets ressourcer.... hvad enten eller bare jævnt fordelt. Der kommer en stor ændring i forhold til det, som skete i sommers, da det var muligt at fordele en ny ressource gratis.

Hr. formand, vi tænker, at såfremt debatten nu ville flytte sig til at handle om indholdet, så ville folk kunne se, hvor meget dette har at gøre med praktisk politik med fiskehaler og andet, som direkte aktiverer færingeres fantasi, og dette er ikke nogen rigsretlig sag længere. Den debat har vi for længst vundet – nu gælder det indholdet. Det handler om grænseflader – disse magtbestemmelser – dette med at der kræves hjemmel til at en institution pålægger byrder på folk og kan gøre indgreb i folks liv; det står der ikke noget om i dag. Hr. formand, når det gælder dette med, at alle er lige overfor loven – det står ikke nogen steder. En person, som i en byggesag stiller krav om at blive behandlet på samme måde som naboen, kan ikke henvise til nogle bestemmelser – der findes ingen dom, som har vedtaget nogen lighedsbestemmelser. Dette er grundbestemmelser, som svømmer dybere et eller andet sted, men som ikke er nedfældet nogen steder. Der er intet at henvise til, ingen paragraf, og det værste af det hele er, at dette er bestemmelser som må vige, såfremt især tinget vælger at ændre på ligeretten, vælger at handle vilkårligt, vælger at handle urimeligt.

På samme vis, hr. formand, gælder det folks rettigheder til indsigt, ret til at være repræsenteret i forvaltningen, retten til at få en saglig begrundelse. Dette er rettigheder, som kan fraviges når som helst, når det passer tinget. Vi har ofte set det i forbindelse med særlovgivningen på bankområdet, vi har set det i forbindelse med en række sager, at tinget vedtager, at vi skal fravige loven om offentlighed i forvaltningen, fravige forvaltningsloven, fravige loven om lagtingets ombudsmand. Så, hr. formand, dette er muligt.

Grundloven for det danske rige er mærket af sin samtid. Da var det noget stort at give folk, som var kommet under anklage, nogle rettigheder. At de skulle stilles for en dommer, som ikke var undergivet kongens magt, af den magt, som en person, og at politiet meget hurtigt skulle retfærdiggøre sig overfor en dommer, hvor vedkommende skulle have kendskab til anklagerne og få lov til i et offentligt forum at forsvare sig. Dette var nyt og spændene og meget relevant i sin samtid. Men i dag, hr. formand, anvender det offentlige ikke den måde at regulere på. At sige, at gør du ikke sådan og sådan, så bliver du straffet. Og derfor er den straffedes ret, eller den sigtedes og anklagedes ret, irrelevant. Heldigvis bliver de fleste personer aldrig sigtet eller anklaget. Men hvert eneste år kommer de i forvaltningens kløer, hvor de skal pålignes til skat, have byggetilladelse, eller de skal optages i en institution, eller de skal have tilskud, eller have fradrag. Og, hr. formand, da har de behov for rettigheder, som personer, der kommer i berøring med forvaltningen og ikke for rettigheder som en sigtet eller anklaget har. Få ret til indsigt, ret til begrundelse, ret til at lade sig repræsentere, ret til at der findes klageinstanser og andre institutioner, som ikke er dyre og som er mere effektive og bedre, og de rettigheder må vi give et løft. Og hr. formand, det gælder om talefrihed i dette land i dag, samme retsstilling som i Danmark, hvor vi har oplevet, at en mand, mediemanden Jersild, gjorde en saglig og god udsendelse om et fænomen, som var meget aktuelt i Danmark på det tidspunkt, om nogle racister, som kaldte sig for ”grønjakker”. Dette fik han dom for i Danmark, fordi det var at videregive synspunkter, som var ulovliggjort i Danmark, som i henhold til § 266b, men heldigvis havde vi også en domstol i Strasbourg, som ikendte Danmark en dom for ikke at ha-

ve overholdt menneskerettighedskonventionen ved at have sat sådanne bestemmelser i kraft. Selvfølgelig kunne man lave udsendelsen. Alle får som har betydning for pressen. Det er et eksempel på en af de bestemmelser om talefrihed, som er taget ud af det forslag, som nu foreligger. At pressen det forstod amerikanerne blandt andet, da de sidst i 1700-tallet udarbejdede sit system. I den første menneskerettighedsbestemmelse nævnt medier, og det burde være noget, som i hvert fald kunne vække interessen hos de færøske medier om at stramme op på pressefriheden i en forfatning, således at vi ikke falder for fristelsen, og ville synes det, hr. formand, at al magt..... og alle menneskerettigheder er en selvpåført spændetrøje af dette høje ting, som så vidt muligt og dybt og højt – vidtgående magt der skal vi ikke. Der findes kroge, som vi ikke træder ind i. Der findes måder at behandle borgerne, som vi ikke ønsker at anvende, og der findes procedurer, som vi ikke vil tvinge os selv til at følge for at gøre samfundet så frit og så godt som mulig for både individer og grupper og hele nationen.

Hr. formand. Vi er nok skyldige, når det gælder at give ganske meget efter for at opnå dette kære nationale forlig. Jeg føler mig lidt som William Kornus, hr. formand, som gik i kloster og tøjlede sig selv, og så fik besked om, at så længe du går i dit buksebælte, så må du ikke slå nogen. Men, hr. formand, de lagde hånd på ham, og tøjlerne gik itu, og det bragte ikke lykke.

Hr. formand. Vi har i dag oplevet en seance, som gør, at vi, som har interesse i indholdet i denne forfatning står for at kæmpe for det. Og jeg vil lægge vægt på, hr. formand, at få så meget af det, som blev sagt om borgerrettigheder, om frihed, om magtbegrænsninger, herunder magtbegrænsninger af den slag, som vi har kaldet ressourcer, og andre bestemmelser ind igen under udvalgsbehandlingen; og andre bestemmelser, og sandelig også angående tinget at få udvalgene med igen – give dem vide beføjelser for at sikre høringer, at sikre borgerne ved at give dem ret til at komme i tinget under høringer for at sige sin mening, og ikke mindst hr. formand, så vil vi lægge vægt på at bestemme om en lagmand, som vælges direkte – i hvert fald få klar hjemmel til at vælge en sådan ordning. Så hr. formand, det bliver spændende at gå i gang med dette arbejde. Vores håb skal være, at når udvalget bliver nedsat, at det kan skabe en bredere debat og at udvalget medtager det igen, som stod i flagdagsbetænkningen, nemlig at organisere offentlige høringer.

Tak, hr. formand.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Så er der bemærkninger, og den første som får ordet er Annita á Fríðriksmørk, vær så god.

Annita á Fríðriksmørk (Republikanerne)

Tak, hr. formand.

Det er nok ingen hemmelighed, at Kári á Rógvi tilsammen med Høgni Hoydal har formuleret så at sige alle formuleringer i dette forslag, som vi behandler i dag. Og Kári á Rógvi har også efterfølgende ret så professionelt skrevet en kronik sammen med Bárður Larsen i Juristen angående dette ; måske mere som en reaktion på det, som jurister her på Færøerne og også i den danske regering har sagt om dette, hvor de stiller spørgsmålstegn ved, om dette er i orden.

Derfor vil jeg spørge Kári á Rógvi, om han forstår disse reaktioner fra modstanderne; er det ikke stadigvæk således, at man fortolker loven til at stå over folkets vilje? Det, som er problemet med det her er, sådan som jeg har forstået det, det, som er anført i § 1: ”at al magt i landet ligger hos det færøske folk” og som jeg har forstået disse jurister, så må man for Guds skyld ikke sige eller mene det, idet det strider imod en grundlov, som velsagtens højere.

Alfred Olsen (2. næstformand):

Så er det Kári á Rógvi, som får ordet til at svare – vær så god.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Tak, hr. formand.

Ja, til det første vil jeg sige således som og ikke tilegne mig noget på den måde, men til det andet, så er Danmark i forhold til EU, nemlig at Danmark i det daglige kan blive idømt og irettesat af EU-domstolen; og det er ofte sket, at Danmark i EU-domstolen har fået dom for, at en dansk bestemmelse må vige for en EU-bestemmelse; men på den anden side er danskerne overbeviste om, at de har suveræniteten, således at deres grundlov og alt det danske regelværk i sidste ende går forud, såfremt de vælger Og derfor er det således, at hvis vi virkelig er i union med Danmark, så har vi som folk, den øverste magt, nogle gange mere eller mindre i praksis, og ikke når det gælder fælleslovgivning, som vi har overtaget; og det er noget af et paradoks, men det tager ikke lang tid til at forså det, at det er godt muligt at få disse synspunkter til at hænge sammen, at færinger får den øverste magt, men i

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak, så er det Kári P. Højgaard, som får en bemærkning, vær så god.

Kári P. Højgaard (Selvstyrepartiet)

Det er godt at høre en stemme, som har indsigt i det, som foregår og navnefællen har sikkert af flere gode årsager en god indsigt i præcis denne sag. Det, som især glæder mig er det her, som han nævner, at lagmanden skal vælges direkte af folket. Vi ved godt, at andre har luftet tanken – Sjúrdur Skaale, højtærede lagtingsmand, har også luftet disse tanker. Jeg kunne tænke mig at spørge Kári á Rógvi, hvilke muligheder han tror eller som taler for, at navnlig en bestemmelse som denne kan blive medtaget i en forfatningslov, idet jeg synes, at det er enormt vigtigt – måske især når man ser turbulensen, som findes i det politiske system, at vi havde en statsmand, som rangerer over alle – som ligesom kan fungere som den samlende, og som ikke var bundet af visse koalitioner eller oppositionspolitik

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak, så er det Kári á Rógvi, vær så god.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Hr. formand. Dette forslag har fået en god behandling, men navnlig når folk sætter sig ned og arbejder lidt på det, så ser de, hvorledes det i virkeligheden ville styrke Lagtingets magt, såfremt man havde en direkte valgt regeringsleder, idet Lagtinget så ville kunne tage en mere tydelig stilling til denne sag. Vi er i det daglige så bundet af, at de, som er enige, ikke kan samarbejde, fordi de har

bundet sig til en koalition. Det ville også styrke regeringens handleevne, såfremt den havde et selvstændigt mandat og derfor kunne fungere Vi har jo set hvor vanskeligt det er for lagmanden at forsøge at disciplinere en landsstyremand. Det mislykkes hver eneste gang, fordi det, som sker, er, at folk synes det er synd for dem, eller partiet bakker op om dem, eller noget andet, som fører til, at regeringen mister sin handleevne. Så hr. formand, jeg synes at –ordningen som både Lagtinget og landsstyret ville komme styrket ud af en sådan Tak.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja, tak, så er det Edmund Joensen, som får ordet – vær så god.

Edmund Joensen (Sambandspartiet), tale

Hr. formand, hele mit politiske liv har jeg været stolt af at være og dette, at repræsentere det ældste ting i Europa. Det er noget særligt. Som medlemmer af tinget løfter vi en tung arv, som går omkring 1200 år tilbage i tiden, da alle frie færøske mænd fra begyndelsen kom sammen for at holde ting. En dag som i dag er der ikke meget at være stolt af Færøernes Lagting. Der er ingen årsag til at glædes over at man repræsenterer dette hus, som det hedder sig har landets højeste værdighed. I dag svigter tinget arven fra dem, som gik foran os. Formandskabet nedtramper det, som de gamle holdt i hævd, nemlig dette, at landets love skulle overholdes.

Den dag, hvor tinget bevidst ikke overholder sine egne love, er en dårlig dag i tinget Først og fremmest har Formandskabet svigtet sin egen opgave, idet det har givet tilladelse til, at et ulovligt forslag bliver forelagt tinget. Den ret har formandskabet ikke. Dette er uværdigt for Færøernes Lagting som lovgivende institution. Det er uværdigt for færinger, og dette er uværdigt for det færøske land.

Alle medlemmer af tinget ved, at forslaget til forfatning er ulovligt. Det går imod de mest grundlæggende love og ordninger – det, som vi har på Færøerne – grundlov, hjemmestyrelov og lov om Færøernes styrelsesordning og Lagtingets forretningsorden. Det samme Lagting, som pålægger borgerne at overholde landets love, bryder selv lovene. Noget sådant er uhørt.

Jeg vil derfor endnu engang påminde, at en forfatning, som ikke er i overensstemmelse med grundloven ikke har nogen retlig gyldighed. Den har ikke lovkraft. Den er i princippet ikke eksisterende. Derfor er det helt galt, det som foregår her i dag. Denne sag bør blive taget af agendaen og dernæst bortvises fra tingets behandling.

Så bør lagmanden, som forvalter anliggender i forhold til regeringen, at forelægge et forslag for tinget, som overholder alle bestemmelser i landets love.

Lad mig til slut tilføje, at jeg ikke vil deltage i det, som resterer af denne behandling. Alle medlemmer af tinget, som har respekt for tinget, vælgeren og sig selv bør afholde sig fra denne uværdige og ulovlige behandling.

Tak, hr. formand.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Tak for det. Så er der nogle bemærkninger. Høgni Hoydal – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Det her bliver en lidt mærkelig bemærkning til Edmund Joensen, da han forlader Lagtingets talerstol.

Det, som jeg ville have spurgt ham om, det var, hvorvidt Edmund Joensen er klar over, at Lagtinget ikke behandler et forslag i dag, som Lagtinget skal stadfæste. Det, som Lagtinget behandler i dag er et forslag, som bliver lagt ud til Færøernes folk at træffe beslutning om.

Og dernæst ville jeg have spurgt Edmund Joensen, når han taler om ulovligheder – Hvem har givet hr. Edmund Joensen ret til at sige, at den danske grundlov i kraft, når folket har vedtaget den.

Det var spørgsmålene, som jeg havde planer om at stille Edmund Joensen, såfremt han ikke havde forladt tinget på grund af, at den danske magt på Færøerne er truet.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak, så er det Hans Pauli Strøm – vær så god.

Hans Pauli Strøm (Socialdemokratiet)

Jeg vil spørge hr. Edmund Joensen, hvorvidt han helt og holdent står i opposition til ordføreren for Sambandspartiet. Sambandspartiets ordfører i denne sag er Helgi Abrahamsen, og han sagde således, at han ikke tvivlede på, at det er muligt at tilpasse forslaget – forslaget som nu er til behandling – så at der ikke hersker nogen tvivl om den rigsretlige stilling. Det lagde han vægt på, og med den holdning og også med den positive mentalitet ville han anbefale, at Sambandspartiet skulle arbejde med forslaget.

Edmund Joensen har forladt tingmødet, så han kan ikke svare. Men jeg synes at der findes en mærkelig modsætning mellem det, som Edmund Joensen lægger vægt på og Sambandspartiets ordfører

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak, så er det Sjúrdur Skaale, som får ordet – vær så god.

Sjúrdur Skaale (Republikanerne), ordførertale

At se medlemmer af tinget tale til en mand, som overhovedet ikke er til stede for at give svar, det er næsten som at snakke med sådanne radikale advokater, som har stået udenfor i en stund. Man får aldrig noget fornuftigt svar fra dem.

Hr. formand.

Historiens gang har resulteret i, at vi på Færøerne med godt og vel 30.000 vælgere, har fået seks politiske partier. Seks partier. Det er en katastrofe for vores system. Fordi partierne opstiller kunstige grænser imellem folk. Vi sidder nu, hver for sig, i seks forskellige bure, hver med vores mening. Der findes ingen enighed mellem nogen inden et valg. Det virker som om, at demokrati på Færøer-

ne er lig med at man skal sige sin mening. På Færøerne betyder demokrati ikke at man skal træffe vel begrundede beslutninger, rationelle beslutninger på et forsvarligt grundlag.

Det findes ikke kun uenighed om politiske beslutninger – om finanspolitik, socialpolitik, etc. – der er også uenighed om selve fundamentet. Og så er partierne desuden i den grad i opløsning internt. De taler i hver sin retning og stemmer også i hver sin retning. Dette skaber uorden og ustabilitet.

Vi har seks forskellige politiske projekter og partierne har hver deres eget formål. Alle organisationer har jo hver deres formål.

Dette er utroligt uheldigt, og dette er med til, at folk ikke ved, hvad de får, når de går til valg. Man vælger i blinde, og så får man konstellationer af nogle bure, som sidder her, men som ikke har snakket sammen inden valget.

Dette skaber splid i vores system. Det skaber kaos. Opløsning.

Hr. formand. Et russisk ordsprog siger, at nogle gange er det bedst at følges med fjenderne over broen, for derved at skilles igen på den anden side. Altså at enes om det, man er enig om, og vente med uenighederne. At begynde med det, man er enig om, og vente med uenighederne.

På Færøerne begynder vi alt for tit med uenighederne, og vi når aldrig frem til enigheden. Som flere har sagt det her i dag: Der findes mange forlig i salen – men vi kommer ikke dertil, fordi vi begynder med uenighederne. Partierne river os væk fra hinanden. De opstiller grænser imellem os, så vi ikke kan handle. Forligene ligger og venter på os, men vi kan ikke implementere dem.

Forfatningsforslaget er et forsøg på at begynde med enighed. Det er ikke et forlig, som lægger låg på den politiske boksekamp, men et forlig, som skal danne en fast ramme omkring boksekampen. Eller vi kan sige: et reglement for, hvorledes boksekampen skal bokses.

Hr. formand, jeg synes ikke at forslaget er optimalt. Som jeg har nævnt flere gange, så synes jeg for eksempel at bestemmelserne om forvaltningsretten er for detaljerede. Der bør ikke være så detaljerede bestemmelser om forvaltning, at der gang på gang – til daglig – vil forekomme brud på forfatningen.

Det er heller ikke nogen hemmelighed, at jeg personligt synes, at kirken og de politiske myndigheder bør holdes adskilt. Det er de ikke i forslaget.

Jeg synes vi burde have et system, hvor man kan vælge lagmanden direkte. Det ville give vælgeren en magt, som han ikke har i dag.

Jeg synes, at der er plads til mange forbedringer i forslaget, og jeg synes, at der mangler en del. Men alle udvalgsmedlemmer har gjort sig nogle overvejelser, som ikke reflekteres i forslaget. Sådan er det med et forlig. "Give and take".

På det rigsretlige område synes jeg, at det ville have været mere opmuntrende at behandle det forslag til aftale mellem Færøerne og Danmark, som man forhandlede om i 2000, eller en grundlov, som skulle gælde for et selvstændigt Færøerne.

Men dette er, hvad vi kunne blive enige om, sådan som situationen er. Det er med denne bagage, at vi kan gå over broen – sammen. Og når vi skal finde enighed, så kan det ikke være et spil, hvor summen er nul, hvor den ene part vinder det hele, og den anden part taber alt – eller omvendt. Vi må, som gamle Lincoln i sin tid, organisere ”a team of rivals”. Vi må få folk, som er uenige, til at samarbejde om det, som de er enige om.

Jeg synes, at nøglen til enigheden skal findes ”den omvendte delegation”, som vi udtrykker det i udvalget. Vist anvendes den danske grundlov på Færøerne. Den anvendes daglig. Men den anvendes kun så længe, som vi tillader at den anvendes. Den anvendes indtil den dag, hvor vi ikke længere tillader at den anvendes. Magten ligger altså her; den øverste magt ligger her. Således anvendes den danske grundlov, men vi er ikke underlagt den danske grundlov. Det kan vi ikke være, fordi vi har hverken skrevet den eller vedtaget den. Derfor kan vi ikke være undergivet den. Vi har heller ikke noget mandat til at ændre den.

Det er en fuldkommen absurd tankegang, som vi ser visse jurister anvende her på det sidste. Denne tankegang er - undskyld udtrykket, hr. formand – den er helt gag. Påstanden er, at den danske grundlov er til hinder for, at vi vedtager en grundlov for Færøerne. Og det er ret og slet absurd.

Selvom 100 % af færingerne var enige om det her forslag, så bliver der sagt, at det er ulovligt, fordi grundloven er til hinder herfor. Grundloven, som vi ikke har konciperet, ikke har vedtaget, ikke har sat i kraft – den er til hinder for, at 100 % af færingerne får sin vilje. Det er absurd. Og det er ufatteligt, at folk kan blive så forhekset af disse jurister – at det, som de siger, bliver taget for god vare.

Fordi hr. formand, hele det færøske hjemmestyre – alt som det er – ligger udenfor rammerne af den danske grundlov.

Der findes ingen hjemmel i den danske grundlov for noget af det, som vi gør. Alle love, som vi vedtager på Færøerne, de er enten udenfor grundloven – eller et klart brud på grundloven.

Hele det her kompleks, som vi lever i, og som vi arbejder under hver eneste dag, ligger udenfor rammerne af den danske grundlov. Alt som vi gør – hver eneste lov – er klart i strid med den danske grundlov.

Jeg har tidligere flere gange påvist, at vi har overtaget folkekirken. Det er grundlovstridigt.

Vi har overtaget undergrunden. Klart grundlovstridigt.

Alligevel fremhæves den danske grundlov som noget, som forhindrer os i at vedtage nogle regler for, hvorledes vi skal forholde os på Færøerne, hvorledes vi organiserer vores politiske myndigheder, borgernes rettigheder og så fremdeles. Dette er så langt ude, at jeg er målløs.

Hr. formand, jeg fatter ikke at den utrolig radikale, fundamentalistiske jura skal blive taget for en så god vare, som den gør. Det er som om, at jurister er en form for heksedoktorer. Uanset hvad man

politisk siger, hvad man bruger som politisk begrundelse, hvorledes man forsøger at forklare en politisk sammenhæng, så er det juristerne, som står med hele svaret.

Et indslag i radioen i går aftes: Jurist 1 siger Jurist 2 siger... jurist 3 siger... Juristerne er aldeles ikke enige. Og alligevel er det kun juristerne, som har definitionsretten.

De er som oraklet i Delphi. De er som heksedoktorer. De er som folk, som læste sandheden ud fra de døde dyrs indvolde i gamle Grækenland. Her er sandheden – kun vi kan sige sandheden.

Selvom jurist 1, jurist 2 og jurist 3 siger henholdsvis A, B og C. De er slet ikke enige. Alligevel har de definitionsretten til alt. Det er mærkeligt. Man skal altid passe på med at kritisere medierne, men jeg forstår ikke, at det skal være så tungtvejende, navnlig når vi har set, at der i undergrundssagen blev skrevet en masse redegørelser, som sagde, at dette var ulovligt: Såfremt færinger ønskede råderetten over undergrunden, så var det nødvendigt med løsrivelse. Det var umuligt. Det var ”efter danske retsprincipper ikke muligt”. Betænkning efter betænkning, notat efter notat konkluderede det samme. Men færinger holdt fast om sit. Alle partier med undtagelse af Sambandspartiet stod fast: Dette var det, de ønskede, dette var deres politiske ønske. De fik sin vilje – og så blev juraen tilpasset efterfølgende.

Sådan var det også med hjemmestyret. Det var ulovligt. Det lod sig ikke gøre. Det faldt udenfor rammerne. – Inden folkeafstemningen. Men når hjemmestyreløven så blev sat i værk – ja, så var det alligevel muligt.

Jeg håber ikke, at det her hysteri med disse fundamentalistiske jurister virkelig skal få lagtinget til at give efter, at lægge kongen, at frasige sig sin politiske vilje og give efter for en juridisk fortolkning af virkeligheden, som efter min mening er totalt forvansket.

I morges så vi, at Sambandspartiet modsætter sig, at det her forslag skal komme under behandling. Jeg har ikke noget imod, at nogen har de her fundamentalistiske meninger. At nogen repræsenterer betonjuraen. At lagtingskontoret siger: Ifølge bogstaven er det ulovligt. Det er okay. Nogen skal have det synspunkt. Men at systemet skal bøje sig for det synspunkt – det synes jeg er vanvittigt. Det må altid være tilladt for os at behandle de politiske meninger.

Derfor er det uheldigt, at Sambandspartiet har anbefalet at bortvise forslaget fra tinget. Edmund Joensen talte om, at dette var uværdigt. Jeg synes, at det, som han gjorde, var uværdigt.

Jeg synes, at det er ekstra uheldigt, at Selvstyrepertiet nu siger, at den ikke er bundet af noget forlig, at der nu skal være frit slag. Det er meget uheldigt, fordi så falder det hele til jorden.

Det blev også sagt her til morgen, at nogle ganske få personer står bag alle formuleringer i forslaget. Det synes jeg også er lidt uheldigt at sige. Dette har nu i så mange år været undervejs, og utrolig mange personer har påvirket det, og har også æren af, at det er kommet så langt, som det er. De har givet og de har taget.

Selvom det her arbejde her til morgen synes at have fået et lille tilbagefald, så håber jeg stadigvæk, at det er muligt at pakke en bagage, som det er muligt at bære over broen i fællesskab. Så kan vi påbegynde den virkelige boksekamp, når vi er kommet over broen.

Tak, hr. formand.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Jeg vil anmode taleren om at være mere omhyggelig med sit sprog, når han omtaler en bestemt gruppe i samfundet, men vi kommer nu til bemærkningerne; og den første, som får ordet er Høgni Hoydal – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Ja, hr. formand, jeg er naturligvis enig i, at den måske største forhindring for demokrati overhovedet på Færøerne er de juridiske udsagn, som var de den eneste sandhed. De har altid været anvendt og Sjúrdur Skaale nævnte flere eksempler. Men jeg vil spørge Sjúrdur Skaale, om han er enig med mig i, at i virkeligheden er det jo magtpolitik, som bliver affordret som jura Færøerne, siger det, som et notat siger, at det bare ikke er tilladt. Det er meget nemmere for ham, end at sige, at vi ikke ønsker det. Det er ikke det, som er problemet. Man kan i virkeligheden ikke bebrejde juristerne, uanset om det nu er betonjurister eller hvad vi benævner dem. Jeg skal ikke benævne dem for noget overhovedet. Som jeg forstod det, så taler de overhovedet ikke om folkeret eller demokrati. De taler kun, som om at juraen er faldet ned fra himlen og at man kan finde alle svar i en bog. Men i virkeligheden er det politikerne som misbruger juraen, det vil sige, at politik – magtpolitik er tilsløret som jura. Er Sjúrdur Skaale enig i, at det er det, som vi skal arbejde hen imod

John Johannesen (3. næstformand)

Ja, tak – Sjúrdur Skaale – vær så god.

Sjúrdur Skaale (Republikanerne)

Ja, tak hr. formand. Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at en så klog mand som Lars Løkke Rasmussen, som godt kender de færøske forhold, kan forstå sammenhængen. Det tvivler jeg ikke et sekund på. Man må respektere et notat, men jeg forstår heller ikke når det er således, at man som statsminister kan tage et notat personer 12, alle er enige; men se her, der er et notat, som siger, at vi ikke kan – så vælter hele det politiske system på Færøerne. Så er det ikke – det er klart, at såfremt det er således, at vi ikke kan modsætte os et notat fra en jurist, så har vi ikke fortjent at få nogen forfatning. Det må jeg sige. Så er vi elendige. Vi har ikke så meget som gjort et forsøg på at modsige det; det bliver bare sagt, at der findes et notat – en jurist, en heksedoktor har sagt det – slut. Det er elendigt. Hvis vi bakker ud på grund af det, så har vi ikke fortjent bedre. Tak.

John Johannesen (3. næstformand)

Kári P. Højgaard, vær så god.

Kári P. Højgaard (Selvstyrepartiet)

Sjúrdur Skaale nævnte i begyndelsen det her med, jeg synes han sagde, at det var en katastrofe, at vi havde 6 partier. Og det er en kendsgerning, at vi på Færøerne ikke står sammen om noget, det plejer at være fifty-fifty. Men er Sjúrdur Skaale så enig med mig i – eller skal man ud fra den tekst forsøge

at komme på sporet igen. Såfremt jeg husker rigtigt, så var der kun 2 partier, og da var der nogle som mente, at det måske tog for lang tid mod selvstændighed – skridt for skridt gik måske for langsomt - og andre ting medførte måske adskillelse – men hvorledes kan Sjúrdur Skaale måske tænke sig at gå tilbage til det gamle? Da vi kun havde Sambandspartiet og Selvstyrepatriet.

Tak, hr. formand.

John Johannesen (3. næstformand)

Sjúrdur Skaale, vær så god.

Sjúrdur Skaale (Republikanerne)

..... nyt parti diskussion træffe beslutninger. Så ville vi, som de siger i dag, starte fra scratch – fra nul; en ny begyndelse, så vi ikke 6 i dag, men 2. Så hvis man vil vide, hvad man ville få, så skulle man vælge en pakke, en politikpakke – det her får jeg – det der køber jeg for min stemme – det der får jeg – at afveje løfterne op imod politikken. I dag er det disse 6 bure; man ved ikke, hvad man får, man har ingen anelse om det. Det er ganske vist, at det ville være meget bedre med færre partier; da ville vi få et system, som ville kunne virke. Vi er så få. Der er ikke et befolkningsmæssigt grundlag for, at 6 partier kommer til at fungere – det er ikke noget at snakke om. Så, for at vende tilbage til det er klart at vi må have flere dimensioner. Vi har et, som vi kalder for etiske sager – vi har også et frisindet samfund eller et konservativt samfund – vi har også konflikt..... Vi har ikke behov for at have partier, som går på alt det der. Vi kan godt nøjes med 2 partier. Tak.

John Johannesen (3. næstformand)

Vi takker Sjúrdur Skaale i denne omgang. Gerhard Lognberg vær så god.

Gerhard Lognberg (Socialdemokratiet), tale

Tak, hr. formand.

Ja, jeg havde ikke nogen planer om at tage ordet i denne sag, men jeg gør det alligevel. Det er lidt mærkeligt at sidde og lytte i tingsalen.

Hvis man tager udgangspunkt i Edmund Joensen og Helgi Abrahamsen, så er der stor forskel på deres mening til dette. Og det undrer mig måske, at Sambandspartiet har været – måske i begyndelsen Jaspur Vang og Helgi Abrahamsen – de var jo vil jeg nok sige, ”headmen” i dette i begyndelsen – denne forfatning, som jeg ikke selv synes er noget særligt, og så ikke at glemme, hvor mange penge dette har kostet samfundet. Det er ikke så lidt penge. Så er sagen bortfaldet og lidt af hvert, og nu kommer den igen frem som et forslag. Jeg regner bare med, at det sikkert skal placeres i et særligt udvalg – det ved jeg så ikke. Så skal det igen behandles der.

Høgner Hoydal var ordfører for Republikanerne i morges. Han nævnte dette med, at det handler om folkestyre. Det sagde Høgner Hoydal. Dette handler om folkestyre. Lad mig sige det rent ud – har vi ikke folkestyre? For mig at se er det ikke et problem. Selvfølgelig, dette er jo den politiske situation, er du til selvstændighed eller er du ikke. Det er dér du finder det. Dernæst nævnte Høgner Hoydal også dette med, at der er kræfter, som går imod dette forslag, og hånden på hjertet vil jeg sige det

således, ja, jeg er imod dette forslag. Jeg skal ikke sige at det er rigtig godt udarbejdet og er et særdeles i forhold til det, som står i forslaget. Jeg synes der findes store tvivlsspørgsmål. Og når man tænker over det, som Sjúrdur Skaale lige har sagt: Hvad er det man går og tænker allermest på? Han snakkede om, at det muligvis var for meget at have 6 partier og hvad ved jeg. Altså er dette nu demokratiet, skal han nu nedgøre det og sige, hvor mange partier vi skal have for at få mulighed for at bestemme så godt, som muligt? Så jeg synes, at jeg ligesom begynder at blive endnu mere bange for dette forslag.

Er dette en ny grundlov – vi har en! Skal dette afløse den gamle? Og for det næste – er dette en kurs ud af rigsfællesskabet? Er det det, som vi eller som kræfter nu forsøger. At vi skal komme ud af rigsfællesskabet. Man har svært ved at være der længere, og det er selvstændighedspartierne, som ønsker dette, at man skal få lov at komme ud af det, som kaldes rigsfællesskab, og det synes jeg ville være beklageligt.

Vi kan i dag sige, selvom det ikke har noget med dette at gøre, så har vi været i den situation, at vi ligesom har prøvet at gøre afstanden mellem Færøerne og Danmark større. Vi har reduceret rigsbillingen, vi har reduceret den, vi har modtaget færre penge fra dem, penge, som vi ejer. Det mener jeg helt bestemt. Det er ikke noget som vi får, men noget, som vi ejer.

Og så kan man spørge sig selv, hvem er blevet ramt? Er det her, eller findes det andre steder. Det har ramt den menige færing. Og der er ingen, lad der ikke herske nogen tvivl om det, at det kun er dem, det har ramt. Og Sjúrdur Skaale nævnte også, at vi måtte blive enige om broen, når vi går over broen, så skal alle være enige, som man siger, og først tage uenigheder op igen, når vi er kommet over broen. Men så er spørgsmålet. Hvad får den enkelte ud af at gøre regnskabet op på den måde? Jeg synes selv, at såfremt dette forslag skal se ud, som det gør – det skal ikke forstås således – det er muligt, at det kan tilpasses så meget – ændres så meget – så er kursen sat direkte mod løsrivelse, og selvfølgelig, enhver har ret til at have den mening. Jeg har den bare ikke, at vi skal løsrive os, men andre, som er af den opfattelse, at vi skal løsrive os, de har selvfølgelig lov til det, vi har ret til at sige, hvad vi vil, så det må han også gerne sige.

Jeg er ikke af den overbevisning. Jeg synes, at alle andre lande omkring os, alle andre forsøger at stå sammen. Skal vi i dette lilleputland være dem, som siger, at nu skal vi klare os selv. Vi har ikke brug for resten af verden, vi skal være os selv, vi overkommer alt her. Det er ikke noget, som andre overkommer, de forsøger at finde sammen. Vi ser EU og alt det der; det skal blive større og større og større og større. Og vi sidder her muligvis og siger, nej, nej dette klarer vi selv, og det er jeg bare ikke enig i. Så i sidste ende ender det med, såfremt det er det, som jeg tænker, at dette er kursen mod løsrivelsen, som man siger, og så er det det allersidste af det man siger. Så ville den danske myndighed sige til os: Ja, ved I hvad. Det er helt fint. I skal bare tage jeres løsrivelse, men så har vi heller ikke nogen forbindelse fremover, så er resten af statstilskuddet borte.

I dag siger vi ja til det – Annita – ja, i dag sidder vi og anstrenger os for at få enderne til at hænge sammen. Og hvor er det vi kan gå hen som Lagting. Det er oftest kun til den menige færing. Det er der, vi kan gå hen. De, som er velbeslået, de har nok. Men du skal nedskære al velfærd, og den er allerede nedskåret betydeligt. Selvfølgelig fordi der ikke er nogen penge. Jeg kan se, at denne situation – skal det ske i vores land – at dette bliver enden på vores kommunikation med Danmark, som

man siger – så har vi afskåret os fra alt det, som hedder statstilskud. Så står vi der, fordi vi skal betale med det, som vi selv har. Jeg synes, at enhver, som er naturligt tænkende, kan stadfæste, at vi har brug for det samme, som alle andre lande. At have kommunikation (menes helst forhold, oversætters red.) med andre lande, og så kan en eller anden helst være hurtig til at tænke, at dette er at nasse på andre – overhovedet ikke – vi skal tværtimod klare os godt selv. Men dette er ikke nådepenge, som kommer fra danskerne. Dette er penge, som vi godt og grundigt bør få, og dette er heller ikke almisse. Dette er ikke nogen almisse. Jeg har tænkt mig at tage imod disse penge med ren samvittighed og uden – absolut uden – nogen mindreværdskomplekser af den grund. Men det gør meget ondt, såfremt vi skal gøre dette og bevæge os med dette forslag. Jeg ser ikke for mig at det bliver sådan. Det er muligt at det ikke er rigtigt at sidde i et særligt udvalg, så det bliver udarbejdet på en måde, så det ligner noget anden end det, som foreligger netop i dag. Fordi det bliver fremlagt i præcis samme form, som det blev i den sidste lagtingssamling. Så jeg vil sætte min lid til dem, som kommer til at arbejde med forslaget. At de vil udarbejde det godt, at det kan anvendes. Og at det ikke bliver til en løftestang for at stå isoleret på Færøerne mod det, som alle andre nationer gør – at indgå i fællesskab med andre.

Tak, hr. formand.

John Johannesen (3. næstformand)

Så er der bemærkninger – Høgni Hoydal først – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Nu ved jeg ikke, hvorvidt Gerhard Lognberg og undertegnede taler om det samme, idet det forslag, som vi behandler i dag er et forslag til forfatning, som siger at det færøske folk har den øverste magt på Færøerne, og at alle beslutninger, som bliver truffet i forhold til andre lande, at det bliver truffet af det færøske folk. Derfor kunne jeg tænke mig at tilføje – at spørge Gerhard Lognberg når han flere gange taler om, at samarbejdet er meget tæt. Er de selvstændige eller er de underlagt en anden nation? Det er det første. Det næste – den nedskæring som nu er gjort overfor de svage – er det denne koalition, som gør det automatisk eller findes der nogle andre. For det tredje vil jeg spørge helt konkret – hvad er der i forslaget til Færøernes forfatning, som Gerhard Lognberg ikke kan give sin støtte til? Kan han ikke give sin støtte til, at det færøske folk har den øverste magt – eller hvad – kan han vise mig en eller to bestemmelser, som han ikke kan give sin støtte til, idet hans eget parti i udvalget har givet sin tilslutning til forslaget.

Johan Johannesen (3. næstformand)

Ja tak, Gerhard Lognberg – vær så god.

Gerhard Lognberg (Socialdemokratiet)

Når Høgni Hoydal nævner det her med, hvorfor det rammer menigmand på Færøerne, så er det kun således. Det er konsekvenser fra Republikanerne siden dengang at de sad med magten. Det er konsekvenser fra Republikanerne. Derfor sidder vi i denne situation. Det er det, som jeg mener om det der.

John Johannesen (3. næstformand)

Ja tak – Alfred Olsen – vær så god.

Alfred Olsen (Sambandspartiet)

Hr. formand – jeg er ligesom Gerhard Lognberg lagt mærke til, at når det blev sagt, at vi har for mange partier i Lagtinget, og derfor skal man få det ind i det foreliggende forslag, at der skal være færre partier i Lagtinget. Der blev sagt det, at det var en katastrofe, og jeg kom til at tænke på det parti, som blev valgt ind i det svenske ting. Det er forkert, men hvis folk vælger et parti ind i tinget, så må det være en demokratisk ret. Og det er folkets vilje, som er årsag til det. Og jeg vil spørge Gerhard Lognberg, om han ikke er enig med mig, at det er det, som folket har valgt, skal vi så sige at det er forkert?

Og så var der et ting til, som jeg ville spørge Gerhard Lognberg. Det er det her med, om det her forslag er en kurs mod løsrivelse? Så synes jeg, at det er forkert at sige det, fordi det er helt unødvendigt at komme med det her forslag, såfremt det er det, vi ønsker. Fordi der ikke findes nogen, som forhindrer os i at tage løsrivelse. Alle har sagt

John Johannesen (3. næstformand)

Gerhard Lognberg – vær så god.

Gerhard Lognberg (Socialdemokratiet)

Ja, det undrer også mig, når jeg hører Sjúrdur Skaale nævne det her med partierne i tinget. Jeg forstod det i hvert fald sådan, og det nok ud fra dette med færre partier. Og det må man sige, når folkets vilje ikke kommer til sin ret – du vælger det du har lyst til – på den måde er du med til at styre et land – da er vi gået langt, og sådan som det her nu foreligger, ser jeg det som at man målrettet går efter løsrivelsen, men selvfølgelig bliver det her ændret under udvalgsarbejdet. Så er det, som det er. Tak.

John Johannesen (3. næstformand)

Heini O. Heinsen – vær så god.

Heini O. Heinesen (Republikanerne)

Jeg vil spørge Gerhard Lognberg om det her. Om han tror, at det at lade være med selv at styre vores land bloktilskud fra Danmark. Det er det, som er miseren med det her. Vi får penge sendende for at lade være med at styre fiskerierhvervet, og det ved vi også, hvor godt det gik da vi kørte efter økonomiske forudsætninger til begyndelsen af 2002. Og så kommer det her ind igen. De ændringer, som dengang blev foretaget for at favorisere nogle få. Og selvfølgelig har vi behov for et stort tilskud fra Danmark, når man gør det på den måde. Jeg har aldrig set tilskuddet fra Danmark som nogen ulempe for Færøerne. Man får hverken mere eller mindre løsrivelse uanset om vi afskaffer bloktilskuddet. Det, som kan give os løsrivelse er, at vi vedtager det, som blev besluttet i 1946. Som D.P. sagde, da han skrev brev til Erlend Pætursson, det var den første varde, som blev opført, den første varde som folket opførte.

John Johannesen (3. næstformand):

Gerhard Lognberg – vær så god.

Gerhard Lognberg (Socialdemokratiet)

Ja tak. Min klare opfattelse er, at vi selv styrer det her land. Og min klare opfattelse er, at vi ikke får nogen penge fra Danmark. Det står aldeles klart for mig, at dette er penge, som vi ejer og jeg har ikke mindreværdskomplekser af at modtage dem. Det er det. Tak.

John Johannesen (3. næstformand)

Annita á Fríðriksmørk – vær så god.

Annita á Fríðriksmørk (Republikanerne)

Gerhard Lognberg har ikke, selvom han er blevet spurgt, sagt hvilken bestemmelse der er i det her, som han mener, strider imod hans indstilling. Er problemet, at der står at al magt i dette land ligger hos det færøske folk. Er det dét, som er problemet og som Gerhard Lognberg ikke kan godtage, at al magt i landet ligger hos det færøske folk. Hvor skal den så ligge, om den ikke skal ligge hos det færøske folk? Dette er et spørgsmål. Jeg håber at han vil svare på spørgsmålet. Han besvarede ikke på spørgsmålet for lidt tid siden, da spørgsmålet blev stillet. Og så siger han, at årsagen til at man nu ligger og plukker fra dem – eller opkræver mere og mere penge fra de lavtlønnede og fra dem, som er dårligst stillet med velsignelse fra Gerhard Lognberg er, at man reducerede bloktilskuddet for 8 år siden. Hvad så med skattelettelserne, som Gerhard Lognberg var med til at igangsætte; som fravristede velfærdssamfundet for flere 100 millioner. Og hvad med den manglende fiskeripolitik, som Heini O. Heinesen kom ind på, som også forhindrer os i at få penge ind i landskassen til at finansiere velfærdssamfundet.

John Johannesen (3. næstformand)

Gerhard Lognberg – vær så god.

Gerhard Lognberg (Socialdemokratiet)

Tak – Jeg synes, at Annita á Fríðriksmørk burde ikke turde nævne fiskeindustrien, burde overhovedet ikke nævnt den, fordi hun sidder nemlig i det parti, som anbefalede at reducere fiskeriet med 50 procent – hvor havde vi så været henne?

Og så spørger Annita á Fríðriksmørk om det her med magten – jeg mener, vi har al magt i det her land. Det er os, der styrer, og når løsrivelsen kommer, så bliver det endnu værre for færinger at leve i det her land, såfremt det bliver nu med konsekvenserne af det, som Republikanerne har udført på dette høje ting ved at reducere og bortkaste de penge, som det færøske folk ejer – ikke får, men ejer. Tak, hr. formand.

John Johannesen (3. næstformand)

Ja tak, så er det Karsten Hansen – vær så god.

Karsten Hansen (Centerpartiet)

Tak, hr. formand. Nu blev det her lidt mærkværdigt, fordi nu blev dette til en debat om bloktilskuddet, som bærer skylden og æren for alt, som sker i samfundet. Der findes visse personer, som dyrker bloktilskuddet, og jeg ved ikke, om de forestiller sig at bygge et drivhus til formålet. Det siges, men så bliver det det. Men kan talerne slet ikke se, at såfremt vi overtager – nu har denne koalition, som Gerhard Lognberg er en del af, til hensigt at overtage en masse. Og hans parti ønskede en endnu større reduktion af bloktilskuddet. Og koalitionen siger, at det skal reduceres endnu mere. Hvad er

det han ønsker? Er det for at opnå løsrivelse at han har været med til at danne en koalition, som ønsker at reducere bloktilskuddet? Er det for at få det gennemført

John Johannesen (3. næstformand)

Gerhard Lognberg – vær så god.

Gerhard Lognberg (Socialdemokratiet)

Tak, hr. formand. Det er i orden, at den højt respekterede Karsten Hansen forsøger at drive gæk med bloktilskuddet. Men det er så i hvert fald en del af det her, penge – jeg skal gentage det – penge, som vi ejer. Og når Karsten Hansen så nævner det her, at når jeg nu skal tage det op, så synes jeg selv, at denne del er et vigtigt tema i forslaget, som vi behandler i dag. Men jeg har nævnt det før: Såfremt dette forslag, når vi får det igen, er indrettet således, at alle kan så er det i orden. Men sådan som det foreligger just nu, synes jeg ikke at det er rigtigt. Tak, hr. formand.

John Johannesen (3. næstformand)

Så siger vi tak til Gerhard Lognberg for den denne runde. Den næste taler er Annita á Fríðriksmørk.

Annita á Fríðriksmørk (Republikanerne), tale

Hr. formand. Dette er så anden gang at vi behandler netop dette forslag. Det gjorde vi også i foråret. Jeg synes det er udtryk for godt arbejde, at man er nået så langt, som man er med dette forslag; at man er nået dertil, man er kommet. Det er bare ærgerligt, at en bestemt del af Lagtinget nu hopper fra, nu hvor man skal påtage sig et ansvar og tage initiativer. Da kommer det frem, at der var nogen som fik kolde fødder eller kalvehjerte og sagde, at dette ville de ikke være med til alligevel. Og det er nok et eksempel på manglende selvstændig indstilling, fordi nu har man sagt sin mening i Danmark, hvor man siger, at dette må I ikke gøre. Og så er der et helt parti, som siger OK; om I ikke vil, så vil vi heller ikke; manglende selvstændig mening. I vil ikke, fordi I ikke vil at vi skal gøre det, så derfor skal vi nok hjælpe jer, således at jeres indstilling kommer til udtryk her i Lagtinget.

Det synes jeg, at Sambandspartiet, som et rimeligt stort parti, burde have vist lidt større mod, at de om ikke andet burde have en selvstændig indstilling. Det havde de lige indtil Lars Løkke sagde nej, ved du hvad, det kan vi ikke leve med; dette strider imod indstillingen hos en eller anden dansk jurist, hvem han så er, og så siger Sambandspartiet – alle som en – OK, så mener vi det, som Lars Løkke mener.

Dette er i øvrigt et forslag, som overlader al magt til Færøernes folk, og det burde være en selvfølge, og det er så selvfølgelig i alle andre lande, at der i alle demokratiske lande eller i lande med folkestyre, at al magt ligger hos det folk, som bor i det pågældende land. Og det at ønske, at al magt i landet ligger hos det færøske folk, handler om ikke at låse sig inde, som nogen har sagt det; men her bliver det sagt, at Færøerne igennem en aftale skal samarbejde med andre lande og kan fremover samarbejde med andre lande igennem en aftale – det bliver sagt med stor tydelighed i forfatningen. Det handler om, uanset hvordan vi organiserer os, at vi skal samarbejde med andre lande. Det er krumtappen i ethvert land, som vil fremad, som udvikles, at man samarbejder med andre lande. Det er mere og mere aktuelt. Det handler ikke om at afgive magt til et andet land, som man kan få tilbage fra det land. Det handler om at tage al magt til landet for siden at samarbejde med andre lande. Og det kan du ikke før du har taget al magt til landet.

Vi har så ofte prøvet det før. Vi har forsøgt at være en samarbejdspartner under Nordisk Råd, men de siger at du ikke får lov til at komme med, fordi du ikke er tilmeldt. Vi har prøvet hos EU, vi har prøvet hos FN, vi har prøvet i så mange fællesskaber, men de siger bare hver gang, nej, ved du hvad: det er helt i orden, at I banker på døren, men I får ikke lov til at komme indenfor, fordi I ikke er en selvstændig nation og er ... som i øvrigt er et nyt eksempel. Vi forsøger og forsøger og forsøger at forhandle, men alle siger det samme og så har man endda en udenrigspolitisk bemyndigelseslov, som skulle have banet vejen og lagt den røde løber ud til de lande, hvor Danmark ikke har medlemskab, men heller ikke dér er det muligt. De siger stadigvæk, ved du hvad. I har ikke selvstændighed. I får ikke lov til at komme indenfor. Dette er den dominerende indstilling her i landet.

At man tager al magt til Færøernes folk og ikke til individer, men til Færøernes folk, så at Færøernes folk opnår sin vilje og at man således kan samarbejde om internationale konventioner, om finansielle forhold, om ressourcer, om nationaløkonomi og hvad det nu skal være, og om hvad der så end er aktuelt Noget, som blev dominerende hos den fløj i Lagtinget, som nu ser ud til at henlægge sin selvstændige mening og sige det, som andre vil have dem til at sige.

En bestemmelse ikke kun i § 1, som har været ganske dominerende i debatten i dag, men også nogle andre bestemmelser. Det bliver blandt andet fastsat i § 7, at i § 8 – som Centerpartiet altid plejer at fremhæve – at alle har ret til liv og sikkerhed og det er en bestemmelse, som jeg synes er godt formuleret og som jeg synes at vi skal tilslutte os. Jeg forstår ikke, hvorfor Centerpartiet ikke kan tilslutte sig den med den formulering. Men måske de vil alligevel, fordi jeg, såfremt jeg husker korrekt, husker, at Centerpartiet ejer formuleringen, men Karsten Hansen kan korrigere mig. Det var Centerpartiet som ønskede sig formuleringen i § 8, imens jeg selv, som dengang havde en plads i grundlovskommissionen – det er allerede 10 år siden – var ganske skeptisk, fordi jeg mente, at man med grundloven i hånden kunne forhindre en eventuel liberalisering på abortområdet. Men som jeg ser det, så gælder det uanset, hvad vi synes om det. Vi ønsker alle, at antallet af aborter er så lavt som muligt. Lad det være slået fast. Men uanset, hvad vores mening er på det område, så skal det være den til enhver tid siddende regering, som udarbejder den lovgivning, som skal gælde, og derfor synes jeg, at den der bestemmelse, siger det yderst retfærdigt, kan man sige. Den fastsætter, at alle har ret til liv og sikkerhed. Det kan ikke være en bestemmelse, som nogen er imod, eller jeg kan i hvert fald ikke forstå det. Der står også, at ingen kan blive straffet eller behandles ubarmhjertigt og uværdigt, og at man ikke kan fastsætte dødsstraf. Jeg synes ikke det er en bestemmelse, som man ikke kan tilslutte sig.

Så siges der også noget om ressourcerne i det nordatlantiske. Dér står, at myndigheder har ansvar for landets ressourcer, og at landets ressourcer udnyttes erhvervsmæssigt, skal landet enten kræve vederlag eller sikre alle en erhvervsret. Jeg kunne tænke mig at spørge, om landets ressourcer omfatter alt, og ikke kun det, som findes i havet, men også det, som findes på land, for eksempel privat jord, og hvorvidt privat jord er det, skal forstås således, at når landets ressourcer udnyttes erhvervsmæssigt, skal landet enten kræve vederlag eller sikre alle en erhvervsret. Der står også, at mangfoldigheden på land, og dermed landets mangfoldighed, som private ikke ejer, er en ressource og tilhører folket. Denne formulering findes også i vores fiskerilovgivning, og den er meget omdiskuteret. Og så står der her, at landet skal sikre, at både landets offentlige og private ressourcer skal forvaltes på en selv bærende måde under hensyntagen til miljøet. Tænkes der her på, at det skal for-

valtes på en bæredygtig måde, eller skal en anden fortolkning lægges ind i den formulering. Det er bare en i stk. 4.

Tiden går ganske hurtigt. Der står, at i denne valgperiode kan lagmanden udskrive valg i utide, og dernæst står der, at da kan 2/3 af lagtingsmedlemmerne inden 24 timer ændre denne afgørelse med et forslag om mistillidsvotum på lagmanden. Er det en ny formulering, som – eller er det en ny formulering, som man måske vil have indsat fordi man måske mener, at lagmanden har for stor magt, sådan som det er nu, når man – når man, når han kan true med et valg? Så i stedet for at give ham mulighed for at true med det, så har Lagtinget mulighed for at svare igen, hvis det skulle blive aktuelt.

I § 54 diskuteres der om en økonomisk fond. Der står - det er også noget, som vi har diskuteret rimelig meget i Lagtinget – at vi skal oprette en økonomisk fond, og den skal sørge for forsvarlig anvendelse af landskassens særlige indtægter og sørge for en retfærdig fordeling af sådanne indtægter imellem nulevende og kommende generationer og fonden skal organiseres ved lov. Det bliver også – det er medtaget her, og et stort flertal af Lagtinget er af den opfattelse, at dette skal medtages i en så betydningsfuld lovgivning som denne. At man etablerer en økonomisk fond for landet, som skal sikre forsvarlig anvendelse af særlige indtægter, som havner i landskassen. Så kan man altid diskutere fra tid til anden hvad særlige indtægter er for noget. Hvorvidt det er ordningen med bloktilskud som vi har nu, indtægter fra en olieindustri eller hvilke indtægter man kunne tænke sig at det gjaldt.

Bloktilskuddet skal vi efter min opfattelse helst reducere, men det er så op til Lagtinget at træffe den afgørelse. Så hr. formand, tiden går ualmindeligt hurtigt, men sammenfattende vil jeg sige, at det er glædeligt, at så stor en del – om end ikke et enigt Lagting, som det ser ud til – mener, at vi skal have vores egen forfatning.

Det glæder mig at høre, at der er et så stort flertal i Lagtinget, som mener, at al magt ligger hos det færøske folk, og at den magt siden forvaltes af en koalition til anden, eller af et Lagting til andet. Så tak hr. formand.

John Johannesen (3. næstformand)

Ja tak. Så til bemærkningerne, de første får Karsten Hansen, vær så god.

Karsten Hansen (Centerpartiet)

Annita á Fríðriksmørk stillede et direkte spørgsmål til mig i forbindelse med § 8, som Centerpartiet har en særstilling til og som efter vores opfattelse er det eneste problem og det er stort. Der ønskede vi at få med, at alle ejer retten til liv og sikkerhed, også det ufødte barn. Det var sådan formuleringen var. Nu har jeg ikke deltaget i udvalgsarbejdet, så jeg kan ikke indestå for, hvad der bliver diskuteret dér. Men det, som vi i partiet har snakket om og står ved og det er en selvsagt ret, der er det – i dag er det ligesom ved at ende med, at den som ikke har et cpr-nummer

John Johannesen (3. næstformand)

Ja tak. Så er det Annita á Fríðriksmørk, vær så god.

Annita Fríðriksmørk (Republikanerne)

... gøre alt for at have et så lavt aborttal sum muligt. Vi vil nok aldrig komme det helt til livs, idet det er så kommer næppe nogensinde helt til livs, idet det altid har været sådan i alle samfund og til alle tider. Det er meget vanskeligt at sige, præcis hvor grænsen skal gå. Skal vi så nægte..... Skal vi så nægte folk at komme i respirator – eller skal vi slukke for respiratoren eller hvor går grænsen. Spørgsmålet er meget omfattende og jeg synes at vi skal lade det være noget, som et lagting til enhver tid skal afgøre. Formuleringen om, at alle ejer retten til liv og sikkerhed er fin at have med i en forfatning som denne.

John Johannesen (3. næstformand)

Tak, så er det Edva Jacobsen, vær så god.

Edva Jacobsen (Sambandspartiet)

En lille forespørgsel til Annita á Fríðriksmørk. Når man taler om dette forfatningslovsforslaget, så skulle der være en bred enighed på tværs af alle partier. Det, som jeg har tænkt over i forbindelse med debatten i dag, det er, at det hele vejen skinner igennem, at styringen i dag udgår fra det færøske folk. Men der bliver lagt enormt stor vægt på, at man ikke kan forhandle med andre lande, fordi vi ikke er en republik, ikke er selvstændige. Altså, går Republikanerne efter selvstændighed, altså er det ligesom hjertebarnet i dette her, fordi det er ligesom underforstået igennem alt det, som du lige nu har snakket om. Det er at vi ikke kan tale med andre lande om forskelligt, fordi vi ikke er selvstændige. Det skinner lidt igennem. Er det den vej, man absolut vil. Er det det, som det her bunder i uden at man vil sige det.

John Johannesen (3. næstformand)

Ja tak, så er det Annita á Fríðriksmørk. Vær så god.

Annita á Fríðriksmørk (Republikanerne)

Det er ingen hemmelighed at Republikanerne ønsker selvstændighed, det er nok ingen hemmelighed. Det som dette forslag lægger op til er, at al magt i landet skal ligge hos det færøske folk. Og såfremt man som Sambandsparti er imod det, så kunne man tværtimod spørge, om al magt ligger hos det færøske folk og hvorfor man er det (imod selvstændighed, oversætters red.). Men der er ingen hemmelighed, at såfremt dette bliver vedtaget og flertallet af færingerne ønsker selvstændighed, så får vi selvstændighed. Så det håber jeg ikke at nogen har noget imod, der er uanset om al magt i landet ligger hos det færøske folk. Ikke hos Republikanerne eller hos noget individ, men hos det færøske folk, så jeg synes at og måske kunne man tværtimod spørge, hvorfor Sambandspartiet er imod, at al magt ligger hos det færøske folk. Er man bange for at flertallet ønsker selvstændighed. Skal man derfor så bare sikre sig med lov, at man ikke ønsker magten, og at man derfor kun skal spørge Lars Løkke, hvorledes dette

John Johannesen (3. næstformand)

Ja, tak. Dernæst er det Hans Pauli Strøm, vær så god.

Hans Pauli Strøm (Socialdemokratiet)

Jeg forstår ikke helt signalet, eller hvad det er, som Annita á Fríðriksmørk egentlig siger om forfatningslovsforslaget. Jeg hørte altså godt at hun snakkede om, hvor nødvendigt hun synes det er, at

man får selvstændighed. Det er der ikke noget nyt i, at Annita á Fríðriksmørk synes det. Og så stiller hun nogle helt konkrete spørgsmål angående forfatningslovforslaget, som jeg synes hun i forvejen godt kender svaret på. Men så vil jeg spørge Annita á Fríðriksmørk. Synes hun, at formålet med dette forslag er at ændre på den rigsretlige stilling, som vi i øjeblikket har, eller er det et forsøg på at opnå en fælles opfattelse mellem alle politiske partier om, hvorledes vores stilling er, en fælles opfattelse af

John Johannesen (3. næstformand)

Annita á Fríðriksmørk, vær så god.

Annita á Fríðriksmørk (Republikanerne)

.... at man kom på talerstolen lige efter Gerhard Lognberg, så var det måske et svar til Gerhard Lognberg's forsigtighed med at støtte dette forslag, så det skal mere ses som svar på det. Men der er ingen tvivl om, at Republikanerne altid vil arbejde for selvstændighed, og for at den øverste magt skal ligge her i landet. Men det her forslag skaber ikke nogen selvstændighed. Nej, det gør det ikke. Dette giver os, at al magt i landet placeres hos det færøske folk. Det kommer an på, hvad det færøske folk ønsker. Eg synes ikke, at det kan siges på anden måde. Hvis det færøske folk ønsker selvstændighed, så får vi det, og ønsker vi det ikke, så er situationen en anden. Jeg ved ikke, om jeg har en simpel anskuelse på netop dette, men således er det. Så ja, jeg synes at man skal lægge op til, at vi har en fælles opfattelse af

John Johannesen (3. næstformand)

Vi vil takke Annita á Fríðriksmørk for denne omgang og giver ordet til den næste taler, som er Heini O. Heinesen – vær så god Heini O. Heinesen.

Heini O. Heinesen (Republikanerne), tale:

Ja, hr. formand, dette forslag er både tygget og gumlet, men det, som måske har manglet her, det er at man kunne gå ind og behandle selve forslaget. Spørgsmålet er, hvad man vil med dette forslag. Det er for mig det store spørgsmål. Jeg har igennem mange år siddet i tinget, og jeg kan ikke se at der er noget nyt i dette. Såfremt dette er et forslag til løsrivelse, så vil Sambandspartiet ikke tilslutte sig det, det ved vi – der er ikke noget nyt i det. Men når man diskuterer for eksempel det, som står i forslaget, så er det korrekt, at man for eksempel diskuterer – vi mennesker er så forskellige – så ville det være svært at give et billede på det, så blev det meget abstrakt. digtet hos en af vores poeter – men blomsten er i tvivl, og den har flere forskellige farver – jeg har vel lige så megen ret til at leve her som I har. Det er grundtanken i alt i et samfund – det at alle har samme ret til at leve uden at gøre hinanden fortræd. Det er dér, man bør begynde, når man snakker om en sådan lov, uanset om det er en forfatningslov eller noget andet. Så er det meget vigtigt at man tager udgangspunkt i det. Og meget er blevet diskuteret. Det har ødelagt noget af kritikken, når man siger, at nogle er sådan og sådan og så videre. Så begynder man selv at fordømme, hvem der har ret til et liv, eller hvem der har ret til et eller andet. Og det er dér alle uenigheder har været placeret på dette høje ting i den tid, mens jeg har været udenfor tinget. Det at man ikke driver ordentlig politik på grund af det. Og om man er af den opfattelse, at dette kun eksisterer for at skaffe arbejde til Lagtinget, det at man behandler dette. Så tager man grundigt fejl. Så godt er tingene heller ikke skruet sammen, men at løbe væk fra det, som er historie. Vi, som kender som Republikanerne bygger på, har vanskeligt ved at tro, at dette forslag skal give en løsning på de ting.

Det er ikke et spørgsmål om union eller løsrivelse. Så ved vi, at vi vil være uenige så længe som Færøerne består. Det er ikke det, det handler om. Det er frihedsgnist, som to politikere engang ville finde en varig løsning på – er de nævnte, er de kendte.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak – og så er der nogle bemærkninger – og den første, som får ordet til en bemærkning, det er netop Høgni Hoydal – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Heini O. Heinesen citerede Hans Andreas' digt om planten hanekro og den mangfoldighed, som er nødvendig i et demokratisk samfund – således kan vi vel fortolke digtet, og det lægger det foreliggende forslag selvfølgelig også op til. Det synes jeg er det vigtigste med det, at det stadfæster demokrati, mangfoldighed og personlig frihed på Færøerne.

Da han så kom ind på dette her – hvad der ligger i forslaget og bl.a. nævnte forhandlingerne med danskerne i 2000. For at sige det meget enkelt – det, som ligger i dette forslag – dette forslag kommer ikke automatisk at organisere den rammen på Færøerne. Dette organiserer kun demokrati på Færøerne – det vil sige at forskellen imellem situationen inden og efter at det er vedtaget, såfremt det bliver vedtaget af folket – det er, at en dansk statsminister ikke kan intervenere og anvende de trusler, han har gjort brug af imod Færøerne, uanset om han hedder Poul Nyrup eller Lars Løkke Rasmussen. Det er det, som er problemet i hele sagen, at det ikke er lagt op til Færøernes folk at organisere sig

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak – så er det Heini O. Heinesen – vær så god.

Heini O. Heinesen (Republikanerne)

... hvorledes man stiller spørgsmålet, således som vi er organiseret, så er vi en del af Danmark. Det er det vi bliver oplært med lige fra vores barnsben. Men skal vi til at organisere os selv, så må vi efter min opfattelse tage løsrivelse. Jeg kan ikke se nogen anden måde at gøre det på uden ved løsrivelse. Det er så et svar på det der.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak. Så er det John Johannesen – vær så god.

John Johannesen (Socialdemokratiet)

Ja, nu er det så anden gang at dette forslag er til 1. behandling således, som det nu ser ud. Jeg må sige, at en af de bedste taler, jeg har hørt under denne behandling, det er netop den fra Heini O. Heinesen. I hvert fald den første del af Heini O. Heinesen's tale, hvor han henviste til, at arbejdet med at udarbejde en forfatning netop er at formulere de sætninger, som han citerede fra Hans Andrias Djurhuus' digt. At vi netop skal tilpasse et system, som gør det muligt og belyser hvert enkelt individs rettigheder i det her samfund, uanset forskellighederne. Og det er netop det, som demokrati bygger på, og det er det, som man skal arbejde ud fra. Så jeg vil takke Heini O. Heinesen for, at han ligesom har været

Alfred Olsen (2. næstformand)

Så er det Heini O. Heinsen – vær så god.

Heini O. Heinesen (Republikanerne)

Jeg er enig med, at jeg ville citere det der, fordi det var forinden, og derfor citerede jeg det der. Idet det er således, at vi ofte tror, at andre kun er til fortræd i samfundet – således er tingene ikke skruet sammen – det ville jeg bare gøre helt klart.

Men jeg synes, at dette forslag til forfatning indebærer mere end kun det at tage stilling til. Både finansforhold og andet må defineres helt klart. Og hvis man ikke magter at styre lands økonomi, så kan man godt pakke sammen.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja tak – så er denne runde over, og så er det John Johannesen, som får ordet – vær så god.

John Johannesen (Socialdemokratiet), tale

Tak, hr. formand.

Som jeg sagde under bemærkningerne forinden, så syntes jeg særdeles godt om Heini O. Heinsen's tale, hvor han ligesom kom ind på kernen – hvad det er, man skal bruge en forfatning til. Fordi jeg må sige, at debatten i dag har skuffet mig lidt. Debatten har igen mere handlet om den der selvstændighedsdel, som sambandsfolk har haft tendens til at lægge sig og det er kun de, som er for selvstændighed Og kun ser arbejdet med forfatningen som et værktøj i den forbindelse. Men en forfatning er så utroligt meget andet.

Man har anvendt alle disse år for at man blandt alle partier skulle forsøge at finde et fælles grundlag for, hvad det er man ønsker skal være de grundlæggende rettigheder i dette samfund, og også forsøgt at opnå enighed om, hvad den reelle situation er for os, og hvad man skal gøre, såfremt man ønsker ændringer angående den rigsretlige situation. Men desværre ser vi nu, at debatten igen overføres til det klassiske stridsspørgsmål, og jeg er bange for, at bl.a. statsministerens besøg, og som debatten i dag måske viser, at vi er længere væk fra en enighed om en forfatning, end vi har været tidligere. Det er nok en virkelighed, som vi bare må anerkende. Og jeg synes også at minerne efter debatten i dag måske er noget mere nedstemte, end de måske var tidligere – i hvert fald forekommer det mig personligt, som at et flertal for dette forslag, idet efter debatten at dømme, så ender man igen i den klassiske fordeling.

Jeg håber – jeg havde planer om at komme ind på nogle forhold – især fra debatten, som jeg har lyttet til – jeg håber at jeg har misforstået Sjúrdur Skaale, som har siddet som næstformand i det udvalg, som har udarbejdet det foreliggende forslag, som bygger på alle de foregående betænkninger, som er udarbejdet igennem tiderne. Hvis jeg forstod Sjúrdur Skaale ret, så snakker han om at begrænse demokratiet – han blander sig i hvor mange partier der skal være i tinget m.v. Da synes jeg, at man aldeles går den modsatte vej – altså § 16 i forslaget handler om, at alle har ret til at forsamle sig, at alle har ret til forsamlingsfrihed. Og det mest grundlæggende ifølge det, som Heini O. Heinesen også henviste til, det mest grundlæggende i et demokrati er vel det at respektere

at folk er forskellige og at de kan forsamle sig om forskellige anskuelser og ideer, og at de også kan stille op og blive valgt ind i tinget eller andre hverv, hvor de repræsenterer forskellige holdninger. Og derfor må der også til enhver tid fokuseres meget på, at al magt ligger hos det færøske folk, og det skal det også gøre i alle forhold og ikke bare som noget man anvender til at dunke danskerne i hovedet med.

Al magt må også ligge hos det færøske folk når det gælder stillingtagen til, hvem man vælger ind i tinget, eller hvilke partier man vælger ind i tinget, eller hvor mange partier man vil have ind i tinget. Heldigvis er det kun en gruppe, som afgør dette – og det er vælgeren. Vi ville ikke have haft 6 partier i tinget i dag, såfremt vælgeren ikke havde valgt 6 partier ind i tinget. Det er op til vælgeren at sortere. Vil man ikke have et af disse partier ind i tinget, så vælger vælgeren ikke det parti. Tingsalen her er præcis repræsenteret ifølge den afgørelse, som vælgeren traf ved det sidste valg. Derfor er jeg bange for den tanke, som – undskyld ordvalget - en magtfuldkommenhed. Det håber jeg, at jeg som sådan har misforstået. Misforstået den ordførertale, fordi hvis det er således, som jeg har forstået det, så synes jeg at ... ret så havde om en grundlæggende lov om Færøernes forfatning.

Der har været enormt meget fokus på dette at vi overhovedet behandler en mulig forfatning for Færøerne. Hvorvidt det er i overensstemmelse med den danske grundlov, og hvad forskellige bestemmelser har af henvisninger eller overtrædelser på den danske grundlov m.m. Det er alt sager, synes jeg, som det er muligt at forhandle på plads og som m.v. Jeg er ikke bange for alle begrundelserne. Men der en begrundelse, som er fremhævet og som jeg selv har henvist til i forfatningsarbejdet. Det er, at jeg ikke kan lide ikrafttrædelsesbestemmelsen i forfatningslovsforslaget, og jeg håber virkelig at vi kan nærme os en respekt i det her forslag, for de afgørelser som i forvejen er truffet i dette samfund.

Og der mener jeg, at der i det foreliggende forslag er fastsat, at denne lov bliver vedtaget af tinget og dernæst ved folkeafstemning, og så bliver den gældende styrelsesordning tilsidesat. Men det er nu engang således, at paragraf 53 i den gældende styrelsesordning fastsætter, at såfremt Lagtinget vedtager forslag til ændringer til denne lagtingslov, så kan det vedtagne ændringslovsforslag ikke straks stadfæstes af lagmanden. Det vedtagne lovforslag skal ved næste valg vedtages uændret af det nyvalgte ting i den første tingsamling. Det vil sige, at det kræver to ting til at foretage ændringer i den gældende styrelsesordning. Og såfremt man nu havde – vi har anvendt 12 år på dette – en tom demokratisk opfattelse, så synes jeg det rigtigste ville være at sige, jamen når vi skal skrotte – et populært udtryk – den gældende styrelsesordning, så lad os gøre det ifølge de bestemmelser, som er fastsat i styrelsesordningen – lad os så gøre det med to ting snarere end at gøre det i en bestemmelse til et lovforslag, som endnu ikke er vedtaget. Forfatningen er ikke vedtaget, og jeg synes det er i orden, at den skal sættes i kraft af et Lagting og dernæst sendes ud til folkeafstemning eller omvendt, fordi folket naturligvis har den øverste magt i landet. Men lad os respektere de vedtagelser, som allerede er gjort i forvejen og annullere dem på den måde og ifølge de forskrifter, som er fastsat i den pågældende lov. Det er mere ryddeligt og rent, og ingen i tinget ville kunne sætte spørgsmålstegn ved det, som sker bagefter.

Det har ikke så enormt megen hast – hidtil har vi anvendt 12-13 år, og såfremt vi i arbejdet med forfatningen, som nu igen ville være færdigt inden næste Olaj, så er det vel muligt

at tinget vedtager forslaget. Så bliver der valg, der skal jo være valg om et år, og så får vi det næste ting at vedtage forslaget endnu engang og så bliver det sendt ud til folkeafstemning. Så vil styrelsesordningen fra 26. juni 1994 blive ophævet ifølge de bestemmelser, som er vedtaget af to lagting ifølge paragraf 57 i den gældende styrelsesordning.

Alle de øvrige problemer, som er af forskellig karakter – vi ved jo alle at forslaget er ikke færdigt – jeg tror det er muligt at finde løsninger. Og selvfølgelig, når vi er i et system, sådan som vi er, so skal vi forhandle – eller få en dialog mellem Færøerne og Danmark på grund af det foreliggende forslag til forfatning. Det er da helt klart. Jeg er også sikker på, at det er muligt at finde en løsning. Det betyder, at et bredt flertal på Færøerne må stå bag dette.

Men jeg er ked af at sige det, men udsigten til at nå en fælles stilling synes, efter debatten i dag, lidt værre , men det kan være at det ændrer sig, når sagen bliver overført til udvalget. Således er det ofte, at det er muligt på en anstændig måde at debattere sig frem til konstruktive løsninger, når mikrofonerne er slukket og alt ikke bliver udsendt på Men lad os respektere de vedtagelser, som foregående ting har besluttet. Det lægger jeg større vægt på end det, som danskerne siger, det som danske jurister siger i pressemeddelelsen eller igennem den danske statsminister eller hvem det nu skal være. Lagtinget har vedtaget en bestemmelse om, hvorledes styrelsesordningen skal ophæves, og lad os respektere den beslutning og ophæve den på samme måde, som det er foreskrevet. Det synes jeg sømmer sig for os, og det forsinker ikke processen i mere end højst et halvt år.

Tak, hr. formand.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja, tak. Så er det Sjúrdur Skaale, som får ordet til en bemærkning – vær så god.

Sjúrdur Skaale (Republikanerne)

John Johannesen stillede mig et direkte spørgsmål, og det skal jeg svare på, hvis det kan hjælpe. Angående dette her med ikrafttrædelsen. Jeg har ikke noget imod, at det skal være 2 ting – det er ikke så farligt – dette er ikke en ændring af styrelsesordningen – dette er en ophævelse af den – en ny lov bliver fastsat i stedet for den.

Såfremt vi vedtager det her nu, så bliver det vedtaget ved en folkeafstemning. Det, som ligger i det som John Johannesen fremfører, er, at Lagtinget skal have mulighed for at annullere folkeafstemningen – det synes jeg ikke er helt rigtigt, når vi vedtager dette i tinget og det bliver vedtaget på en folkeafstemning. Så er det vedtaget. Så er det ikke muligt, at et ting efter et valg skal have mulighed for at annullere en folkeafstemning.

Jeg har ikke noget imod det, men jeg synes det er lidt Det må jeg sige.

Tak.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja, tak – John Johannesen – vær så god.

John Johannesen (Socialdemokratiet)

På nuværende tidspunkt har vi ikke nogen lov om folkeafstemning. Vi har i virkeligheden ikke nogen folkeafstemning, så det er ikke nogen som kræver det af tinget, at tinget skal respektere en folkeafstemning, selvom jeg synes, at det bør man gøre, men det er heller ikke noget problem at lade forslaget gå igennem 2 ting, og så ud til en folkeafstemning. Det er også muligt.

Jeg synes bare, at når man har en så grundlæggende ordning – altså en forfatning – styrelsesordning, som den hedder, som er grundlaget under den lovgivende magt på Færøerne eller under lovgivningen på Færøerne, og den har nogle bestemmelser om, hvorledes ændringer skal udføres – en ophævelse må også regnes som en ændring, så synes jeg at vi bør respektere den bestemmelse – også for at fremtidige parlament og folket kan respektere det, som vi muligvis kommer til at vedtage i rigsforfatningen, således at den bliver respekteret i fremtiden. Idet, når man ikke respekterer denne forfatning – loven om styrelsesordning fra 1994 og ophæver den – hvem kan så sikre, at vi vil respektere den kommende lov.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Poul Michelsen får ordet til en bemærkning – vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokkun)

Jeg håber at jeg i hvert fald har bedre forhåbninger om et forlig end John Johannesen.

Når vi nu drøfter det her med § 16 – som jeg forstod det, så var John Johannesen lidt hvad der var sagt. Jeg synes at man da skal huske på, at inde i hele systemet er en folkeafstemning ligesom en del af styrelsesordningen, hvor kun en tredjedel af tingmedlemmerne kan udløse en folkeafstemning, og det betyder, at vi på en eller anden måde i væsentlig større grad har inddraget folket i processen end tidligere, fordi § 16 selvom der er begrænsninger på, så er mindretalsbeskyttelsen meget kraftig – jeg ved ikke om John Johannesen vil give mig ret i, og samtidig også ligesom lidt ved selve folkeafstemningen – altså hvilken betydning en folkeafstemning har, om den er bindende, overtrumfer den styrelsesordningen

Alfred Olsen:

Ja, tak – John Johannesen, vær så god.

John Johannesen (Socialdemokratiet)

Jeg kan godt følge Poul Michelsen's tanker og jeg regner med at dette også bliver et svar til det spørgsmål, som vil komme fra Høgni Hoydal om et øjeblik. At en folkeafstemning selvfølgelig har større vægt end det, som 2 ting vedtager, men det som jeg lægger vægt på er, at vi har nogle bestemmelser om, hvorledes denne lov skal ophæves. Og for at sikre os, at der også skal herske respekt om det, som vi efterfølgende vil komme til at vedtage. Lad os så respektere alle bestemmelser i denne lov, ligesom at forlade den med respekt, om man kan sige det på den måde. Således som den kommende også vil blive behandlet med respekt. Det der med mindretalsbeskyttelsen synes jeg er helt i orden, men det som jeg nævnte angående forsamlingsfrihed, det er fordi at jeg forstod på Sjúrdur Skaale's tale tidligere i dag, som om at vil sige at det havde været bedre med færre partier i tinget m.m.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja, tak – og så er Høgni Hoydal, som får ordet til en bemærkning – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Ja, hr. formand – John Johannesen gik ikke helt ved siden af angående det, at jeg ville spørge om det her med – når han nu siger det, at gældende lov om styrelsesordning, som blev vedtaget over hals og hoved af et lille udvalg, måske fastsatte det som en helt ny ordning, at loven om styrelsesordning kun kunne ændres af to af hinanden efterfølgende ting. Og vel – det kan man godt gøre i en sådan ordning, såfremt det var – og som John Johannesen selv nævnte – nu kommer en helt ny institution ind, som hedder folket, som nu skal træffe beslutningen. Det synes jeg er vanskeligt at forsvare, såfremt en afstemning ved en folkeafstemning, som stemmer for loven om styrelsesordning – nej, for loven om forfatning – ikke skal medføre, at gældende styrelsesordningen ophæves. Skulle man anvende det andet system, som John Johannesen nu foreslår, så ville det faktisk betyde at tinget kunne overtrumfe folkeafstemningen – det kan ikke lade sig gøre. Så jeg synes ikke det er noget stort problem – at få en folkeafstemning – en vedtagelse i tinget – folket stemmer ja, så det er det næste ting, som ophæver loven om styrelsesordning ifølge folkets vedtagelse, så det burde ikke være noget problem. Jeg synes at man denne gang blander æbler og bananer.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Ja, tak – så er det John Johannesen, som får ordet – vær så god.

John Johannesen (Socialdemokratiet)

Jeg vil starte med at komme med en lille rettelse til Høgni Hoydal. Loven om styrelsesordningen fra 1994 er altså ikke vedtaget af et lille udvalg, men var vedtaget af to af hinanden følgende lagting i 1993 og et i 1994 eller var det i 1992 og 1994 – jeg husker ikke helt præcist, men den blev endeligt vedtaget 25. juli 1994.

Jeg forstår udmærket godt Høgni Hoydal's begrundelse angående folkeafstemningen som institution og at der ligger større magt i en folkeafstemning end hvad et flertal i tinget vedtager – det forstår jeg udmærket godt. Det som jeg bare henviste til, det er at her har vi – om vi vil det eller ej – et grundlæggende for lovgivning på Færøerne, som er Færøernes styrelsesordning. Den indeholder en bestemmelse, som fastsætter hvorledes ændringer i loven skal foretages, og jeg har nemlig fortolket det således, at den bestemmelse, som gælder for ændringer, også gælder for ophævelse.

Alfred Olsen (2. næstformand)

Og så er det Sjúrdur Skaale – vær så god.

Sjúrdur Skaale (Republikanerne)

... hos John Johannesen. Han sagde, at han forstod det således, at jeg anbefalede – at jeg ville begrænse demokratiet, det var bestemt ikke det ville. Jeg sagde, at det er en katastrofe, det er meget uheldigt, at vi i dag har så mange som 6 partier på Færøerne, og det synes jeg er forfærdelig dårligt for vores system. Denne udvikling har så medført at vi gør samarbejdet meget mindre end det kunne have været.

Partierne er udtryk for den splid i landet, som er alt for stort. Partierne opstiller kunstige grænser mellem folk. De ses især her i salen, som er meget tydelige imellem men vi får ikke implementeret, navnlig fordi vi har fordelt os i 6 partier – 6 små dyr – som hver sidder og siger sine ting – kan ikke samarbejde på tværs af grænserne, fordi der er for mange grænser. Det synes jeg er meget uheldigt – det ville være meget bedre, såfremt vi eksempelvis havde 2 partier, men der er ikke noget som – såfremt jeg siger, at forfatning er et, men går ud af dette og indgår et forlig på tværs af alle partier, således at vi går imod det splid, som i øvrigt eksisterer. Jeg synes ikke, at vi skal fastsætte et tal på partierne eller en spærregrænse i forfatningen – det synes jeg ikke, slet ikke

Personligt synes jeg, at vi burde have en langt, langt, langt højere spærregrænse end den vi har. Jeg synes det er vanvittigt, at de små partier kan være et parti med en person, som får tildelt lige så megen taletid, som et parti, som sidder i tinget med 10 personer, og på anden måde have lige så stor magt som andre partier med 10 personer, selvom partiet kun tæller en person. Det synes jeg er vanvid. Vi burde sætte spærregrænsen væsentligt højere, således at spærregrænsen krævede en udlægning, at et parti er mere end en person, men nogle personer. Fordi er spærregrænsen 40 ikke en 350-tyvende del... en 359-tyvende del... langt højere, således at det udløser et parti og ikke individer.... 4 % udløser en person. Vel, det er det som jeg har at sige om det der. Det er det man har valgt til og ikke en forfatning. Det er kun et eksempel på, at vi går hen imod en trend samarbejde om det, som vi er fælles om.

Hr. formand

En sådan forfatning som den her er det givet, at der findes nogle ting, som kun er selvfølgelige, sådan er det bare kun er, som det er, som så er det altid vanskeligt, det er altid vanskeligt at udfordre det, som kun er som det er Således bør det kun være. Og noget af det, som er som det er, fordi det kun bør være sådan, det er disse partier, som vi hver især er en del af, og man er født ind i partierne, man er socialiseret ind i partierne, man er en del af identiteten. Han kommer fra Sandevåg, han er stedfortræder m.v. Det hedder sådan eller sådan, det er en del af identiteten. Man får ikke rystet det af sig igen. Og hvis man er helt ærlig og spørger, hvorfor en politiker mener det, han mener – nogen gange er det arvet – nogen gange er det vanskeligt at skelne imellem stoltheden og overbevisningen – nogen gange er det meningen frem, og så, det er efternavnet, som bygget indefra. Det er noget, som hører til.

..... 6 forskellige meninger, så er det vanskeligt at få udrettet store ting for landet – ikke for landet atfrem. Vi finder ikke de forenende forlig, fordi vi har fordelt os i 6 partier, og det synes jeg at vi kunne og finde en enighed blandt alle. Det ville have været et utroligt fremskridt. Ofte mener man det, som man mener. Holder fast i sin mening, fordi der ikke findes noget alternativ. Selv Edmund Joensen et sted hen angående det, som du er enig om - og så vente med uenighederne til bagefter. Det synes jeg er et enormt stort fremskridt med det her og jeg tvivler på den pessimisme, som John Johannesen – jeg tror det er muligt at opnå et forlig, selvom et parti har sagt, at den ikke længere er bundet af de forlig, som er indgået. Et parti er imod, at det bliver behandlet, så tror jeg, når det kommer til stykket, så kan ingen være imod det her – det er ikke muligt, at man er imod at samles om det, som vi er fælles om. Jeg må sige, at det utroligt kedeligt, at så få personer er til stede – dette er anden gang at vi har en 1. behandling af det her – den forreste

bænk står gabende tom men det er anden gang. Og hverken den ene eller den anden gang har der være nogle landsstyrefolk til stede. Det synes jeg er ufatteligt mærkeligt, og iblandt tingmedlemmerne findes der også utrolig lidt interesse. Der bliver snakket om det, som har sagt og ikke meget mere end det – desværre. Måske er det fordi enigheden er så total, at det ikke findes noget at snakke om, eller fordi uenigheden er så total, at der ikke findes nogen årsag til at møde op. Jeg håber og tror, at det er enigheden, som er så beviselig fast, at det er muligt at få dette igennem.

Tak, hr. formand.

Høgni Hoydal (Republikanerne), tale:

Ja, hr. formand. Jeg havde ikke tænkt mig at forlænge debatten særlig meget, men jeg synes man kan gøre et lille sammendrag af debatten, som har været her i dag. Og jeg har lyst til at sige, at jeg er yderst ked af, at Edmund Joensen, forhenværende lagmand, og forhenværende formand i Sambandspartiet, valgte at forlade Tinget i sin protest imod, at Tinget valgte, og formandsskabet afviste at bortvise sagen, således at Tinget kan behandle en så betydningsfuld sag som denne og herunder at behandle spørgsmålet om at lægge sagen ud til folket at tage stilling til. Jeg mener, at det må være et enkeltstående eksempel i hele den demokratiske parlamentariske historie, at et medlem af tinget, som er valgt af folket i et land forlader det Ting, som folket har valgt ham ind i, i protest imod at de folk, som har valgt ham, skal få magt. Jeg synes at dette er et aldeles, aldeles utroligt særtilfælde, en omvendt martyrolle, som jeg ikke tror findes andre steder i verden.

I øvrigt synes jeg, at mange forstår er kommet frem. Men jeg er ked af, at det skal lykkes hver gang vi behandler spørgsmålet om Færøernes forfatning. At inddrage alle mulige hensyn ind i sagen, som ikke har noget med sagen at gøre. Det startede i morges med Sambandspartiet, og derefter Gerhard Lognberg, min gode ven Gerhard Lognberg At snakke om bloktilskud og Edva Jacobsen gjorde også det samme. Jeg må bare endnu engang på vegne af Republikanerne slå det helt fast, at det, som vi har indgået forlig om og som vi hele tiden har forsøgt, siden vi påbegyndte dette arbejde ... vi kan godt, i den daværende selvstændighedskoalition, hvor vi havde et bredt flertal, presset en sag igennem, som sagde at dette er det, og så færdigt.

Vi valgte med lov at nedsætte et udvalg, hvor alle partier skulle være repræsenteret, ikke kun fordi at partierne skulle blive enige, men for at udarbejde et forslag, som man kunne regne med, at et flertal i befolkningen kunne støtte, og det forslag handler selvfølgelig ikke om at Republikanerne nu endelig skal vinde over Sambandspartiet, eller at Sambandspartiet endelig skal vinde over Republikanerne. Det handler kun om, at vi stadfæster, at den og den har ret til at træffe afgørelse i dette land.

Hvem er bemyndiget til at sætte love i kraft? Og hvem har ret til at træffe afgørelse om vores fremtidige status? Det kan kun folket.

Dette var vi enige om. Dette var repræsentanter for Sambandspartiet i Forfatningsudvalget også enige om, og det betyder så, at når vi – det handler også om, hvorledes vi organiserer demokrati på Færøerne. Det betyder så, at såfremt forfatningen bliver vedtaget, så er det kun Færøernes folk, som kan vedtage love på Færøerne, uanset om det er danske love, om de kommer andetsteds fra eller fra EU. Og det er også Færøernes folk, som kan træffe beslutningen, når vi organiserer os som selv-

stændig nation eller vi måske vælger at tilslutte os Danmark som en region, eller vælger at tilslutte os EU, eller vi tilslutter os Island, såfremt det er dét vi ønsker.

Nu sikrer vi os, at ingen anden kan gøre det over hals og hoved. Den afgørelse kan ingen tage over hovederne af folket - det skal ske med folkeafstemning. Hvorfor bliver forslaget modtaget med så stor modstand, jo som det står så ganske klart i det her danske notat som her står der, at færinger har ikke ret til at gøre det, fordi den øverste magt er ikke placeret på Færøerne.

Det er påstanden.

Her står direkte i notatet, at den danske grundlov er den ypperste retssikkerhed på Færøerne. Ingen har tilladelse til at tilsidesætte den undtagen det danske folk. Så her må sambandstilhængere indtage et standpunkt.

Mener de virkelig, at vi nu skal til at forsøge at udarbejde et forslag, som i virkeligheden handler om vores forhold til Danmark og som skal stadfæste denne opfattelse, at det færøske folk ikke har den øverste magt? Jeg forstår ikke, hvad Sambandspartiet mener.

... alt er blandet sammen, men dette forslag handler ikke i sig selv om løsrivelse eller union.

Selvfølgelig vil Republikanerne målbevidst arbejde frem mod løsrivelse i forslaget. Sambandspartiet kan med dette forslag også målbevidst arbejde frem imod at komme tættere på Danmark eller ind i EU, men dette lægger kun beslutningskompetencen på Færøerne til folket. Og det er det, som sagen handler om... at der ikke er protester imod, at der ikke længere er muligt, at deres flertal på Færøerne er ..., vi havde den i 1998, vi har tidligere haft den, vi havde den i 1962, og vi havde den også tilbage i 1946, at et flertal i befolkningen er enige om noget, så kan et mindretal på Færøerne, et mindretal på Færøerne da kan de tage ned til Danmark og anmode ... hjælpe sig til at arbejde for ... enighed ... kan vi sige ... det er ikke længere muligt at bede om hjælp fra Danmark til at standse et flertal på Færøerne. Det tror jeg heller ikke at Sambandspartiet har noget imod. Så er der naturligvis dem, som gerne vil bevare stillingen, sådan som den er; som har noget imod Selvfølgelig har den danske regering ikke nogen interesse i at miste den magt, som de har taget sig ret til på Færøerne, men som vi har aldrig har godtaget. Selvfølgelig vil en dansk regering ikke kun sidde og se på, imens den magt, som de i virkeligheden påstår at de har her, skal placeres hos det færøske folk. De tør bare ikke sige det, og så pakker de det ind i alt muligt med ... rigs ... notat, og der ligger sagen. Det har jeg bare trang til at sige.

Og endnu engang må vi behandle denne sag, som det færøske folks rettigheder til at organisere sin egen magt og den afgørende ret for det færøske folk at tage stilling til, hvorledes deres rigsretlige forhold skal organiseres. Hvad betyder dette så helt konkret?

Lad os tage I 200 år forhandlede vi med den danske regering om et forslag til et såkaldt liberalt fællesskab med Danmark. Det handlede kun om, at færinger skulle have ansvaret af alle sine anliggender og danskerne skulle have ansvaret af sine anliggender og så kunne man derimellem samarbejde om nogle sager. Og vi foreslog dengang, at det skulle være om kongehuset, valuta og færingers og danskeres gensidige rettigheder. Da forhandlingerne var kommet halvvejs stod det straks

klart, at danskerne absolut ikke ville godtage, at vi havde nogen forhandlingsret. De skulle fastsætte reglerne for hvad der kunne forhandles om, og de skulle opstille reglerne for, hvorledes det skulle gøres, og de kunne manipulere med alle knapper, som kunne forhindre at sagen blev vedtaget..... på Færøerne. Med den vedtagelse skal vi nu - når vi næste gang skal forhandle med danskerne – så kan danskerne slå os i hovedet med deres grundlov og hele sit embedsværk, så kan vi sige, at vi forhandler ud fra vores forfatning. Vi står til ansvar overfor det færøske folk, og ingen kan fravriste os de rettigheder. I forhandler ud fra jeres forfatning og jeres rettigheder, det anerkender vi fuldt ud, og derimellem kan vi forhandle som to jævnbrydige parter. Sådan er situationen ikke i dag.

Da Lars Løkke var på Færøerne – jeg synes godt om Lars Løkke som person – hvad var det han sagde? Han sagde, at I har ikke ret til at sige, hvad for en procedure I har tænkt at anvende, når I vil ... jer. Det var det han sagde. Og det svarer til ... vi går ind til en fodboldkamp, og landsholdet skal spille mod et andet landshold. Det svarer til, at vi går til en kamp, hvor vi for det første ikke vidste, hvem der spillede på vores eget hold, måske spiller flere på det andet hold. Hvor det andet hold ejede dommeren, det andet hold kunne afgøre, hvilke regler det skulle gælde, og de andre kunne beslutte, hvor stor banen skulle være, og hvor de andre kunne ændre reglerne midt under kampen. Det er den situation, som vi parlamentarikere befinder os i den bliver afgørende i denne.....

Og den store fordel – for at vende tilbage til denne ballade om juraen, jeg synes ikke at man skal anvende bandeord om juraen. Den store forskel er den, at når denne forfatning er vedtaget, så skal vores lagtingsadministration, så skal vores embedsfolk i landsstyret, og så vil forhåbentlig også færøske advokater, privat praktiserende, respektere, at det er vedtaget af folket. Da vil de lægge stor vægt på, at denne lov ikke bliver overtrådt. Det vil sige at vores ministre, vores forhandlere må holde sig til disse regler, som folket har vedtaget, og endda udover, hvad der er vedtaget. Det ville være en himmelsk befrielse i forhold til det, som gælder i dag, da situationen er så uklar, at en stor del af vores system Egen overbevisning fremkommer med begrundelser og fremlægger et verdensbillede, som harmonerer med det, som det danske justitsministerium beskriver i dette notat. At det færøske folk ikke eksisterer, men de har kun fået delegeret magt fra Danmark som de altid kan tage tilbage; men det er utrolig uheldigt for et demokrati ... nedprioriterer vores embedsværk og vores institutioner til at arbejde for de interesser som folket på Færøerne selv har vedtaget.

Hr. formand. Det var i korthed det som jeg ville sige. I øvrigt er jeg aldeles enig med dem som har sagt som bemærkning til det, som Sjúrdur Skaale nævnte – der er jeg og Sjúrdur Skaale ret uenige, at dette med, at der er 6 partier på Færøerne, er årsagen til situationen, som på Færøerne, og Poul Michelsen nævnte nemlig også dette, jeg er enig ... den uklare nationale situation giver problemer. Men hvis man bare ser på CHE-koalitionen – det er den bredeste og største koalition, som nogensinde har siddet på Færøerne. Der var tre store partier.

Var de enige?

Så der er altså ikke det, som er årsagen. Årsagen til at man ikke kan tage klare beslutninger på Færøerne er den – det er den, at du altid kan kaste ansvaret fra dig Vi havde i dag, Sambandspartiet var som en ulv, til de ældre, skattelettelser til 5 millioner om året, men hvem bærer skylden? Republikanerne? For otte år siden? Så det er altid sagt, jamen årsagen til den øko-

nomiske situation i dag er, at Andras Samuelson i 1948 overtog 34 sagsområder? Hvor langt er vi da kommet i politikken?

Det der er årsagen til de politiske uenigheder og manglende afgørelser i færøsk politik. Det er det, at man opbygger et system, hvor man altid kan kaste ansvaret fra sig.

Tak, hr. formand.

Hergeir Nielsen (formand)

Ja tak, så er der en bemærkning fra Edva Jacobsen, vær så god.

Edva Jacobsen (Sambandspartiet)

En lille forespørgsel til Høgni Hoydal. Jeg synes det er ret interessant med forfatningen, nu er jeg faktisk ret ny i det her, men det interessante er, at man har snakket om et bredt forlig, hvor alle partier kunne være med, og derfor synes jeg, at det måske er gået for meget ind på det her med løsrivelse eller rigsfællesskab og det regner jeg med, at Høgni Hoydal kan give mig ret i, at det bliver et ganske stort problem at få Sambandspartiet til at gå med på det. Hvis det er udgangspunktet at opnå løsrivelse, og som jeg har forstået, så er det det; at man skal få mere fylde i det her således at den rigsretlige situation ikke ændres ved dette forslag, at det også lovmæssigt står soleklart. Så kan det være at det lykkes at opnå en bred enighed, men som jeg nævnte – jeg har slet ikke nævnt bloktilskuddet i denne forbindelse – det kan Høgni give mig ret i. Han nævnte det, det har jeg aldeles ikke. Det som jeg sagde tidligere til Annita á Fríðriksmørk, det er det at hun siger så meget, der blev sagt så meget

Hergeir Nielsen (formand)

Så er det Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Jeg takker for bemærkningen fra Edva Jacobsen. Ja, jeg synes ikke at det var Edva som nævnte bloktilskuddet; jeg tror det var Gerhard Lognberg som nævnte det, så såfremt jeg har taget fejl, så tager jeg det i mig igen. Jeg mente, at man drager irrelevante ting ind i det her. Lad mig slå det helt fast, at denne forfatning og vedtagelsen af den, ikke er en løsrivelse for at etablere Færøerne som en suveræn stat. Man kan måske kalde det for en politisk løsrivelse, og det mener jeg også, uden at man skal tage fejl, ... det betyder kun, at vi politisk løsriver os fra de restriktioner som nogen har lagt på os således, at afgørelsen skal ligge hos det færøske folk. Men det at oprette en nation eller at tilslutte sig en anden nation, det er en helt anden handling som ofte kræver forhandlinger, aftaler og så videre. De aftaler skal så også ud til folkeafstemning, det er det forslaget siger. Så der er dér vi skelner. Her skal vi kun tale om den folkeretlige infrastruktur, som vi vil skabe på Færøerne, hvor vi kan køre ad forskellige veje, men hvor vi i hvert fald er enige om hastigheden og reglerne. Det er det vi gør.

Hergeir Nielsen (formand)

Ja tak, så er der en bemærkning til Poul Michelsen, vær så god.

Poul Michelsen (Folket flokken)

Ja tak. Nej, jeg kunne bare tænke mig at nævne det her med partierne, som Sjúrdur Skaale har været inde på. Jeg deler dog ikke hans mening om det der. Det indikerer Høgni Hoydal også en smule, men det var nu ikke det han mente. Men det som jeg prøver at få frem er, at vi har – at der er forskellighed i partierne – der er ret så naturligt. Men en national enighed, at nationaliteten gør – at et land blandes ind i det gør det ofte vanskeligt at finde et politisk forlig. Derfor synes jeg, at såfremt man kunne finde et nationalt forlig, så var det vores i fællesskab; og så kunne den ideologiske strid i øvrigt handle om nogle ting; og så ville vi kunne udføre nogen reformer og nogle målsætninger, som ikke er mulige i dag, fordi der er en faktor for meget i

Hergeir Nielsen (formand)

Høgni Hoydal, vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Jeg tror at jeg forstår det, som Poul Michelsen mener, men jeg er uenig. Altså dette – vi kan forestille os en enighed mellem Sambandspartiet og Republikanerne - og jeg håber heller ikke Folkeflokkken - om, hvad vores rigsretlige stilling er. Sambandspartiet påstår, således som jeg har forstået det, at vi har vedtaget den danske grundlov, og at den går forud for alt. Deri er jeg ikke enig. Deri er Folkeflokkken heller ikke enig, så det bliver vi ikke enige om. Det som Poul Michelsen taler om, det er hvad der ville ske, såfremt vi løsriver os, og det er også derfor at jeg helt og holdet går ind for løsrivelse; det er for at skabe klare linjer på Færøerne således at vi ved og er enige om, hvilket fundament vi står på. Og da kan vi samarbejde om de store samfundsmæssige konsekvenser i sagen og ikke mindst om vores interesser overfor omverdenen. Så der er jeg helt enig med Poul Michelsen. Men dette svar vil ikke i sig selv ændre den situation. Det var vi enige om. Det eneste som kan ændre den situation, som jeg synes ligger i det her, det er at vi må holde op med at tro at det er partierne, som kommer til at afgøre Færøernes fremtid. Det er kun folket.

Man skal lægge de store sager ud til folkeafstemning, løsrivelsen og EU-spørgsmålet. Det ville have løst lidt op i stedet for at sidde her og indgå hestehandler om det.

Hergeir Nielsen (formand)

Ja tak, så var der ikke flere bemærkninger i denne runde og den næste som får ordet er Jógvan á Lakjuni, vær så god.

Jógvan á Lakjuni (Folkeflokkken), tale

Tak for det, hr. formand.

Jeg skal kun sige nogle få ord i forbindelse med denne sag, som er under behandling angående Færøernes forfatning – forslaget til lagtingslov om Færøernes forfatning, og som det er blevet sagt her i dag, og som alle ved, så har denne sag været forelagt for tinget tidligere på foråret, og var i et udvalg, som ikke blev færdig med sit arbejde. Det bortfaldt så, og så blev det fremlagt igen af Poul Michelsen, medlem af tinget.

På en måde kan man sige, at det på mange måder er en mærkelig debat, og det som sker i tinget her i dag. Jeg synes, at Høgni Hoydal nævnte det her, at i tinget, fordi han måske mener, at det er helt hen i skoven at behandle det.

Det er nu således, at koalitionen, som nu sidder, har skrevet i sit koalitionsgrundlag, såfremt jeg må citere koalitionsgrundlaget?

Hergeir Nielsen (lagttingsformand)

Vær så god

Jógván á Lakjuni (Folkeflokk)

Arbejdet med forfatningen fortsætter i et § 25 udvalg med repræsentanter for alle partier i tinget. Det har man været enig om, da man indgik koalitionsgrundlaget. At arbejde videre med denne sag, og som man også kan sige har været en bedrift. At man har samlet alle partier i tinget omkring dette arbejde. Jeg deltog så meget som muligt i det § 25 udvalg. Der har været afholdt utroligt mange møder, og det har været et utroligt dybtgående arbejde, som igen har bygget på – såfremt vi ser på dokumenterne til dette – det arbejde, som i forvejen var udført og navnlig det arbejde, som i forvejen var udført. Betænkninger m.m., m.m. Som jeg har oplevet det – idet jeg har siddet med det fra begyndelsen af - så er det her arbejde blevet taget med største alvor af alle parter. Dette her, at færing for en gang skyld har sat sig ned og ligesom diskuteret alle ting – alle samfundsforhold i dybden, som vi aldrig har gjort, fordi vi har fået forskelligt krænget ned over os på forskellig vis.

Det har enormt stor betydning for et folk, at man detaljeret kan diskutere de spørgsmål – hvorledes vi nu skal formulere vores forfatning – det grundlag, som vi skal bygge på i et land – at man har diskuteret alle detaljerne. Og selvfølgelig er der meget forskellige meninger om et sådant forslag og om, hvorledes formuleringerne skal være. Hvad der skal stå i en forfatning, hvor detaljeret den skal være. Fordi hvis vi ser på det her dokument, som vi har til behandling og som har været det tidligere, så er det kopt ned til 6 dele, tror jeg. Den første del handler om regeringsformen, anden del om rettigheder og pligter, den tredje del om forvaltning, den fjerde del om domsmagten, den femte del om forfatningen og den sjette del om vedtagelse og ikrafttrædelse. Nogle dele er større end andre, nogle går måske lidt mere i dybden end andre, og nogle af os synes måske, at vi er gået for langt ned i dybden med nogle ting, og nogle burde have været formuleret mere enkelt. I hvert fald for min dels skyld, synes jeg, at noget burde have været mere enkelt, men jeg har så været en del af dette her og når det så blev fremlagt – der var 10 personer i det her § 25-udvalg, som sad til – jeg husker ikke præcist – sidste årsskifte eller senere, måske det var i april måned – så blev dette forslag fremlagt og alle 10 personer var enige om at det skulle fremlægges. Jenis av Rana havde en eller anden lille bemærkning om en særlig sag, men man kan sige, at det i virkeligheden var en bedrift, at 10 personer fra alle partier på Færøerne stort set var enige om det – i hvert fald om at forelægge det for tinget til behandling, og selvom – som det også stod i de få bemærkninger, som fulgte med – at der også blev sagt, at selvom udvalget fremlægger et fælles forslag, so er der udvalgsmedlemmer, som i tinget vil henlede opmærksomheden på deres særstilling til enkelte bestemmelser. Man var enig om – vi er ikke helt enige om alt, men vi er enige om at fremlægge det, og så håber vi at få vores ændringer med, når det igen kommer til behandling – så lader vi demokratiet gælde på det område. Fordi det er lidt mærkeligt at opleve dette, som sker her i dag. Idet det blev da også – jeg er også en del af præsidiet – der er jeg måske lidt forvirret af det her, at man siger, at det er i strid med forskellige ting, og skal vi så bortvise det eller ikke – det er en meget betydningsfuld sag. Det som jeg måske selv især tvivler på er, hvorvidt det er rigtigt at vi gør det her. Det er det, at dette på en måde er i strid med vores egen – den styrelsesordning, som nu er, hvor det står at der er to ting, som skal – at de ændringer, som skal foretages i styrelsesordningen, skal vedtages af to ting. Men her har man så

sagt, at der er et ting og så folkeafstemning. Jeg skal ikke gå ud i den diskussion, men jeg har tvivlet lidt på, hvor rigtigt det er, men jeg synes, at tinget skal tage stilling til det – det kan godt være, at det havde været godt, såfremt der også var to ting angående denne lov om forfatning.

Jeg vil ikke gå ud i nogle formuleringer her i dag – der findes forskellige ting, som jeg godt kunne tænke mig at diskutere mere og måske fået klarlagt, mens at alle har retten til liv og sikkerhed, som jeg synes er en meget smuk formulering. At alle har ret til liv og sikkerhed. Da man nu snakker om abort og deslige, så synes jeg at man kan forstå, at den formulering også omfatter det. Men jeg ville bedre kunne lide det, hvis det stod, som også Karsten Hansen var inde på, at der var ret til liv og sikkerhed fra befrugtning til død, eller hvordan man nu kunne formulere det. Det ville jeg utroligt godt kunne lide. Det ville efter min mening have været en fantastisk flot formulering. Men vi bliver selvfølgelig i sidste ende nødt til at tilpasse os efter hinanden på en eller anden måde. Så findes der også andre formuleringer her, som jeg synes bør – jeg tænker lidt på det her med ressourcer og miljø, som jeg ikke rigtig – eller som jeg tvivler lidt på – dette her, hvor der står landets ressourcer. Skal landet enten kræve vederlag eller sikre alle en erhvervsret – hvad betyder det der? Hvad ligger der i det? Hvad er konsekvensen af det? Og så videre, og så videre. Det er noget, som jeg synes vi bør diskutere lidt mere og få klarlagt lidt bedre, og måske få nogle bemærkninger også. Hvad mener vi med det, når vi siger de der ting, og således kunne man kaste sig ud i så mange andre ting, i hvert fald.

Nej, jeg synes bare, at jeg skulle sige nogle ord om det her, fordi dette er en meget alvorlig sag, men ikke mere alvorlig end som så, synes jeg. Vi har jo også en styrelsesordning i dag – dette er en styrelsesordning, som skal erstatte den anden styrelsesordning, hvor vi belyser det lidt bedre og siger, at det er Færøernes folk, som har retten i dette land og ingen anden kan træffe beslutningerne. Og jeg havde håbet, og jeg håber stadigvæk, at det bliver et enigt Lagting, som gør det her. Fordi jeg er lidt bange for, at - og det samme synes jeg også at folk har tendens til at anvende dette her i en strid om – i stedet for, at man blev enige om – havde man så kunnet få en styrelsesordning, hvor man gør det klart i denne ordning – også styrelsesmæssige forhold. Hvis man nu har planer om at ændre forholdene mellem Færøerne og Danmark, så står der, hvorledes vi skal gøre det. Så det var bare et lille bidrag til debatten, hr. formand – jeg håber, at det udvalg, som bliver valgt, kan finde en enighed således, at man kan sige at færinger i enighed har formuleret sin egen forfatning.

Tak, hr. formand.

Hergeir Nielsen (lagttingsformand):

Ja tak – Kári á Rógvi en bemærkning – vær så god.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Jeg skal hjertelig takke for den tale og anmode taleren om at gøre noget mere ud af de synspunkter – måske få dem ud som kronik eller taget initiativ til et debatmøde eller noget lignende. Jeg synes han gjorde en god opsummering Vi har en styrelsesordning, nu går vi lidt videre. Og imellem påmindelserne er dette, at vi får afklaret iblandt os, hvorledes vi gør, såfremt vi har planer om at ændre på de rigsretlige forhold.

Jeg synes han opsummerer vældig fint, og i nogle formuleringer kan vi genkende os ... og sikkerhed, men nogen gange kunne vi ønske os en bedre ordning, så forsøger vi at få den, men vi får den ikke; så holder vi fast om, at vores egen opfattelse skal rummes i det, som bliver vedtaget i tinget.

Jeg vil bare sige tak og anmode ham om måske at forsøge at få netop den debat udbredt.

Tak, hr. formand.

Hergeir Nielsen (Lagtingsformand)

Ja tak, så er det Jógvan á Lakjuni – vær så god.

Jógvan á Lakjuni (Folkeflokkun)

Tak for bemærkningen. Jeg synes at vi er ret enige, og det er måske rigtigt, at man burde gøre mere ud af at få det udbredt, man burde måske skrive noget mere, fået mere ud af det, som man tænker, og det ville måske løse op for at få nogle flere forlig. Så jeg siger bare tak.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak – så er det Alfred Olsen, som har en bemærkning – vær så god.

Alfred Olsen (Sambandspartiet)

Ja tak, hr. formand. Det var Jógvan á Lakjuni. Han nævnte § 8, men jeg har tænkt mig at spørge til § 23, som handler om privatjord og landsjord. Der står: Såfremt planen er at privatisere landsjord, skal denne lov lægges ud til folkeafstemning mindst et halvt år efter og højst 1 år efter, at Lagtinget har vedtaget den, og tinget skal fastsætte bestemmelser om størrelsen på privatjorden – hvad betyder det der? Man går så utrolig meget detaljeret ind i en bestemmelse – hvad ligger der i denne bestemmelse?

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak – så er det Jógvan á Lakjuni – vær så god.

Jógvan á Lakjuni (Folkeflokkun)

Hr. formand – jeg er ret enig med Alfred Olsen, at lige nøjagtig i denne bestemmelse synes jeg også at man er gået alt for meget ned i noget, som - jeg er på en måde ret uenig i det her, at det skal stå i en bestemmelse i vores forfatning, at planen med lov at privatisere – jeg synes, at det skal tinget til enhver tid kunne tage stilling til – hvorvidt det vil privatisere eller ikke – jeg synes ikke at man skal ændre forfatningen for at gøre det – det er så min mening. Derfor synes jeg at man bør efterse den der bestemmelse en gang til – der er også mange stykker. Min mening er også, at det skal være nemt at privatisere jorden. Tak.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Ja tak, så er det Høgni Hoydal til en bemærkning – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Ja, nu er vi ikke helt enige; som eksempel var der ressourcerne, der er vi ret så uenige Jógvan á Lakjuni og mig, men lad det nu passere.

Jeg havde bare tænkt mig at spørge Jógvan á Lakjuni som næstformand i tinget om at slå fast, at når Edmund Joensen forlod tinget i dag og anklagede Formandskabet og sagde, at Formandskabet slet ikke havde ret til at undlade at anbefale en bortvisning, så tog han så aldeles fejl. Det, som står i Lagtingets forretningsorden, det er, at Lagmandskontoret skal anbefale Formandskabet til at anbefale tinget til at bortvise, men tinget har selvfølgelig ret til at behandle det alligevel. Det er ekstremt vigtigt at få det slået fast, at der bliver fremsagt usandheder, for selvom jeg synes det er en forkert bestemmelse, som står der, og jeg har forsøgt at få den ændret, så betyder det ikke, at det er ulovligt at tinget behandler det. Men således udlægger Edmund Joensen det for offentligheden, at tinget har gjort noget ulovligt. Det synes jeg – det kunne jeg tænkt mig at få stadfæstet af Jógvan á Lakjuni, at sådan forholder det sig ikke – tinget har ret til at gå.....

Hergeir Nielsen (Lagtignsformand):

Jógvan á Lakjuni – vær så god.

Jógvan á Lakjuni (Folkeflokk)

Det er ganske rigtigt, som Høgni Hoydal siger, at forretningsordenen fastsætter, at såfremt administrationen anbefaler at bortvise en sag, så skal formandskabet tage stilling til det; og det er det, som formandskabet har gjort, og formandskabet har ikke været enig om dette, selvom man fraråder at bortvise sagen, så har tinget den demokratiske ret – som det også skete i dag – at man udbad en afstemning. Og tinget – ingen kan stå over tinget – det er tinget selv, som har valgt at sige det, at selvom det måske er lidt tvivlsomt – man kan diskutere det, så har man valgt – og tinget har vedtaget det – det kunne jeg godt lide, at tinget gjorde det; jeg vidste at tinget ville behandle denne sag. Selvom man kan sige, at man er lidt tvivlende. Jeg sagde selv, at jeg – det eneste jeg tvivlede lidt på, det er det, at såfremt man går

Hergeir Nielsen (Lagtingsformand)

Så var der ikke flere bemærkninger i denne runde, så er det Poul Michelsen, vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokk), tale

Jeg vil som sådan kun takke for debatten, nu jeg stod som forslagsstiller af dette her, og jeg synes, hvis jeg skal opsummere de ordførere, som har taget ordet, ligesom holde det i fokus, så hersker der ingen tvivl om, at alle ordførere som har repræsenteret alle partier, har strakt en hånd ud, således har jeg oplevet dette her. Det meste af debatten lykkedes så denne gang, frem til nu, hvor det er det offentlige ... at få behandlet ... I den seneste korte stund er der stillet mange spørgsmål til selve lovteksten. Det at behandle lidt af det, som står her da jeg påbegyndte dette arbejdet – nu sad jeg også i det foregående udvalg, nogle sad også inden det – da blev der stillet spørgsmålstejn ved, hvorledes dette skulle lykkes. Men det viste sig i processen, når man satte sig ned for at behandle sagen, behandle hver enkelt sætning og udarbejdede betænkningen og den anden betænkning, at vi nærmede os hinanden. Idet ... at smide denne her retorik bort om at intet er muligt, løsrivelse og rigsfællesskab. Vi havde fokus på, hvorledes vi ser på tingene ... og derfor synes jeg, at Jógvan á Lakjuni nævnte, at jeg ser det som et kraftpræstation at vi nåede dertil, og jeg synes, at de fleste medlemmer fik det med, som de ville have, Og det er klart, at når man går i gang med at behandle det igen, så kommer partierne igen på banen. Vi har jo ikke rådført os med partierne når vi har behandlet det her. Vi har forsøgt at holde det indenfor de 10. Nærmest en tredjedel af tinget og

det er i sig selv vanskeligt og så må vi sprede ringene og undersøge, hvor mange vi kan få tilføjet, og det er opgaven hos den enkelte ... gjort.

Såfremt man nu tager den der tunnel hos Alfred Olsen, § 22, så er det ikke meningen med denne lov, at man når man går i gang med at privatisere, at det skal ændre denne lov. Meningen med denne lov er, at der udarbejdes en ekspropriationslov, en overordnet ekspropriationslov. Således har jeg i hvert fald forstået det, og den lov medfører nogen ting, som tinget kan, men... den indgår som en del. Det skal altså være den lov, som er overordnet, den skal altså gøres til Det er det, det går ud på. Det er ikke således, at når man skal ekspropriere, så vil man overtræde forfatningen, det er jeg har i dag skrevet til formandskabet om at få allokert nogen midler til dette udvalg. Alle har haft indvendinger imod, at udvalget ikke har taget dette her under juridisk behandling, kan man sige. Og det har sine gode årsager. Udvalget er meget begrænset; den juridiske bistand, som udvalget kan få, den findes i dette hus og vi ved selv hvad det kan føre til. Derfor har jeg anmodet om, at tinget afsætter nogle penge fra det, som – jeg skal blandt andet til USA til sommer. Jeg synes selv, at såfremt de penge bliver brugt til en juridisk assistance til udvalget, at vi får, eller udvalget får noget at arbejde med, fordi her er visse bestemmelser, som skal – der er også bemærkninger, som skal udarbejdes, men i hvert fald må det være således, at forslaget måske får nogle flere overskrifter og at det gøres mere forståeligt, når det igen kommer fra udvalget. Men det er ikke nemt for 10 medlemmer af tinget at sidde alene og gøre det her. Dette er et politisk forlig, det skal videre, og når dette er færdigt, så er det ikke muligt længere. Flere, som har taget ordet i dag, kan uddybe dette, når sagen igen kommer fra udvalget. Så det var for så vidt det, jeg havde at sige.

Jeg takker.

Hergeir Nielsen (lagtingsformand)

Så er der en bemærkning. Heini O. Heinesen – vær så god.

Heini O. Heinesen (Republikanerne)

Paragraf 22 – den har måske ikke så stor betydning i den færøske økonomi - sagt således i nyere tid. Men så er der paragraf 23, hvor jeg måske ikke er så uenig med det, som dér står, men jeg synes selv, at jeg genkender mange af formuleringerne. Jeg har så ofte behandlet dette i loven om erhvervsmæssigt fiskeri, og det er det som hele vores økonomi er baseret på – præcis de ting, som står i paragraf 23. her står, at man skal have en ressourceafgift, og det er jeg mere enig i end at sælge rettighederne til at fiske, det er jeg hårdt imod.... I hvert fald at man skal kunne sælge rettigheden til at fiske, det er det man gør i Island. Der udløser man penge, som slet ikke eksisterer, og vi ved godt at ... for salg af kvoter, hvorimod man tager det i forhold til det, som man tager fra naturen. Det er det man kalder for ressourceafgift, det er måske heller ikke populært at sige det.

Hergeir Nielsen (Republikanerne)

Ja tak – så er det Poul Michelsen – vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokk)

Nu kan jeg ikke selv svare på det der. Jeg kan kun sige, at det er et spørgsmål, som ... partier, hvor man vurderer, hvorledes ressourcerne skal forvaltes. Jeg har i hvert fald sat formuleringen ind der, som har medvirket til, at et formål med betalingen er blevet anerkendt i det her – hvorledes det bli-

ver gjort, det er så en anden historie – men der er så et ord her, som hedder vederlag, og der er enighed om ord for at sige det præcis som det er. For ikke at anvende et ord som vi kender, så kan vederlag være andet end penge, det kan være andre ting, som kan ..., så der er altså en enighed. Om det kan praktiseres, det er jeg ikke i stand til at sige, men det er så planen, at man ad denne vej skal kunne kræve, at landets ressourcer bliver folkets ejendom.

Hergeir Nielsen (Iagttingsformand)

Ja tak – så har Høgni Hoydal en bemærkning – vær så god.

Høgni Hoydal (Republikanerne)

Ja, hr. formand. Jeg havde ret og slet tænkt mig at få Poul Michelsen til at udtrykke sine synspunkter angående den protest, som kom fra Sambandspartiet her i morges – ikke for at dyrke nogen uenighed. Jeg synes bare, at det er utroligt demotiverende, at det bare kan passere, at et parti, som har deltaget i arbejdet – som er inviteret med i arbejdet – som har deltaget i alle år, nu stemmer imod at vi kan behandle forslaget og endda at et medlem af tinget forlader tinget. Og dette er altså denne lagmands parti, som Poul Michelsen har valgt at repræsentere sig – jeg synes – jeg kunne tænke mig at få en – uden at træde i nogen stor uenighed – at få redegjort for – sådan noget godtager man ikke, og at man gerne vil komme med en udmelding om det og sige sin mening på rette sted til lagmanden og hans parti.

Hergeir Nielsen (Iagttingsformand)

Så er det Poul Michelsen – vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokk)

... hvorvidt jeg har lyst til at besvare på det der på den måde, som Høgni Hoydal vil have mig til at besvare det. Men jeg kan sige således, at jeg vil række hånden ud til alle de andre i Sambandspartiet og se, hvorvidt det er muligt at få dem med. Jeg synes det er den eneste mulighed vi har. Vi kan fortsætte med at grave grøfter. Jeg ser det som utroligt tankevækkende at vi, at vi bliver enige, og de som opfører sig sådan som Edmund Joensen gør. Ifølge min optik er der ikke meget at stille op, må jeg indrømme. Jeg vil appellere til resten af partiet som deltog, og det må jeg sige – at både Jaspur Vang og Helgi Abrahamsen har vist eksemplarisk fremfærd og moral i udvalget. Og de har så sandelig ikke stået tilbage for at indgå forlig og ..., så jeg har fuld tillid til, at Sambandspartiet – den del af Sambandspartiet, som ikke inkluderer Edmund Joensen

Hergeir Nielsen (Iagttingsformand)

Ja tak – så er det Kári á Rógvi, som har en bemærkning – vær så god.

Kári á Rógvi (Selvstyrepartiet)

Hr. formand – jeg kunne tænke mig at komme med en tilføjelse til det, som den højtrespekterede Poul Michelsen nævnte lige før. Han vil bruge pengene for rejsen til New York på det her – jeg har selv takket for en meningsløs rejse til Canada for nylig, og der er et forslag om at rejse til Danmark for at besøge Edmund Joensen – Udenlandsudvalget skal besøge Edmund Joensen – det er så oplagt efter i dag, at de penge er bedre brugt ved at anvende dem på dette arbejdet, så der er nok at tage af. Og kan man så ikke overbevise mig om, at han også denne gang vil forsøge at vinkle debatten til indholdet. Det må vi sige, at vi nu har fået afklaret. Det holdt hårdt. Det er tilladt at gøre det her, nu

går vi efter indholdet og at vi samtidig forsøger at lægge op til en debat, i hvert fald at invitere medierne til at få en gennemgang af indholdet og forsøge at sætte gang i en debat – hvad indholdet skal være – tak hr. formand.

Hergeir Nielsen (lagttingsformand)

Ja tak, så er det Poul Michelsen – vær så god.

Poul Michelsen (Folkeflokket)

For at se på økonomien i det her – jeg er helt enig i, at det burde være således, at den del af udgifterne til Udenlandsudvalgets Canada-rejse kan indgå i denne pulje. Så det har jeg ikke noget imod. Men så må vi udarbejde et forslag i tinget, som på en eller anden måde bevilger nogen penge ... det er utroligt vigtigt, at udvalget får den hjælp som skal til, således at vi, når vi vender tilbage, ikke får hele den der diskussion om, hvorvidt juraen er rigtig eller forkert, men at vi føler os trygge – det ved vi, som sidder i udvalget, at vi har haft god juridisk bistand i den juridiske viden, som findes i udvalget, men det er så en side af sagen, og vi har jurister, som har – som kan købes indholdet, ja så blev jeg skuffet over, at vi ikke fik medierne på banen. Det er så det, som må blive det næste skridt. Det er at gå ud i offentligheden og meddele, hvem der støtter forslaget.

Hergeir Nielsen (lagttingsformand)

Ja tak – så var der ikke flere, som havde bedt om ordet og debatten er derfor tilendebragt.

Der er indkommet et forslag om at sende sagen i et særligt udvalg, som bliver bemandet med to repræsentanter fra hvert af de større partier og en fra hvert af de små partier, og vi stemmer om udvalget på det førstkommende tingmøde.